

Kéthetente megjelenő magazin | ára: 600 Ft | 83. évfolyam, 43-44. szám | 2018. november 4. | Evangélikus.hu

EVANGÉLIKUS Élet

Találkozás
Philip Yancey-vel

Újraszentelték
a békéscsabai
Nagytemplomot

Luther-kabátok
a padlásról

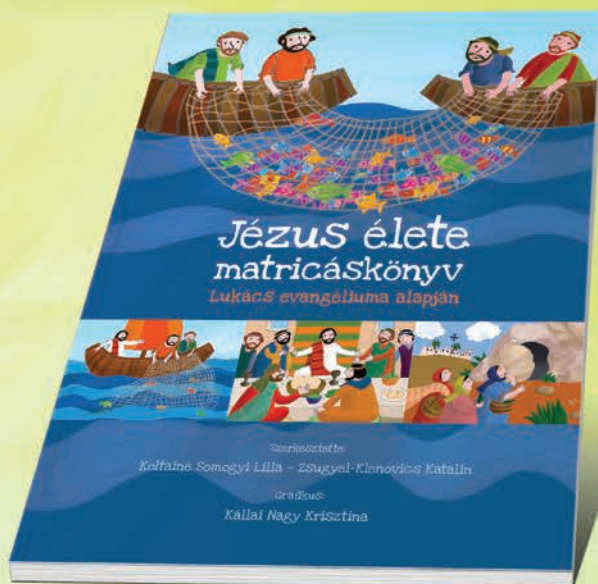
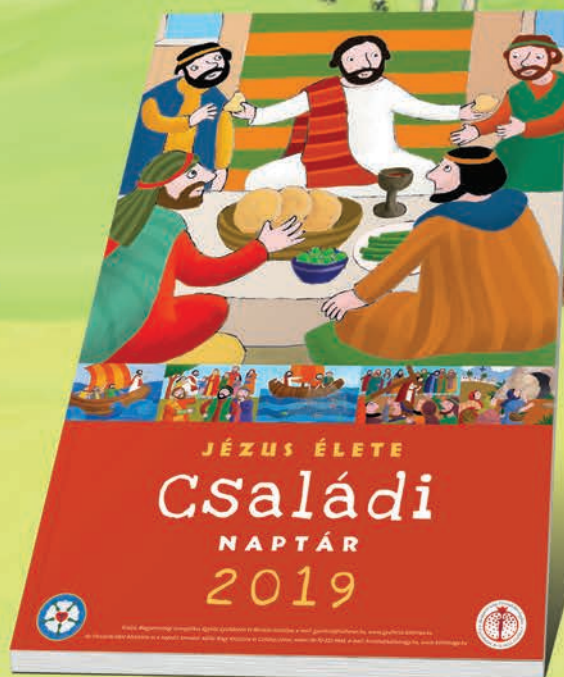

MEGJELENT!

Jézus élete

CSALÁDI NAPTÁR

ÁRA: 1500 FT

Jézus élete

GYŰJTSD ÖSSZE

MIND A 89 MATRICÁT, ÉS KÖVESD VÉGIG

Jézus kalandos életét!

ÁRA: 1290 FT

AKCIÓ!

Ára mindkét kiadvány megvásárlása esetén 2500 Ft;
10 db-tól 10%, 20 db-tól 20%, 30 db fölött 30%
kedvezmény!

KAPHATÓ A LUTHER KIADÓ
KÖNYVESBOLTJÁBAN ÉS WEBÁRUHÁZÁBAN

WWW.LUTHERKIADO.HU

Életre, halálra

Mostani magazinszámunk nyomdába adása-kor (október 24-én) még hátravan néhány központi program az *Október a reformáció hónapja* elnevezésű rendezvénysorozatból, ám mire olvasóink kézhez kapják lapunkat, addigra a hónap utolsó vasárnapján tervezett reformációi istentisztelet és az október 31-i ünnepnapon tartandó megemlékezés egyaránt lezajlik. Ezekről tehát csak a következő, november 18-i dátummal megjelenő *Evangélikus Élet* tudósíthat.

A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa (MEÖT) által szervezett programsorozat „központi” nyitó és záró istentiszteletének helyszíne általában évről évre az adott protestáns felekezet legnagyobb fővárosi temploma. Miután az utóbbi esztendőkből rendre meg is telnek ezek a hajlékok, nincs okunk megkérdőjelezni a gyakorlatot, szabad legyen azonban megjegyezni, hogy vidéken is vannak „nagyobacska” templomaink, a most újrászentelt békéscsabai evangélikus Nagytemplom pedig történetesen egész Kelet-Közép-Európa legnagyobb lutheránus hajléka.

Az újabb hosszú hétvége miatt előrehozott lapzárta, továbbá a szerkesztők előtt, illetve az olvasók mögött álló októberi ünnepi évfordulók és novemberi gyásznapiak alaposan megbolygatták – egyébiránt mostanra már letisztultnak gondolt – magazinunk

jelen számának szerkezetét. A reformáció havában – a jelentősebb eseményeken túl – egyéb történelmi évfordulókra és a halottak napjára is figyelmeznünk kellett.

Előfizetőink vélhetően október 31-én találják postaládájukban e november 4-i dátummal megjelenő újságot, amelyben rövid szemelvénnel emlékezünk meg arról, hogy volt már ilyen: 1956 novemberében is vasárnapra esett 4-e, ezzel a dátummal jelent meg az *Evangélikus Élet*, benne a budapesti evangélikus lelkészek, teológiai tanárok és teológiai hallgatók – október 31-én kelt – nyilatkozatával. Hatvankét év távlatából is torokszorító érzés olvasni a reményvesztés napján megjelent reményteli mondatokat.

Nyilván 1956 novemberének első napjaiban is tömegek tódultak a temetőkbe szeretteik sírjához, mit sem sejtve arról, hogy Szent András havának 4. napján az újjászületés reménye nemzeti gyászba, nemzeti reményvesztésbe fordul. És lám, hatvankét év múltán ebben a kontextusban is jelentéssel bír a MEÖT által a reformáció idején hónapjára választott igei mottó (Róm 5,5), amelyet e helyütt a 3. verstől idézünk: „...a megpróbáltatás szüli az állhatatosságot, az állhatatosság a kipróbáltságot, a kipróbáltság a reménységet; a reménység pedig nem szégyenít meg...”

■ T. PINTÉR KÁROLY

Misszionárius grófnő Dobozon

Nyolcéves volt Jeanne-Marie Wenckheim Dickens, amikor 1944-ben családjával szekéren menekült az oroszok elől a Békés megyei Doboz községből. 1989-ben, a rendszerváltáskor meg-

látogatták gyermekkorának faluját. A dobozi erdőben egy vadász-házban szálltak meg. Itt döntötte el, hogy életének hátralévő idejére hazaköltözik.

20. oldal

Luther-kabátok a padlásról

Hogy egy evangélikus lekipásztor szekrényében Luther-kabát is lóg, az természetes, a Pécsen szolgáló Hajdich-Szmola Patriknak azonban immár egész kollekciója van e ruhadarabokból.

Amint a fiatal parókus lelkész mondja, már a hittudományi egyetemre való jelentkezése előtt érdeklődött a liturgikus tárgyak, templomi eszközök iránt.

28. oldal

Találkozás Philip Yancey íróval

A Harmat Kiadó meghívására október közepén feleségével együtt hazánkba látogatott, és két előadást is tartott – *Hol van Isten, amikor fáj?* címmel – Philip Yancey amerikai író, újságíró, akinek könyvei a hazai keresztény körökben is nagy népszerűségnek örvendenek. Az *Evangélikus.hu* szerkesztője első benyomásairól kérdezte őt.

38. oldal

Láthatóan evangélikus

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Schilhan János aranyműves – Szolnok. Gyermekkoromban is fogékony voltam az istenhitre, szüleim kereszténynek neveltek. Soha nem voltak lázadásaim. Pár évvel ezelőtt egy lelkigyakorlaton szembesültem azzal, hogy egészen addig én csak „automata keresztény” voltam. Azóta komolyan megváltozott a hozzáállásom a hithez, és minőségi változáson ment át az életem. Azt tanulom, hogy „legyen meg a te akaratom”, hogy tényleg át tudjam adni az életemet az Úrnak. Visszanézve látom, hogy amit én akartam irányítani, az nem sikerült. Ma már amit csinálok, azt nem a magam vagy a gyülekezet dicséretére teszem, hanem az Úrnak. Kereszténységünk a mindennapjaink része, így a családon belül is aktívan megéljük a hitünket. Gyermekeim a helyi katolikus iskolába járnak. Otthon esténként közösen imádkozunk. Külön is szoktam imádkozni, de ilyenkor leginkább köszönetet mondok az Úrnak. Az imádság egy folyamatos párbeszéd a övele. Vannak dolgok, melyeken nincs az Úr áldása. Ilyenkor nem könnyű azt mondani, hogy akkor nem is csinálok, de tudom, hogy nem tehetek mást. Hiszem, hogy akkor van bármin is áldás, ha tudom, hogy azt az Úr akarja.

A mai evangélikus arcképcsarnok az interneten a Lathatoan.reblog.hu és a [Facebook.com/lathatoan.evangelikus](https://www.facebook.com/lathatoan.evangelikus) címen érhető el.

Szabadon bocsátották a baptista lelkipásztort

A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának (MEÖT) elnöksége örömet fejez ki, hogy a török hatóságok szabadon bocsátották Andrew Brunson amerikai baptista lelkipásztort, akit kémkedés igaztalan vádjával tartóztattak le. A lelkipásztor Magyarországhoz is kötődik a feleségén, Norine-en keresztül, akinek dédnagyapja Csupják Attila, a magyar baptisták egyik legismertebb hazai vezetője volt. A Magyarországi Egyházak Öku-

menikus Tanácsának elnöksége kezdettől támogatta Andrew Brunson kiszabadításának az ügyét.

Az *Evangélikus Élet* magazin a múlt év májusában az *András – kereszt – Amerikai-magyar misszionárius török börtönben* című írásával (2017/19. szám) irányította a figyelmet az időközben Donald Trump amerikai elnök által is fogadott misszionárius meghurcoltatására.

■ Forrás: MEÖT

ORATIO OECUMENICA

Mennyei és földi Urunk! Köszönjük neked a „kettős állampolgárságunkat”! Áldott légy azért, hogy lehet földi és mennyei otthonunk. Áldott légy, hogy már itt és most bepillant-hatunk az itt való hazánkból az oda-áti örök hajlékunkba. Add meg minden embernek, hogy a mennyországot egyszerre tudja átélni a jelenben és a jövőben. Add meg nekünk, hogy a közel és a távol találkozzék bennünk, és te mint Közeli és Távoli, mint Nyilvánvaló és Rejtőzködő ott lehess bennünk!

Köszönjük neked, hogy egy nagy világ részei lehetünk! Áldd meg az emberiséget, hogy belássa: „e világ ura” helyett téged mint Örökkévalót kell, hogy vezetőjének tekintsen! Áldd meg a népeket, hogy ne csak saját uniójukat, országukat, régiójukat és otthonukat építsék, hanem a lelki hajlékokat is, kézzel fogható és jelképes értelemben is!

Köszönjük neked, hogy egyházadban megtapasztalhatjuk a meny-nyek kincseit! Add, hogy a te elhívott keresztyén néped tudjon jó polgára lenni a földi társadalmaknak, de leginkább megváltottjai lenni a meny-nyek királyságának. Kérjük azokat a csak tőled kapható képességeket, amelyek gyülekezeteidben megter-mik a távlatlítás csodáját.

Kérünk, Urunk, segíts, hogy tud-juk mindenkor Krisztusunk tanítását követni, nehogy általunk és hitelte-lenségünk miatt essenek megbot-ránkozások, és nehogy pont miat-tunk forduljon el a világ tőled és egy-házadtól! Kérünk, add, hogy mindig képesek legyünk a megbocsátásra, és hogy ez erőforrásul szolgáljon ne-künk a hétköznapi küzdelmeiben. Kérjük azt a mustármagnyi hitet, amely aztán felnövekedve komoly hatással lehet önmagunk és mások életére.

Add, hogy e földön a te utadat járjuk, hogy a keresztyén lelkületün-ket a földi közösségekben is megél-jük, és hogy földi és égi hazánk ügyét színed előtt hordozzuk! Ámen.

Szentháromság ünnepe után 23. vasárnap

Lk 17,1-6

Értünk való aggodalom

Ha őszinte vagyok, azt kell mondanom, eléggé megijeszít Jézus három rövid beszéde, mert mind a hárommal elevenembe tud vágni. Sok gyengeségemet próbálom takarni még magam előtt is sokszor, az evangélium pedig nagyon leplező tud lenni. Sokszor olvashatjuk, hogy Jézus nem is kérdezi a körülötte állókat, és pontosan tudja, hogy mi jár a fejükben. Most azt is tudja, az én fejemben mi jár. Háromszor leplez le, ahogy egykor Péter is háromszor szégyenítette meg magát azzal, hogy megtagadta Jézust. Úgy tűnik, én is megtagadom, én sem vagyok különb...

Lehetetlen, hogy botránkozások ne essenek. Ma már nincs is olyan nap, hogy a hírek között ne lenne szó egy-két botránnyról: kit min kaptak rajta, vagy kinek milyen korábbi botlása derült ki éppen. Jézus azonban a hittől való eltávolodást nevezi botránynak, és ha ma nem kapjuk is fel a fejünket ilyen esetben, tényleg ez az igazi skandalum. Aki úgy mutatja magát, mint Krisztus tanítványa, mégis elgyengül, és csak fél szívvel szolgál neki, az másokat is eltérít az igaz hittől.

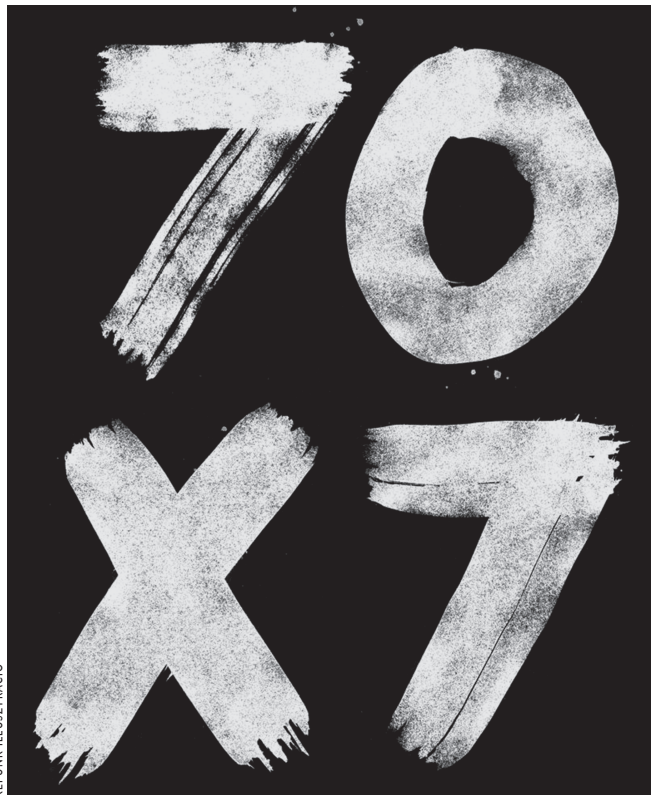
És én, a csendes, a feltűnést kerülő, láthatóan kegyes ember vajon nem okozok ilyen törést másoknak, amikor sokszor belefeledkezem a magam akaratába, és csak aszerint szólok? Jézus beszéde a szakaszt megelőzően éppen ennek a veszélyét mutatja meg, hát jaj nekem, ha én okozom mások hitében a törést!

Hétszer is. Persze Jézus is tudja, hogy sokszor mi vagyunk az elszenvetői valaki más hibáinak. Ezért szól a megbocsátás fontosságáról. De mennyire kegyetlenül nehéz ez a megbocsátásról szóló parancsa! Mert ha csak egyszer-egyszer lenne rá szükség, erőt veszünk magunkon, és megbocsátók tudunk lenni, de amikor ugyanaznap hatodszor, hetedszer következik ugyanaz, akkor már elfogy a türelem. Naivnak és nem túl életrevalónak gondoljuk azokat, akik képesek ugyanazért a hibáért hetedszer is ugyanolyan alázattal megbocsátani, mint mi talán csak első esetben.

De fordítsunk a helyzeten, és képzeljük oda magunkat a hibát vétő helyébe! Vajon Istent is naivnak látjuk, hogy mindannyiszor megbocsátó, ahányszor mi reméljük és kérjük a bocsánatát? Nem, ő kegyelmes és ebből fakadóan türelmes is velünk. Jézus pedig azért is tanít a megbocsátásról, mert tudja, hogy tanítványai ezzel tudnak példát mutatni, hogy ne botránnyozók legyenek, hanem az evangélium hírvivői. Úgy érzem, sokszor bukom el ebben is, Jézus szava ebben is leplez.

Ha akkora hitetek volna... Most már látom, mustármagnyi hitem sincs. A mustármag egészen kicsi, egyetlen szem egy kanál levest sem tud megízesíteni. A példa szerint pedig ekkora hittel már hatalmas dolgokat lehet tenni. A tanítványok úgy képzelték, nem elég nagy a hitük ehhez, de velük együtt most én is belátom,

magunktól semekkora hitünk sincs. Ajándékként kapjuk, nem érdemeink miatt, hanem kegyelemből. Életbevágóan fontos, hogy miénk legyen ez a hit, meg kell nyitnunk szívünket.

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

Vigyázzatok magatokra! Jézus nem leleplezni akar, pontosabban arra vezet minket, hogy ha úgy érezzük, figyelmeztető szava szíven talál bennünket, akkor fogadjuk el a segítségét. Ezeket a tanításokat is úgy adta övéinek, hogy ők gyengeségeikkel való szembesülésük ellenére, sőt azáltal közelebb jussanak a szabadulás örömhíréhez. Jézus nagyon szereti tanítványait, és a farizeusok és írástudók kétkedő és kaján tekintete előtt is őszintén és értük való aggodalommal fogalmazza meg tanítását. Így bár ijesztően hangzik mindhárom beszéde, engem most mégsem ijeszt meg, sőt! Bátorít, hogy magamba nézzek, és kérjem, várjam tőle a változás erejét. Szava biztat, hogy szívemet tárjam fel neki, és engedjem, hogy ő irányítson.

■ PELIKÁN ANDRÁS

Imádkozzunk! Mennyei Atyánk! Sokszor bízzuk életünket a magunk erejére, gondolataira, tudására, és emiatt sokszor vallunk kudarcot. *Növelj hitünket, amely tőled jön, és egyedül benned bízunk! Köszönjük, hogy Jézus szava idejében figyelmeztet minket, és bátorítást is kapunk általa. Légy velünk, Urunk, áldd meg életünket! Ámen.*

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (november 4.) Szeresd azért az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes erődből! 5Móz 6,5 (Ef 3,17; Mt 22,15–22; Fil 3,17[18–19]20–21; Zsolt 39) Előveszünk egy biológiakönyvet, egy teológiai könyvet és egy életmódkönyvet. Összeválogatjuk a legfontosabb alapokat, melyeket írnak, és megkapjuk ezt a mondatot. A szív kell a biológiai élethez. A lélek kell a hitbeli élethez. Az erő kell a mindennapokhoz. Istenre pedig azért van szükség, hogy ezzel a három dologgal felé tudjunk fordulni, még akkor is, ha tudjuk és érezzük, nem megy ez olyan egyszerűen a mai korban. Jézus Krisztus nem véletlenül emeli ki ezt a parancsot, és teszi hozzá a testvérekről szóló felhívást.

Hétfő (november 5.) Készségesen áldozok neked, magasztalom neved, Uram, mert jó vagy. Zsolt 54,8 (2Kor 1,3; 1Pt 2,11–17; Jel 11,1–2) Készségesen áldozni nem mindig sikerül. Rohanunk egyik helyről a másikra, és érezzük, hogy a mindennapos teendők között pont az időnkéből nem tudunk áldozni. Pedig kellene az Istennek mindennap, de nemcsak idővel áldozni, hanem még számtalan eszközzel. Az áldozáshoz a magasztalás is csatlakozik. Áldozom neki, és magasztalom, mert jó. Mert szeret engem, és Jézust értem küldte a világba, és áldozta fel a Golgotán. Ennyivel tartozom egész biztosan: hogy áldozom neki, és magasztalom.

Kedd (november 6.) [Jézus] így szólt a bénához: Neked mondom, kelj fel, vedd az ágyadat, és menj haza! Az pedig szemük láttára azonnal felkelt, fogta az ágyát, amelyen feküdt, és dicsőítve hazament. Lk 5,24–25 (Zsolt 92,5; ApCsel 17,1–10; Jel 11,3–14) Mi sem természetesebb, mint hogy egy több éve béna ember felkel és hazamegy, dicsőítve Istent. Jézus természetesnek veszi a cselekedetet, és velünk is így akar eljárni. Mi is bénák vagyunk. A bűnök tesznek azzá. Jézus azonban nekünk is elmondja napról napra: kelj fel, vedd az ágyadat, és menj haza! Térj meg, és légy hívő ember! Aki mindezt már átélte, az tud igazán dicsőítve hazamenni.

Szerda (november 7.) Mert az az Isten iránti szeretet, hogy parancsolatait megtartjuk, az ő parancsolatai pedig nem nehezek. 1Jn 5,3 (Zsolt 40,9; Jel 13,1–10; Jel 11,15–19) Dehogynem! – válaszolhatjuk azonnal János apostol kijelentésére. „Ember, megmondta neked, hogy mi a jó, és hogy mit kíván tőled az Úr! Csak azt, hogy élj törvény szerint, törekedj szeretetre, és légy alázatos Istenedd szemben.” (Mik 6,8) Ezt a mondatot teszi hozzá Mikeás próféta, és Jézus kiegészíti a testvérek szeretetével. Isten törvényei első hallásra nem nehezek, mert érthetők, és

mindenre vonatkoznak. Amikor azonban egy kicsit mélyebben belegondolunk, hogy mit is kíván tőlünk az Isten, akkor rá kell döbbernünk, hogy nagyon nehéz mindezeket teljesíteni. Szinte lehetetlen, azonban Jézus azért a mi Megváltónk, hogy a tökéletlen ember elmondhassa: a hit által nem nehéz az Isten törvénye, és még jó érzés is, hogy adta nekünk.

Csütörtök (november 8.) De te maradj meg abban, amit tanultál, és amiről megbizonyosodtál. 2Tim 3,14 (2Kor 18,4; Mt 21,12–17[23–27]; Jel 20,1–6) Maradjunk meg abban, amiben őseink is megmaradtak! Milyen szép felhívás Pál apostoltól, hisz olyan könnyen elállunk az Isten ügye mellől. Olyan könnyen mondunk nemet annak, aki a megváltásban igennel felelt ránk. Meg kell maradni a tanultakban és a bizonyosságban. Megtanultuk, hogy Krisztus a Megváltó, és akit a hitében ő megérintett, az tudja, milyen jó mindez. Ebben kell szilárdan megmaradnunk.

Péntek (november 9.) Legyen velünk Istenünk, az Úr, ahogyan őseinkkel volt. 1Kir 8,57a (Zsid 6,12; 1Kor 3,16–23; Jel 20,7–10) Ma van a születésnapom. Egész évben ezt a napot várom, mert ez az egyetlen olyan huszonnégy óra, amelyet igazán magaménak érzek. Milyen gyorsan elszalad ez a nap, úgy, ahogyan azok az évek is, amelyek ilyenkor a hátunk mögé kerülnek! Repül az idő, és az ember nem csak a születésnapján érzi. Egy dolog azonban egészen biztos: Isten velünk van egész életünkben. Az elődeinkkel is együtt volt, és reménység szerint az utódainkat sem hagyja magukra. Legyen velünk a földi lét vándorlásában, és ezt csak úgy tudjuk teljesen megérteni, megérezni, hogy ragaszkodó hittel fordulunk hozzá, ahogyan őseink is tették. Ma már lassan abban a korban élünk, amikor kiközösítik a hívő embert. Isten azonban az ilyen embereket szereti, akiket miatta üldöznek.

Szombat (november 10.) Mert megjelent Isten üdvözítő kegyelme minden embernek. Tit 2,11 (Zsolt 106,1; 2Pt 3,13–18; Jel 20,11–15) Sokan vagyunk, sok helyről és sokféle háttérrel. Néha megszóljuk a másikat, akár a hovatartozása miatt, akár azért, amiket csinál a közösségben. Azonban mi sem vagyunk jobbak a Deákné vásznánál. Megjelent a kegyelem minden embernek. Minden embernek... Nemcsak a lelkésznek vagy a bibliaórára járóknak, hanem mindenkinek. Annak is, aki nem akarja meghaladni, vagy még nem tud róla. Minden embernek, mert az Isten nem személyválogató. Nem az egyházi statisztikák alapján adja kegyelmét, hanem szeretetből. Ez pedig mindenkié, és nem lehet elvenni, hiszen határokon átvívelő.

■ ZAHORECZ PÁL

EVANGÉLIKUS Élet FIZESSEN ELŐ LAPUNKRA!
megrendelheti online is: evangelikuselet.hu/elofizetes

A hónap igéje

Az egyházi esztendő utolsó három vasárnapja következik ebben a hónapban. Ezeknek a vasárnapoknak az üzenete a jövőről szól. Nem abban az értelemben, hogyan is alakul majd földi életünk hátralévő része, milyen sors vár ránk, milyen sikereink vagy bajaink lesznek. A jövőnek ezt a fajta keresését Isten elrejtette előlünk, sőt világosan értésünkre is adta, hogy mindenfajta jövőmondás, jóslás, varázslás bűn és utálatos előtte. A Biblia nem jóskönyv.

De Isten megmondja nekünk mindazt, amit tudnunk kell ahhoz, hogy életünk célhoz érkezzon. Beszél az örök életéről, az újjáteremtett világról. Ebből az új világból Isten eltávolít minden bűnt, hibát és romlást, amellyel az ember használhatatlanná tette az első változatot. Az új világ tökéletessége abban is megvalósul majd, hogy az új teremtésben már nem lesz halál, sem szenvedés, sem könny, sem fájdalom.

Milyen lesz az új világ? A *Jelenések könyve* azt mondja, hogy Isten velünk fog lakni. Nem távoli, titokzatos Isten lesz többé, hanem ő maga lesz minden mindenkiben. A világ telve lesz Isten jelenlétével, és mi ebben a közvetlen és személyes istenközeltségben élünk majd. Ez az az örök élet, amely már megtörtént, készen van, de a földi időben jön felénk.

Erre a megtörtént jövőre irányítja tekintetünket havi igénk is. Ezért hát Isten szavára figyelve hittel, reménnyel és örömmel várjuk a boldog új létet, amelyet Isten teremtett. Isten ígéretéből merítjük az erőt, hogy hűségesen és győztesen járjuk végig földi életünket nehézségeivel, szenvedéseivel, félelmeivel, kudarcaival és csalódásaival együtt. De halljuk közben Isten szavát: „Íme, újjáteremtek mindent.”

Múlt és jövő fonódik össze ebben az ígéretben. A múlt: Jézus halála és feltámadása. Ez a múltban történt esemény lett Isten mennyei új világának, az üdvösség világának a kezdete. Ez az új világ Jézus visszajövetelével teljesebb majd ki, áttöri földi világunk falait, és láthatóvá lesz. Olyan ez, mint az exponált fénykép: a filmen már rajta van minden a legapróbb részletekig, de csak akkor válik láthatóvá, amikor előhívják a filmet. Így van jelen Jézus Krisztus halálában és feltámadásában Isten eljövendő új világának, az üdvösségnek a valósága.

A világ jövője és az ember személyes jövője is adott, minden annak a következménye, hogy Jézus Krisztus egyszer ott függött a kereszten, megváltotta a világot, és húsvét reggelére feltámadt, legyőzte a halált. Az első húsvétkor megnyílt Jézus sírja, ezért következik be az utolsó húsvétkor, hogy megnyílik majd a világ sírja és a mi sírunk is. Jézus győzelme, amely ma még a hitünkre exponált láthatatlan valóság, akkor mindenki számára látható, tapasztalati valósággá lesz.

Ha ez a vég, ha ez vár ránk, ha ez a jövő: milyen csodálatos, milyen gazdag, milyen vigasztaló ígéret ez! Isten letöröl szemünkről minden könnyet, nem lesz többé sem halál, sem gyász, sem fájdalom. Isten igéje reménységet ébreszt bennünk, és már most vigasztal minket.

Hermann Dietzelbinger egykori bajor püspök azt mondta röviddel a halála előtt: „Úgy érzem, mintha egy idegen nagyvárosba készülnék. Szorongás van bennem, mert az örökkévalóság is idegen nekem, és félek. De ha ott van az én Uram, Jézus

Krisztus, akit én ismerek, és aki ismer engem, ha ő jön elélem, kézen fog, és az Isten trónja elé vezet, és azt mondja: ő az én barátom, akkor többé nem kell félnem. Akkor elmondhatom majd: hazaértem, itthon vagyok.”

Ez az a teljesség, amelyet csak az Istennel való közösség adhat meg. Ennek az ígéretnek a reménységében mondta a 110 körül vértanúhalált halt püspök és egyházatya, Antiókhiai Ignác: „Oda megérkezve leszek én igazán emberré.” Ő nem gyűlölte a halált, hanem az élet beteljesedésének eszközét látta benne.

Amikor a végre nézünk, mi is szorongunk, mert idegen számunkra. De Jézus fogja kezünket, és az Isten újjáteremtett világába, az élet teljességébe, az üdvösségbe vezet. Megfizethetetlen, megszerzhetetlen ajándék ez az ember számára. Ki nem érdemelhetjük, meg nem szerezhethetjük sem jószágunkkal, sem erkölcsös életünkkel, sem hitünkkel, sem cselekedeteinkkel; csak elfogadhatjuk. Elfogadhatjuk úgy, hogy elfogadjuk Jézust, aki kereszthalálával és feltámadásával nekünk ajándékozta az

„És a szent várost, az új Jeruzsálemet is láttam, amint alászáll a mennyből az Istentől, felkészítve, mint egy menyasszony, aki férje számára van felékesítve.” (Jel 21,2)

üdvösséget, hogy már most benne éljünk hitünkkel abban az új világban, amelyik egykor majd az egyetlen valóságos világ lesz. Abban az eljövendő világban, amely felé ma az ige a tekintetünket emeli, teljesebb ki Isten szerinti emberségünk.

Mindannyian átértük már azt, hogy a halál elválasztott tőlünk valakit, akit szerettünk. Mindnyájunk kérdése, hogy hol vannak, és mi vár rájuk. Sokan nem tudnak elszakadni halottaitól. Hetente vagy néha akár naponta járnak a sírhoz, beszélgetnek a halottal, vagy újabban hazaviszik a hamvakat, hogy továbbra is ott legyen velük. Az ilyen halottkultusz azt jelenti, hogy nem vesszük komolyan Isten ígéretét, hogy ő a halál után is velünk van.

Aki vele élt ebben az életben, az a halál után is vele marad. Ezért nemcsak magunkat, hanem halottainkat is tegyük le Isten kezébe. Emlékezzünk rájuk hálával, és köszönjük meg Istennek, hogy ő megtette értünk és értük is a legnagyobbat, mert Jézus értük is meghalt és feltámadt, az ő számunkra is üdvösséget, helyet készített az újjáteremtett világban. Ennek az új világnak, az örök életnek eljövételére várunk hittel, élők és holtak.

■ BALICZA IVÁN

Missziói nap és kórustalálkozó

Az Október a reformáció hónapja elnevezésű programsorozat hat állandósult központi rendezvénye közül kettőnek valamely – mindig más – vidéki település a helyszíne. Az október 6-án zajlott ökumenikus területi női találkozóknak idén a paksi evangélikus gyülekezet volt a házigazdája, missziói napját pedig ebben az évben Miskolcon rendezte meg október 14-én a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának (MEÖT) missziói és evangelizációs bizottsága.

A bizottság elnöke, Nemeshegyi Zoltán levélben „tudósította” az Evangélikus Információs Szolgálatot. Ebből idézünk.

„Október 14-én a város gyülekezeteiben a bizottság református, evangélikus, pünkösdi, metodista, ortodox és baptista tagjai prédikáltak. Az igehirdetések vezérigéje Róm 5,5 volt.

Az ökumenikus tanács vendégeiként a házigazda gyülekezetek lelkészei és a vendég-igehirdetők együtt ebédelték, majd az avasi református templomot látogattuk meg. A délután öt órakor kezdődött ökumenikus istentiszteletet a belvárosi evangélikus templomban tartottuk, amelyen Jobbágy Bertalan református lelképásztor hirdette az ígét. A MEÖT főtítkára, dr. Fischl Vilmos *Az ökumené a mai Magyarországon* címmel tartott előadást. A missziói nap szeretetvendégséggel zárult.”

Az előző nap délutánján a miskolci belvárosi evangélikus templom a huszonötödik Veczán Pál egyházzenei kórustalálkozó egyik hangversenyének adott otthont. Október 11. és 14. között – négy felekezet templomában – összesen több mint húsz környékbeli kórus előadásait élvezhették az érdeklődők. A Miskolci Kulturális Központ által szervezett ingyenes program célja, hogy lehetőséget adjon különböző felekezetűek vagy az egyházon kívüli zeneszerető emberek számára is a kórusokkal való találkozásra. Ezért álmolta meg néhai Veczán Pál miskolci evangélikus esperes a kórustalálkozót, mert ő is vallotta Kodály Zoltán gondolatát: „Nem sokat ér, ha magunkban dalolunk, szebb, ha ketten összedalolnak. Aztán mind többen, százan, ezren, míg megszólal a nagy Harmónia, amiben mind egyek lehetünk.”

■ *EvÉlet-infó*

Reményteljes gála az Urániában

Újra az Uránia Nemzeti Filmszínház adott otthont a fővárosban az Október a reformáció hónapja című programsorozat gálaestjének. Újra, hiszen tavaly a reformáció születésének ötszázadik évfordulóján nemzeti megemlékezéssé avanszált a protestáns felekezetek hagyományos ünnepe, s a jubileumi év központi rendezvénye október 31-én Magyarország legnagyobb fedett sportcsarnokában, a Papp László Budapest Sportarénában zajlott. Az idei, október 21-én tartott gálaest főelőadója immár a jubileum levonható tanulságainak jegyében fogalmazta meg gondolatait.

A reformáció ötszázegyedik esztendejében is zsúfolásig telt a patinás fővárosi filmszínház nézőtere, s ha a színpadkép puritánsága már-már túlzásnak tetszett is, a reformáció hónapjának és a rendezvénysorozat szervezőjének, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának (MEÖT) jól ismert logója egy-egy molinó erejéig azért helyet kapott a színpad két szélén.

A gálaestek hűséges házigazdája, a reformáció emlékévé nagyköveteként is elköteleződött televíziós műsorvezető, Bényi Ildikó – a hagyományoknak megfelelően – a MEÖT elnökét kérte fel az est megnyitására. Steinbach József (*képünkön*) vendégeket és a protestáns testvéregyházak képviselőit megjelenteket köszöntő szavai átvezettek az idei hónapra választott igei mottó üzenetére: „...a reményesség pedig nem szégyenít meg...” (Róm 5,5)

A református püspök hangsúlyozta, hogy reménységünk lényege Jézus Krisztus megváltó szeretete. Ennek tudatában viszont közös feladatunk reménységre hangolni a körülöttünk élőket, rámutatni az „örök élet tágasságára”.

Valójában az 1957 óta működő Baptista központi énekkar volt a vasárnap esti gála első „megszólalója”, az elnöki köszöntő után azonban egy egészen különleges összeállítással ajándékozta meg hallgatóságát. Négy különböző szerző (Rinck, Árokháty, Csemniczky és Liszt) egy-egy, az Úrtól tanult imádságot idéző kórusművét adták elő Oláh Gábor karnagy vezényletével.

Kérdésként idézte a műsorfüzetben a *Reformáció 501 – reménységgel tekintünk a jövőbe* mondattal jelzett előadásának címét az idei gálaest főelőadója, Pröhle Gergely. A Magyarországi Evan-

gélikus Egyház országos felügyelője sietett leszögezni, hogy címváltoztatásának semmi köze ahhoz, hogy hamarosan – korántsem önszántából – befejezi tevékenységét a Petőfi Irodalmi Múzeum élén. „A mindennapjainkhoz, a minket körülvevő valósághoz közelebb állónak tartom a kérdés formájában megfogalmazott címet. A legreménykedőbb, -bizakodóbb keresztény ember sem tehet úgy, mintha nem venné észre: egyre inkább olyan információk vesznek minket körül, melyek félelmet kelthetnek bennünk, még ha a hírek igazságtartalmában nem is lehetünk mindig biztosak” – mondta az előadó, feltéve a kérdést: „Vajon vannak-e a keresztény s ezen belül is különösen a protestáns keresztény közösségnek olyan értékei, bizonyosságai, útjelzői, amelyek segítenek eligazodni a félelmet, bizonytalanságot keltő hírek között, mi több, segítenek megmutatni a cselekvés megfelelő módjait?” A kérdés illetően felvetése felettébb izgalmassá tette Pröhle Gergely gondolatmenetét, amelynek konklúzióját olvasóink is megtalálják az előadást – Győri András operatőr kollégánk jóvoltából – teljes egészében közkinccsé tévő központi honlapunkon (*Evangélikus.hu*).

Szünet után a békéscsabai Calandrella kamarakórus adott ízelítőt repertoárjából. A Kutyejnő Ablonczy Katalin karnagy által tíz éve vezetett énekegyüttes nívóját elismerések sora jelzi, a gálaesten azonban a közönség ezek előzetes felsorolásának hiányában is meggyőződhetett a kórus kivételes kvalitásairól.

Mi tagadás, a zenei blokk, különösen a szerb dallamokat megszólaltató Vigad trió aratta a legnagyobb sikert a Szentendrei Református Gimnázium diákjainak

Ozsváth Sándor (jobbra) átveszi a Rát Mátyás-díjat Faggyas Sándortól

műsorában is. Verses-zenés összeállításuk egészében is meggyőzően érzékeltette az ország legjobb száz középiskolája közé tartozó intézmény vonzerejét.

Sokoldalú médiamunkást tüntetett ki az idén Rát Mátyás-díjjal a Protestáns Újságírók Szövetsége (Prúsz). Ozsváth Sándor művelődéstörténész 1982-ben lett oktatója a Debreceni Tanítóképző Főiskolának – a rendszerváltás után egyházi fenntartásba visszakerülve Kőlcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola –, eközben a Színház- és Filmművészeti Főiskola színházelmélet szakán szerzett ismereteit amatőr színjátszó együttesek élén kamatoztatta. Nyugállományba vonulása óta főként magyarságismertet és beszédtechnikát tanít – többek között a Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap „mikrofont használó” munkatársainak. Három kötetben megjelent tárcáival az *Evangélikus Élet* olvasói is találkozhattak. Novotny Zoltán

Prúsz-elnök laudációja után a díjat, Kutas László szobrászművész kisplasztikáját a szövetség alelnöke, Faggyas Sándor nyújtotta át.

Az est befejező részében az In Médias Brass bizonyította, hogy nincs ok aggodalomra a protestáns felekezetekhez kötődő zenei együttesek utánpótlása miatt. A Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen alakult rézfúvóskvintett tagjai nyolc éve szereztek művészdiplomát, és azóta fesztiváldíjak tucatjával „öregbítették” – immár nemzetközi – hírnevüket.

A MEÖT tageszékházainak köszönetét Bényi Ildikó tolmácsolta Fischl Vilmos főtábornak a kifogástalan rendezésért és a reformációi gálák kikristályosodott programjáért, amelynek immár az is hagyománya, hogy az élményekkel megajándékozva távozók az est folyamán bemutatkozott egyházi oktatási intézmény javára adakozhatnak.

■ TPK

Pröhle Gergely, az est főelőadója

A békéscsabai Calandrella kamarakórus

Közösségben Istennel és egymással

Újraszentelték a békéscsabai evangélikus Nagytemplomot

„Az elmúlt háromszáz esztendőben Békéscsabán a várost alapító evangélikusság az alapító ősök hitét hordozva vált az oktatás, a diakónia, a szeretetszolgálat és a kultúra máig meghatározó szereplőjévé, formálójává. Őrizte és továbbépítette azt, amit az elődök, az ősök reánk hagytak. Ilyen örökségünk a Nagytemplom, amelyet most sikerült kívül-belül felújítani” – fogalmazott igehirdetésében Kondor Péter, a Déli Evangélikus Egyházkerület püspöke, aki a békési megyeszékhelyen október 13-án újra felszentelte Közép-Európa legnagyobb lutheránus templomát. A liturgiában részt vett a munkálatokat levezénylő Kutyej Pál Gábor igazgató lelkész, Nagy Zoltán esperes, Péterné Benedek Ágnes és Dorn Réka lelkész is.

A hatalmas érdeklődéssel kísért ünnepi istentiszteleten nem csupán a Magyarországi Evangélikus Egyház (MEE) számos vezető tisztségviselője – így Pröhle Gergely országos felügyelő, Font Sándor egyházkerületi felügyelő, Krámer György országos irodaigazgató és Gáncs Péter korábbi elnök-püspök – vett részt, de megtisztelte jelenlétével az alkalmat Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes és Szarvas Péter, Békéscsaba polgármestere is. Mellettük a város és a megye állami és társadalmi szerveinek képviselői, a felújítás kivitelezői, valamint a közlő-távólól Békéscsabára sereglett lelkészek sokasá-

ga osztozott az idén az újratelepítésének háromszázadik évfordulóját jegyző város evangélikusainak örömteli eseményében.

Igehirdetésében Kondor Péter kiemelte, hogy a templom, „legyen az kicsi vagy nagy, bármilyen szerény vagy gigantikus építmény”, az Istennel való rendszeres és ünnepélyes találkozás helyszíne, egyben a közösségi áhítat, a gyülekezeti találkozások színtere. Tudták ezt a csabai városlapítók szlovákok is, akiknek ideérkezésük után első dolguk volt, hogy templomot építsenek, és Isten áldását, a vele való közösséget keresve éljenek, gyarapodjanak.

„Az, hogy mi itt vagyunk, már önmagában hitvallás, mintha azt mondanánk: Uram, mi a te néped vagyunk, a te nagy családod vagyunk, akik összetartozunk. Itt vagyunk, mi vagyunk azok, akik hiszünk benned! Itt, a templomban válik láthatóvá valami abból a titokból, amit a Szentírás úgy fogalmaz meg, hogy az egyház a Krisztus teste. [...] Legyünk közösségben vele, és legyünk közösségben egymással!” – kérte a Déli Egyházkerület lelkési vezetője, aki Isten melletti tanúskodásra szólította fel a felújított templomot megtöltő híveket.

A Calandrella kamarakórus szolgálataival színesített istentiszteletet követő ünnepi közgyűlésen a gyülekezet felügyelője fotókkal illusztrált áttekintést adott a felújítás munkálatairól. Abelovszky László elmondta, hogy bár a gyülekezet vezetőinek régi szándéka volt a templom felújítása, a szándék vélhetően csak szándék maradt volna a kormány nagyvonalú, összesen kilencszázötvenmillió forintnyi támogatása nélkül. Ezt egészítette ki a hívektől összegyűlt hatmillió forint és az a tízmillió, amelyet Békéscsaba Megyei Jogú Város Önkormányzata adott a templom melletti és előtti térburkolat rendbetételére. Mindennek köszönhetően az eredetileg 1824-ben felszentelt hajlék teljes körű felújításon eshetett át.

Egyebek mellett szigetelték és vízmentesítették a falakat, kicserélték a belső járólapokat, restaurálták az ülőpadokat és a nyílászárókat, kijavították és mintegy harmincháromezer cseréppel újracserépték a tetőszerkezetet. Megszépültek a homlokzati – embermagasságúnál nagyobb – vázák és kelyhek, modernizálták a villanyvezeték-rendszert, és rendezték a templomkertet, öntözőrendszert építettek ki. Az épületet kívülről is szigetelték, a lebontott hatalmas kőlapokat egyenként beszámozták, lajstromba vették, így tudták őket később az eredeti helyükre hiánytalanul visszatenni. Belül a padlózat is szigetelést kapott.

A munkák nagyságát jelzi, hogy mintegy ötszáz köbméter törmeléket szállítottak ki. Óriási erőfeszítést jelentett a tízemeletes lakóház magasságú épület felállványozása a homlokzat felújításához, a tetőzet javításához és a tetőcserepek kicseréléséhez. Esőcsatornákat is elhelyeztek (korábban ezt műemléki okok miatt nem engedélyezték), óvva az épületet a beázásoktól. A madarak piszkítása elleni védekezést is megoldották.

A belső tér díszítésénél igyekeztek az eredeti, letisztult és puritánságot tükröző színvilágot megtartani. A templomtérbe óriási kivetítőket helyeztek el. A belső járdalapokat ezer négyzetméter alapterületen rakták le, szintén a korábbi időző színvilágban. Végül pedig kicserélték a templom melletti járdát és az épület előtti díszburkolatokat, ahová padokat is tettek, kis teret alakítva ki. Ezekkel lett soha korábban nem látott pompájú a kívül-belül felújított békéscsabai evangélikus Nagytemplom.

A templomi együttlét után az ünneplő tömeg átvonult a néhány lépéssel távolabb, az esperesi hivatallal szemben szintén felújított egykori magtárepülethez. Mostani átalakítása után ez Magtár – Ifjúsági Centrum néven a gyülekezeti ifjúság és az evangélikus gimnázium diákjainak közösségi terévé válhat.

Az ünneplő csabaiakat köszöntötte – többek között – Semjén Zsolt is. Az egyházügyekért felelős miniszterelnök-helyettes a Magyar Távirati Irodának nyilatkozva hangsúlyozta: „A békéscsabai szlovák gyökerű evangélikus gyülekezet olyan sajátos értékeket hordoz, mely része az egyete-

FOTÓK: GÁZSÓ JÁNOS

mes magyarságnak, része az egyetemes szlovákságnak, de mégiscsak olyan egyedi örökség, melyet csak ők tudnak megőrizni és átadni.” Kutyej Pál igazgató lelkész

tájékoztatása szerint a hagyományosan evangélikus Békéscsabán jelenleg is közel tízezres evangélikus közösség él.

■ SZEGFÜ KATALIN

Békéscsaba és az evangélikusság. Békéscsaba újabb kori történelme a 18. században ide érkezett szlovák evangélikus telepekkel kezdődött. A szorgos lutheránus népesség tette virágzóvá a községet, általuk lett Békéscsaba mezőváros, 1919-ben város, 1950-től pedig megyeszékhely. A város „az ország éléskamrájaként” is emlegetett Békés megye középpontjában helyezkedik el, fő profilja ma is a mezőgazdaság. A csabai evangélikusok első kőtemplomukat 1745-ben építették fel Tessedik Sámuel lelkész áldozatos munkássága idején. A hívek száma gyorsan gyarapodott, olyannyira, hogy a 18. század végére elérte a tízezer főt. Ekkor építették meg az újabbat, a Nagytemplomot, megtartva az előzőt, a Kistemplomot is. Alapkövét 1807-ben tették le, végül 1824-ben szentelték fel. A két templom ma Békéscsaba szimbóluma, a város logójában is megjelenik.

A Nagytemplom klasszicista stílusban épült. Hatalmas befogadóképességével és hetvenkét méter magas tornyával Közép-Európa legnagyobb evangélikus temploma, nagyobb

legközelebb Drezdában találunk. Huszonöt méter magas és ötven méter hosszú belső tere háromszintes, körkarzatos, és a becslések szerint háromezer-ötszáz ülő és ezeröttszáz álló személyt képes befogadni. A boltíveket tizennégy korinthuszi oszlop tartja. A toronyba háromszázhatvanöt lépcső visz fel.

Az épület belső tere lenyűgöző, fehérre festett falai és pilérei puritán tisztaságot sugallnak. Különösen értékes klasszicista szószékoltára, melyet az evangélikus egyházművész nagy egyénisége, Dunaiszky Lőrinc szobrász tervezett és kivitelezett, hasonlóan a kehely alakúra formált keresztelőmedencéhez. Az oltárt sokáig Leonhard Landau oltárfestménye ékesítette, ezt azonban 2000-ben ellopták. Helyére – 2006-ban – Szeverényi Mihály helyi művész Jézus Krisztus keresztre feszítését ábrázoló festménye került.

A méltóságot sugárzó, remek arányú épületet több ízben rázta meg a környéket sújtó földrengés, legutóbb 1978-ban szenvedett súlyosabb károkat. ■

Huszonöt éves a KDNP Protestáns Műhelye

Kondor Péter evangélikus püspök és ifj. Kutyej Pál evangélikus lelkész üdvözlétének tolmácsolásával kezdte felszólalását dr. Semjén Zsolt október 13-án, a Kereszténydemokrata Néppárt (KDNP) Protestáns Műhelyének (PM) jubileumi ülésén. A miniszterelnök-helyettes, pártelnök a jelentős kormányzati támogatással felújított békéscsabai evangélikus Nagytemplom újrászentelésének ünnepségéről érkezett a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium dísztermében tartott ökumenikus hálaadásra.

Köszöntésében dr. Hajdó Ákos gimnáziumi igazgató utalt arra, hogy a nagy hírű intézmény már több alkalommal helyet adott a műhely konferenciáinak. Bevezető áhítatában dr. Békefy Lajos nyugalmazott református lelképásztor a protestáns politizálás igéi alapjairól szólt.

A protestáns műhely megalakulásának folyamatát az alapítója, Lukáts Miklós evangélikus lelkész idézte fel. Az Antall-kormány volt államtitkára az elvárását is megfogalmazta: a PM-nek nagyobb médianyilvánosságot kívánt.

Dr. Horkay György nem könnyű időszakban vállalta a PM vezetését. Elnöksége alatt főként vidéken rendeztek fontos konferenciákat családról, a hit és a tudom-

ány viszonyáról, oktatásról... Szászfalvi László református lelképásztor, parlamenti képviselő a hála, az öröm és a remény gondolatkörében idézte fel elnökségének a PM konferenciákkal és kiadványokkal mind gazdagabbá váló éveit. Békefy Lajos egykori és mai külügyi titkár visszatekintését követően a jelenlegi PM-elnök, az evangélikus dr. Birkás Antal szólt az elmúlt években megéledő műhelymunkáról, az új vidéki szervezetek létrehozásáról, továbbá a protestáns szociáletikát bemutató kiadványokról, amelyek létrejöttét a Barankovics Alapítvány anyagi támogatása tette lehetővé. Az ünneplő közösséget üdvözölte Weisz Péter, a Barankovics Alapítvány Izraelita Műhelyének elnöke is.

Nagyívú beszédében Semjén Zsolt a kizárólag katolikus kötődésűnek vélt, valójában őszintén ökumenikus Kereszténydemokrata Néppárt és benne a PM helyét, küldetését, politikai szerepét elemezte filozófiai, teológiai és politikai szempontok alapján. „A mostani helyzetben nagyon fontos, hogy közösen őrizzük keresztény értékeinket – hangoztatta a miniszterelnök-helyettes. – A *Keresztút*-ben című kötettel, ami a PM hozzájárulása volt a migrációs kérdés értelmezéséhez, a műhely is hozzájárult a keresztényüldözés elleni államtitkárság létrehozásához” – mondta Semjén Zsolt. A műhely értékes szakmai szolgálatait a KDNP vezetése és a kormányzat nevében is köszönetét fejezte ki, és biztatott arra, hogy a közösség a jövőben is szervezzen konferenciákat, alkosson közgondolkodást formáló kiadványokat. A pártelnök Luther-Kálvin-emlékplakettet nyújtott át a PM korábbi elnökeinek, illetve a közösség külügyi titkárnak.

Dr. Badacsonyi Zoltán, a PM alelnöke vezette a KDNP Protestáns Műhelye fennállásának huszonötödik évfordulója alkalmából szervezett ünnepi estét, amelynek végén kötetlen beszélgetéssel – nyolcvan főre méretezett torta megosztásával – folytatódott az együttlét.

■ *EvÉlet-infó*

Lutherfeszt ötödször

Az immáron hagyományosnak mondható Lutherfeszt október 19–22. között rendezték meg a balatonszárszói Andorka Rudolf Evangélikus Konferencia- és Missziói Otthonban. Az összejövetel idén is színes programot kínált – nem csak sörkedvelőknek. A könnyed együttléten Luther Mártonra és a reformációra emlékeztek előadások, asztali beszélgetések és koncertek formájában.

A program péntek délután kezdődött Kovács Áron evangélikus lelkész nyitóáhítatával. Szombaton hazai manufaktúrákban készült sört lehetett kóstolni; köztük a fesztivál sörét, a magyarhertelendi Kapucinus Sörfőzde Frau Luther sörét is csapra verték. Délután a KaleidoszPók együttes nem hivatalos lemezbemutató koncertjére került sor, majd Zászkaliczky Zsuzsanna művészettörténész, az Evangélikus Országos Gyűjtemény közművelődési igazgatóhelyettese tartott előadást Lucas Cranachról, a reformáció „keresztapjáról”. Ezt követte a Neonhal együttes koncertje, ennek nyomán pedig Katona Csaba történész a sör kultúrtörténetében kalandozott el. A bajor perces és kolbászos vacsora után a pilisi Bubbles zenekar Beatles-dalokkal kerekítette le a programot. A vasárnapi istentiszteleten ismét Kovács Áron hirdette Isten ígését, ám a lecsendesedett konferencia-központban még további tartalmas programokon lehetett együtt a hétfőn búcsúzó vendégek.

■ *Forrás: Evangélikus.hu*

Isten a szenvedők pártján

Philip Yancey Magyarországon

„Ha olyan kérdés merül fel, amelyre nem tudom a feleletet, írok róla egy könyvet” – mondotta Philip Yancey. A keresztény írónak, újságírónak a szenvedéssel kapcsolatos kérdéseire adott válaszát a Harmat Kiadó gondozásában magyarul nemrégiben megjelent, *Hol van Isten, amikor fáj?* címet viselő kötetében találjuk. Yancey előadására annyian voltak kíváncsiak a fővárosban is, hogy október 13-án sokaknak már csak „állóhely” jutott a Deák téri templomban. Előző este a reformátusok debreceni Nagytemplomát töltötték meg zsúfolásig az érdeklődők, hogy személyesen hallják a szerzőt, aki saját élményeit, illetőleg a tudományt és a Bibliát segítségül hívva próbált választ adni a feltett kérdésre.

A Deák téren az evangélikus gyülekezet lelkes vezetője, ifj. Cselovszky Ferenc esperes és a Philip Yancey kötetét magyarul megjelentető Harmat Kiadó igazgatója, Herjeczki Kornél köszöntője után vette kezdetét az előadás Horvát Kávai Andrea tolmácsolásával.

Philip Yancey mindenekelőtt arról beszélt, hogy édesapja afrikai misszionáriusnak készült, ám huszonhárom évesen gyermekbénulást kapott, és vastüdőre tettk. Sokan imádkoztak érte, és meg voltak győződve arról, hogy Isten meggyógyítja. Az orvosok tanácsa ellenére levették őt a gépről, és ezután elhunyt...

Az előadó úgy vélte, hogy néhányan olyasmire formáltak jogot, ami kizárólag Istené: például annak az eldöntése, hogy ki gyógyul meg, és ki nem. Rámutatott, hogy amikor valaki szenved, sajnálatos módon keresztény testvérei, az egyház sem mindig reagál megfelelően, és nem segít jól. Többen, akik valamilyen megpróbáltatáson mentek keresztül, majd kórházba kerültek, azt mesélték el neki, hogy egyesek a gyülekezetből azt mondták, hogy biztos valami borzasztó dolgot követtek el, és most Isten bünteti őket. Mások szerint az ör-

FOTÓ: ANTAL SÁCI

dög támadásáról lehet szó. Létezett olyan magyarázat is, hogy Isten azért alakította így az életüket, mert ők kiválasztottak, és most megmutathatják másoknak, milyen mély a hitük... Yancey hangsúlyozta, hogy Jézus nem olyan, mint a tanítványai: nem

keresi a szenvedés magyarázatát és lehetséges okait, nem azzal törődik, hogy vajon mit tett valaki vagy annak a családja. Az Istennek, aki mindig a szenvedők pártján áll, az a kérdése: hogyan reagálunk a szenvedésre, mihez kezdünk azzal, ami velünk történik?

Mert vannak gyógyulások, és ez nagy ajándék, de mennyivel inkább ajándék az, amikor valaki a szenvedést és a fájdalmat Isten eszközének, az elhívás egyik formájának tudja tekinteni, és átéli, hogy Isten még a lehető legrosszabbat is a legjobbba tudja tenni, mert ő mindent a javunkra fordíthat. „És lássuk be: a lelki növekedés sem a jólét, hanem a szenvedés és a megpróbáltatások következménye. Hiszen a fájdalom lehetővé teszi, hogy arra összpontosítsunk, ami igazán fontos.”

Az előadó egyébként maga is rákényszerült erre, amikor súlyos autóbalesetet szenvedett, és eltört a nyakcsigolyája. „Minden átértékelődött. Kit szeretek, kit hívjak fel most? Mit tettem az életben? Elégedett lehetek-e? És végül: készen állok-e arra, ami következik?” – sorolta akkori kérdéseit. A szavait személyes szenvedéseinek tükrében is hitelesítő szerző arra buzdította hallgatóit, hogy váljon általuk láthatóvá Isten a világban: nyújtsanak kezét a szenvedőknek, legyenek Isten szeretetének közvetítői. Nem feledve, hogy Jézus, aki maga is ismerte a szomorúságot és a szenvedést, nem ítélkezett, nem oktatott ki, hanem vigasztalt, gyógyított, és mindig a szenvedők pártján állt.

■ GAZDAG ZSUZSANNA

(Philip Yancey-vel készült interjúkat a 38. oldalon olvashatják.)

Philip Yancey a *Christianity Today* című folyóirat szerkesztője, korunk egyik legnépszerűbb keresztény írója. Könyveit világszerte negyven nyelven, több mint tizenötmillió példányban adták ki. Magyarországra a Harmat Kiadó meghívására érkezett, de *Hol van Isten, amikor fáj?* címmel megrendezett eladókörútján Kárpátaljára is ellátogatott. Tizenhárom könyve kapta meg eddig Amerikában a keresztény könyvkiadók és könyvterjesztők első díját, két kötet pedig – a *Jézus másként* és a *Meghökkenő kegyelem* – elnyerte „Az év keresztény könyve” díjat. A *Hol van Isten, amikor fáj?* című kötetét szintén évtizedek óta világsiker, és a tengeren-

túlon bekerült az aranyérmes keresztény könyvek sorába is. Yancey Coloradóban él feleségével.

A Harmat Kiadó gondozásában magyarul eddig megjelent kötetei: *Rejtjelek egy másik világból* (2007); *Meghökkenő kegyelem* (2008); *Jézus másként* (2009); *Kerülő utak a boldogsághoz* (2010); *Mire megyünk Istennel?* (2012); *180 nap alatt a Biblián át* (2012); *Keresztények és politika* (2013); *Magyarázatos Biblia* (2014; Tim Stafforddal); *Az imádság* (2014); *Hová tűnt az örömhír?* (2017); *Jelek a láthatatlan világból* (2018). A Keresztény Ismeretterjesztő Alapítványnál megjelent könyve a *Csalódás Istenben* (2007). ■

Ecclesia semper reformanda

Ein Jahr nach dem Reformationsjubiläum mit seinen zahllosen Veranstaltungen fragt sich der Autor, ob sich in der Kirche etwas verändert hat – nicht in der großen Kirche, sondern vielmehr im Alltag der Gemeinde. Eszter und Michael Heinrichs sind Pfarrer in zwei zweisprachigen Gemeinden an der Grenze zu Österreich. Was kann Reformation in diesem Zusammenhang bedeuten? Hier der Versuch, es in einem Brief (nicht nur) an die eigene Gemeinde zu formulieren.

Meine liebe Gemeinde! „Es gibt drei heilige Dinge hier bei uns – die Heilige Taufe, das Heilige Abendmahl und den Heiligen Abend!“ – so begrüßte man uns, als wir vor zehn Jahren ankamen. Tatsächlich hat sich inzwischen viel verändert – sogar die traditionelle Liturgie des Heiligen Abend ist leicht angepasst worden an die Tatsache, dass die meisten Menschen doch eher Ungarisch sprechen. Manche Veränderungen konnten wir bewusst gemeinsam gestalten, andere wurden uns aufgezwungen. Wir trauern um Menschen, die von uns gegangen sind, wir haben neue Menschen gewonnen. Wir müssen uns an personelle und finanzielle Bedingungen anpassen. Wir waren und sind auf der Suche nach dem richtigen Weg.

Ecclesia semper reformanda est – Die Kirche muss sich immer ändern, wenn sie Kirche bleiben will. Vielleicht war es früher einmal selbstverständlich, dass Eltern ihre Kinder in die Kirche schickten, so wie sie von ihren Eltern mitgenommen worden waren. Heute gehen auch die Eltern selbst kaum noch in die Kirche. Jede Generation muss neu für die Kirche gewonnen und erworben werden. Wir müssen uns als Gemeinde bekannt machen, Angebote für die verschiedenen Generationen schaffen und uns auf sie einstellen. Reformation hat immer auch mit Gemeindeaufbau und Mission zu tun.

Wenn die Kinder dann doch einen Gottesdienst besuchen, können sie ihm oft gar nicht folgen, weil ihnen die Sprache und die Rituale fremd sind. Dann heißt es zum einen, die Kinder an die Sprache und Rituale heranzuführen – aber zum anderen auch, darüber nachzudenken, ob wir sie überhaupt noch

verstehen, welche Bedeutung sie heute noch haben oder ob man vielleicht etwas ändern muss.

Manchmal hat es mich schon überrascht, wie einfach Veränderungen vorgehen können, wenn man miteinander spricht. Früher gab es jeden Sonntag zwei deutsche und zwei ungarische Gottesdienste mit überschaubarer Beteiligung. Das war, wie sich herausstellte, nicht nur für uns zu viel. Nach dem vierten Gottesdienst kamen eines Sonntags Gemeindeglieder zu uns, die meinten, wegen ihnen wenigen müsse man keinen gesonderten Gottesdienst halten. Inzwischen haben wir auf Anregung der Presbyterien nur noch je einen Sonntagsgottesdienst pro Gemeinde, abwechselnd deutsch und ungarisch, und einmal monatlich einen zweisprachigen Familiengottesdienst, der immer sehr gut besucht ist.

Da ist auch der deutsche Gottesdienst zu nennen, der so wenig feierlich war. Wir haben beim Deutschen Gemeindegemeinschaftsabend darüber gesprochen und eine neue Liturgie eingeführt mit Kyrie und Halleluja und anderen feierlichen Elementen.

Ein wichtiges Thema ist bis heute das Abendmahl, zu dem die Älteren hier „Beichte“ sagen. Kirchenmusikalisch hatte ich manchmal den Eindruck, eher einem Begräbnis beizuwohnen als einer Abendmahlsfeier. Inzwischen gehört es bei uns dazu, sich nach dem Abendmahl die Hände zu reichen, wir laden nicht nur die katholischen Geschwister ein, sondern auch die Kinder, mit zum Altar zu kommen und die Eltern, ihnen von der Oblate zu geben. Eine gemeinsame Feier, zu der Gott uns lädt.

Es ermutigt mich, wie gerade die älteren Gottesdienstbesucher uns dabei unterstützen und Neuerungen annehmen. Ich meine jene – vor allem – Frauen, die regelmäßig und treu in die Gottesdienste kommen und die alle Veränderungen mit-

tragen. Sie kennen die Traditionen, die ihnen lieb sind, aber sie sind auch offen für Neues. Unverständnis kommt eher von denen, die nur selten die Gottesdienste besuchen und sich dann ein- oder zweimal im Jahr einer neuen Form ausgesetzt sehen.

Eine ständige Baustelle ist die Konfirmanden- und Jugendarbeit. Unsere Arbeit steht in Konkurrenz zu Schule, Sport und Freizeit, die Zeiträume besetzen, die früher eher der Kirche reserviert waren, besonders am Wochenende. Regelmäßige Zusammenkünfte unter der Woche sind aber auch schwer realisierbar. Die Frage lautet: *Wieviel Zeit wollt ihr von uns? Was bietet ihr uns dafür?* Seit Jahren experimentieren wir beim Konfirmandenunterricht mit unterschiedlichen Zeitmodellen auf der Suche nach dem idealen Zeitpunkt, den es nicht gibt. Die Alternative dazu bestünde darin, dass die Kinder gar nicht kommen und es den Eltern gleichgültig ist. Aber es geht auch um Inhalt, Methodik, Ziele. Neue Themen, spielerisches Lernen, gemeindliche Kompetenzen erwerben statt Auswendiglernen, Erlebnisse in der Gemeinde stehen im Mittelpunkt, und am Ende gibt es eine Prüfung in besonderer Form: einen Gemeinde-Konfirmanden-Tag, an dem die Jugendlichen einen eigenen Gottesdienst gestalten, ein selbst geschriebenes Glaubensbekenntnis vortragen und in Gruppen, in die auch Gemeindeglieder und Presbyter gemischt sind, Aufgaben lösen müssen. Danach wird gemeinsam gefeiert. In der Auswertung des Unterrichts wurde dieser Prüfungstag als einer der besten Teile des Unterrichts genannt.

Eine Gabe Gottes ist eure Offenheit, Neugier und Reiselust. Wir sind nicht nur mit dem Kirchenkreis vernetzt, sondern auch in der grenzübergreifenden Arbeit aktiv und haben Partner in Österreich und Deutschland. Nicht nur unsere Jugendlichen reisen und treffen Menschen aus vielen Ländern Europas. Wir fühlen uns wirklich als Teil der Region, der Kirche, der Weltkirche.

Die Arbeit gelingt immer dort, wo es Partner gibt, wo Pfarrer, Gemeindeleitung und Gemeinde gemeinsam arbeiten und alle Verantwortung übernehmen. Wir

Brief an (m)eine Gemeinde

nennen das mündige Gemeinde – oder mit Luther das *Priestertum aller Gläubigen*. Eine Gemeinde braucht viele ehrenamtliche Mitarbeiter. Da ist die Gemeindeleitung mit dem Kurator und der Kuratorin, die Verwalter, Kassiererinnen, die Presbyterien. Wir versuchen, neben den regelmäßigen „geschäftlichen“ Arbeits-sitzungen möglichst einmal im Jahr zentrale Themen mit viel Zeit und in schöner Atmosphäre – z.B. in Révfülöp – zu erarbeiten und laden wir auch interessierte Gemeindeglieder ein. Manch einer der Mitfahrer ist dann Presbyter geworden. Theologische Bildung findet auch im Er-

wachsenen-Gesprächskreis statt, wo wir mit Interessierten Themen besprechen, die in der Gemeinde gerade anstehen oder die Menschen beschäftigen. Es geht darum, Gemeindeglieder an Theologie heranzuführen und kompetent zu machen.

Rückgrat der Gemeindegliederarbeit sind unsere Ehrenamtlichen, ohne die es keine Gemeinde gäbe. Menschen, die ihre Zeit und Energie einbringen in Familiengottesdienst, Kinderarbeit, Jugendarbeit, Konfirmandenarbeit – aber auch diejenigen, die die Kirche schmücken, backen und Kaffee kochen, diejenigen, die Förderanträge schreiben können oder eigene

Gruppen leiten. Ihre Mitarbeit entlastet die Hauptamtlichen, aber vor allem stärkt sie die Gemeinde und macht die Menschen selbstbewusster, besonders wenn sie auch leitende Aufgaben übernehmen. Und da sollten wir auch vor dem Gottesdienst nicht Halt machen.

Der Gottesdienst wird ja als Domäne der Pfarrer gesehen, aber im Neuen Testament ist der Gottesdienst eine Gemeindeangelegenheit mit vielen Beteiligten. Wir wollen dahin zurück – oder vor. Wir brauchen Gemeindeglieder und Lektoren, die in den verschiedenen Arbeitsbereichen und auch im Gottesdienst Aufgaben übernehmen werden – nicht nur die Lesung, sondern durchaus auch Gebete, Begrüßung und Abkündigungen, vielleicht später auch einmal eine Predigt, so wie es in Österreich und Deutschland oft schon der Fall ist. Dabei brauchen wir Unterstützung. Ziel ist immer die Stärkung der Gemeindegliederarbeit, die Übernahme von Verantwortung durch Gemeindeglieder, die Identifikation mit der eigenen Gemeinde, die Liebe zur eigenen Gemeinde und zur Kirche.

Als Pfarrer freuen wir uns über eine aktive, mündige Gemeinde, auch wenn das heißt, Aufgaben und Verantwortung – und damit auch Macht – abzugeben. Unsere Aufgabe ist die Ermutigung, die Begleitung, die Ausbildung, die Seelsorge, die Besuche. So kann die Gemeinde wachsen, denn Gemeindegliederarbeit ist vor allem Beziehungsarbeit.

Liebe Gemeinde, ich bin stolz auf das, was wir gemeinsam erreicht haben, aber sehe ich auch, was alles nicht gelungen ist und wo wir stecken geblieben sind, was zu tun wäre und wo die Kraft nicht reicht. Wichtig ist, dass wir gemeinsam auf dem Weg sind und gemeinsam immer wieder neue Wege suchen. Es gibt eine lange Liste. In anderen Gemeinden werden die Wege und Listen anders aussehen, aber vielleicht finden sich ja andere in diesen Gedanken und Beschreibungen wieder? Reformation ist hier bei euch für mich etwas ganz Praktisches und Lebendiges geworden. Dafür danke ich allen und hoffe, dass Gott uns noch viel Zeit, Kraft und Mut schenkt! *Euer Pfarrer*

■ MICHAEL HEINRICHS
(Agendorf und Wandorf)

FOTO: CSILLA BESZPÉMI

Minden javunkra van

Kondor Péter püspök
Déli Evangélikus Egyházkerület

Életének százharminc évében elhunyt nagyapám katonatisztként szolgált a doni útközetben, ahonnan menekülve orosz fogságba esett. Harminchárom évesen háromszor ítélték halálra. Halottnak nyilvánították. Itthon elbúcsúzott tőle a családja. Hét év hadifogság után tért haza, és kellett előlről kezdenie az életét. Istentől kapott erővel, erős akarattal, másokat is szolgálva, a régi bajtársakat felkutatva, élete végéig segítve és felkarolva járta végig hosszú életútját.

Lelkészként a gyülekezetekben és diakóniai intézményekben szolgálva sok hasonló élettörténetet hallgattam végig, köztük egész életükre megkeseredett, a szenvedésektől megfásult emberek történetét éppen úgy, mint az Isten kegyelmét, életújító szeretetét a nehézségek között is megtapasztalt testvérek bizonygatását. Megtanultam, hogy ugyanaz a fájdalmas esemény két különböző személyben teljesen ellentétes hatást válthat ki. Van, akit végleg elkeserít, lesújt, mást megfinomít, felemel. Attól függ, hogy kinek-kinek milyen a belső hozzáállása ahhoz a szenvedéshez.

Három kereszt állt egyszer egy júdeai dombon, ahol ugyanaz történt mindhárom emberrel. Keresztre feszítették őket. Ez három különböző hatást gyakorolt rájuk. Az egyik panaszkodott, szidta Jézust, hogy miért nem szabadította meg önmagát meg őt is. A másik ugyanebben a nehéz órában bűnbánatra jutott, s így meglátta a mennyország kinyíló kapuját önmaga előtt. A harmadik ezzel a kereszttel megváltotta a világot. Ugyanaz az esemény, de más-más eredménnyel.

Nem az a legfontosabb tehát, hogy mi történik velünk, hanem az, hogy mit teszünk vele, miután megtörtént. Hogyan fogadjuk, és mire használjuk fel. A hívő embernek nem menekülnie kell a szenvedések elől, nem is csak elviselnie valahogy, hanem felhasználnia. Felhasználni arra, hogy teljesebb életre jussunk általa. Emberibb emberré, megértőbb és hívőbb lélekke formálódjunk. Így lehet értelme mindennek. Így igaz, amit Pál ír a *Római levélben* (Róm 8,28): „Azt pedig tudjuk, hogy akik Istent szeretik, azoknak minden javukra szolgál...”

Tudjuk, mondja tehát Pál. Nem látjuk, nem érezzük, nem tapasztaljuk, hanem tudjuk. Ha a látszat az ellenkezőjét mutatja, akkor is tudjuk. Azért tudjuk, mert

olyan Istenünk van, aki ezt a nagy igazságot már egyszer egy megrendítő példával igazolta. Ez a példa pedig Jézus keresztye. Tudunk-e nagyobb rosszat, nagyobb gonoszságot elképzelni, mint Jézus kivégzése? Van-e nagyobb fájdalom, mint a golgotai gyötrődés? Létezik-e égbekiáltóbb igazságtalanság, mint Jézus halála volt? Nem! És Isten ebből a legnagyobb rosszból hozta ki a legnagyobb jót, a megváltást, a bűnbocsánatot, az örök élet kapujának megnyitását. Ilyen hatalmas és jó az Isten, ilyen elképzelhetetlenül jó! Ezért tudjuk, feltétlen bizonyossággal, hogy nekünk is minden rossz javunkra válhat valamiképpen.

Lehet, hogy nem értjük, mi történt, és hogy miért történt úgy, ahogyan történt. De ami érthetetlen, az nem mindig értelmetlen! Sőt nagyon is megvan az értelme mindennek egy magasabb síkon. Számunkra most még érthetetlen módon. Minden javukra van azoknak, akik az Istent szeretik. Az Istent! Nemcsak Istennek az ajándékait, áldásait, hanem őt magát. Az ajándékai nélkül is szeretik. Az olyan ajándékai nélkül, mint az egészség vagy a fiatalság lendülete és szépsége vagy az élet boldogsága. Mert ez mind az ő ajándéka.

Akik tehát nemcsak az Isten ajándékait, hanem magát Istent szeretik, azt az Istent, akinek a szeretete, jósága, kegyelme akkor is megmarad, ha minden egyéb ajándéka elveszett. Sokszor csak akkor nyílik meg a szemünk az Ajándékozó meglátására, amikor elveszítjük egyes ajándékait. Meg kell tanulnunk Istent magáért Istenért szeretnünk, nem pedig az ajándékaiért. Mert előbb-utóbb eljön mindenki életében a pillanat, amikor minden egyéb elvétetik: pénz, család, erő, egészség, barátok, minden. Akkor igazán csak Isten marad, Isten az ő szeretetével, és Istenben minden. Az egész örök élet.

Akik tehát az Istent szeretik, akik Istent Istenért szeretik, talán így még egyértelműbb: akik Istent Jézusért szeretik, azoknak minden javukra van. Ezért formál, erre érlel bennünket az Úr. Ilyen hatalmas, ilyen jó az Isten. Szeresd egyre jobban! Szeresd hát teljes szívedből, teljes lelkedből és minden erődből! És légy nyugodt, hidd el, „*akik Istent szeretik, azoknak minden javukra szolgál*”. ■

Legyünk mindenki egyházává!

Bányai Tamás az orgonapadról a teológia padjaiba vágyott

Sorozatunkban az Evangélikus Hittudományi Egyetem teológusi, lelkeszi hivatásra készülő hallgatóit szólaltatjuk meg indíttatásukról, a szolgálattal kapcsolatos elképzeléseikről, céljaikról. Bányai Tamás második évfolyamos teológus-lelkész szakos hallgatóval pályaválasztásáról, a fóti kántorképző intézet lelkiségéről és arról is beszélgettünk, hogy miért jó evangélikusnak lenni.

– Érettségi után rögtön az Evangélikus Hittudományi Egyetemre jelentkeztem. Miért a teológiát választottad?

– Sokáig pedagóguspályára készültem, később a vegyészet kezdett el érdekelni. 2010 óta járok a fóti kántorképzőbe. Ez az a hely, ami leginkább a teológia irányába indított. Fótnak van egy olyan lelkisége, ami meghatározó.

– Mit jelent a kántorképző lelkisége?

– A Mandák-házban egyszerre meghatározó a lelki és a közösségi tartalom. Az esti áhítatokon zsolozsmát éneklünk, amelynek van egy igazán erős hatása. A táborok két és fél hetesek, ez idő alatt nagyon sok mindent meg tapasztalunk egymásból is. Azok a barátságok, amelyek Fóthoz kötnek, egy életre kihatnak.

– Korábban a Bács-Kiskun megyei Kaskantyún és környékén kántorizáltál, most a budagyöngyei kápolnában szolgálsz. Mit jelent számodra orgonálni?

– Az orgonazene számomra a kimondatlan hitvallás, különösen, ha Bach zenéjét tekintem. Nem én akartam kántor lenni, a szükség hozta, hogy az legyek. Otthoni lelkészem, Nagy Veronika ültetett a harmónium mellé, majd küldött a kántorképzőbe. Először nem igazán találtam ott a helyemet, sőt az orgonapadon sem, de idővel belenőttem a szolgálatba, Fótbá is. Idén megszereztem a kántori oklevelet, mára pedig meghatározó része lett az életemnek a kántori szolgálat.

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

– A teológiának mely területe foglalkoztat leginkább?

– Az egyházzenén túl tavaly a gyakorlati teológia volt számomra a meghatározó. Idén elkezdtünk rendszeres teológiával is foglalkozni. Reuss András professzor óráin, amelyeken a hitvallási iratokat tanulmányozzuk, megismerhetjük a hitünk vizsgálódó szemléletét. Ezt rendkívül fontosnak tartom.

– Miért jó evangélikusnak lenni?

– „Evangélikusnak lenni márpedig jó!” – mondta mindig Lengyel Anna, a Déli Egyházkerület korábbi felügyelője. Hogy miért jó? Egyházunkat emberközeli egyháznak ismertem meg. Evangélikusként olyan közösség tagja lehetek, amely meghatároz engem. Evangélikusként közösséget alkotunk, ismerjük és szeretjük egymást, ez márpedig valóban jó!

– Milyennek képezed el a 21. század evangélikus egyházát?

– „A munka sok, a munkás oly kevés!” – énekeljük Krisztus szavai után a 467. énekünkben. Látom, hogy kevesen vagyunk, de sok a feladat. A 21. század egyháza a mindenki egyháza kell, hogy

legyen. Ez azt jelenti, hogy mindenki azt érezheti, hogy idetartozik, és hogy a gyülekezetben ő is fontos. Ismerjük fel, hogy igenis szükség van a másokra! Valahogy úgy kellene élnünk, mint ahogyan Pál apostol is mondja: „A test ugyan egy, de sok tagja van. A testnek ez a sok tagja azonban mégis egy test.” [1Kor 12,12] Ezentúl szerintem kimondottan figyelniük kell és prioritásként kell tekinteniük az ifjúsági munkára.

– Melyik a különösen meghatározó bibliai igéd?

– „...mert megbánhatatlanok az Isten ajándékai és az ő elhívása.” [Róm 11,29] Gimnazistaként nagyon sok mindent csináltam, jártam színjátszó körbe, számtalan terület érdekelt. Amennyiben erre az ígére tekintek, akkor tudom, hogy van egy hivatásom, amire nekem készülnöm kell, ami az életem célja. Ezt a páli mondatot én úgy értelmezem: akárhogy alakul is az ember sorsa, mindig vissza lehet tekintenie arra, hogy van egy hivatása, amihez nemcsak ő ragaszkodhat, hanem tudhatja, hogy a minket szolgálatra hívó Isten is ragaszkodik ahhoz.

■ GALAMBOS ÁDÁM

FACEBOOK-AJÁNLÓ

Kántorképzős emlékek az interneten

Kincsekre lehet bukkanni a fóti Evangélikus Kántorképző Intézet Facebook-oldalán! Az aktuális eseményekről, a Mandák kórus koncertjeiről, a téli és nyári tanfolyamokról szóló hírek mellett archív fotókat és újságcikkeket is böngészhetünk. A fekete-fehér fotókon pedig sok ismerős nevet olvashatunk egyházunk lelkési karából is.

Vannak, akik már előrementek, az ő emléüket is ápolja az oldal. Az intézet a Magyarországi Evangélikus Egyház egyetlen országos hatáskörű kántorképzője, így hallgatói Magyarország legkülönbözőbb tájairól érkeznek. Sokan itt kapták a lelkési pályára szóló elhívásukat. Két régi és egy újabb fotót választottunk rovatunkba.

Emlékezés Hafenscher Károlyra

„Az egész keresztyén élet készenlét a számadásra.” Az idézett mondat 1971 júliusában, a tanfolyam záróahítatán hangzott el Hafenscher Károlytól. Kevesen tudják, hogy a lelkész nagyon nehéz időben a fóti Evangélikus Kántorképző Intézet igazgatója is volt. Abban az évben, amikor állami kényszerre befejeződött az intézményes belmissziói munka az egyházban, és elődjének, Józsa Márton lelkésznek megszűnt Fóton a szolgálata, Hafenscher Károlyt nevezték ki az intézet igazgatójának. Ezt a tisztségét 1953. november 1-jétől látta el gyülekezeti munkája mellett, egészen addig, míg a konferenciáknak létjogosultságuk volt. Betiltásuk után közölte

Dezséry László püspökkel, hogy tovább nem vállalja igazgatói megbízatását.

Ebben a pár évben sok konferenciát szervezett segédlelkészeknek, lelkészeknek, fiataloknak, fiúknak és lányoknak külön-külön, gyülekezeteknek, családoknak, az evangélikus egyházban szépirodalommal foglalkozó lelkészeknek és laikusoknak. Természetesen mint igazgató felelős volt a kántorképzésért is: órákat tartott bibliai, teológiai tárgyakból. Az Egyházak Világtanácsa (EVT) 1956-ban Galyatetőn tartotta közgyűlését, Hafenscher Károly augusztus 8-ára a Mandák Intézetben ökumenikus ifjúsági konferenciát szervezett. Előadásában ismertette az EVT

munkáját és az ökumenizmus történetét. Az EVT külföldi delegációiból sok vendég-előadó megjelent. (Valószínű, hogy ez volt Hafenscher Károly utolsó igazgatói ténykedése.) Az 1970-es években többször kérte fel az egyház vezetősége vizsgaelnöki szolgálatra.

A Mandák kórus Máltán

Tizenkilenc országból harminchárom kórus vett részt a máltai nemzetközi kórusfesztiválon 2017 novemberében. Magyarországot az evangélikus Mandák kórus képviselte, dr. Balás István karnagy vezetésével. (A kórust évtizedek óta vezető karnagy ez év júniusában hunyt el.) Máltai útjukon a felvételeket Bujtár Ottó készítette.

Vizsgabizottság, előadók és hallgatók

Ülő sor: Kiss János gondnok, tanfolyamvezető, Benczúr László püspöki titkár, dr. Pröhle Károly professzor, vizsgaelnök, Trajtler Gábor lelkész-organaművész, Sulyok Imre egyházenész. Második sor: Kormos Gyula, Homoki János, Borgulya Anna, Csepregi Zsuzsanna, Hatos Viktória, Mátrai Marianna, Demján Sándor előadó, Kemenes Géza. Harmadik sor: Dénes Márta, Lajtós Mária, Takács Hedvig, Pecsénya Anna, Pintér Tibor, Uhrin Ilona szakácsnő.

Szeretettel várjuk a gyülekezeti, intézményi híreket, hírleveleket! Kérjük, az elektronikus dokumentumokat – pdf formátumú anyagokat – e-mailben az evtallozo@gmail.com címre, a nyomtatott kiadványok egy-egy példányát a szerkesztőség postacímére szíveskedjenek küldeni: 1085 Budapest, Üllői út 24. Továbbá szívesen fogadunk a Tallózóban a Facebookon vagy blogokon publikált írásokat, amelyekről még nincs tudomásunk. A „felajánlásokat” az említett e-mail-címre várjuk. Köszönjük!

Be van fejezve a nagy mű... az alkotó pihen?

„...újuljatok meg lelketekben és elmétekben, öltösztek fel az új embert...” (Ef 4,23–24)

Elmúlt 2017. lezajlottak a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulója alkalmából szervezett ünnepek. Az év tele volt ünnepi emlékezéssel, sok értékes, színvonalas, felemelő rendezvény, istentisztelet méltatta az 1517-es események jelentőségét. Jó volt ünnepelni, átélteni Isten ajándékait, számba venni a reformáció hatását az egyházra, társadalomra, kultúrára, művészetekre.

A reformáció 501. évében mégis hiányérzetem van, és azt kérdezem: van-e hatása az ünneplésnek a hívő egyén és evangélikus egyházunk személyes hitére, megújulására? Úgy érzem, mintha ezzel az ünnepléssel kipipáltuk volna teendőinket, és most Madáchnak a címbe idézett és szállóigévé lett mondatával élve visszatérnénk a szürke hétköznapiakba. Mert ne felejtjük el, a reformáció lényege a megújulás, és a reformációra való emlékezés üres hivalkodássá lesz, ha az „ecclesia semper reformanda est”, vagyis az egyház mindig megújítandó értelmében nem újul meg az életünk és ezzel együtt a gyülekezet.

Luther 1517-es tételeinek kitűzésével csupán elkezdődött a reformáció, de hosszú évtizedek során formálódott az a hit és egyházi élet, amelyre ma úgy tekintünk, mint örökségünkre, kincsünkre. Ez a folyamat reformok sorozatát eredményezte az élet minden területén. A reformáció közös örökség mindannyiunknak, melynek nélkülözhetetlen eleme a megújulás, amely a reformáció szíve, Luther tanítása a mindennapi megtérésről, hogy naponként vissza kell térnünk Istenhez. Jó az ünnep, jó az emlékezés, mert az a megújulás fontos motiválója lehet. Ha emlékezünk a reformáció nagy alakjainak hűségére, Isten és az Ige iránti szeretetre, áldozatukra, a bűn ellen való harcukra, felismerjük, hogy milyen távol kerültünk tőlük. A reformáció utódainak, Krisztus egyházának a reformációja az Isten tetteinek idejére való emlékezéssel kezdődik, és lelki megújulásában folyta-

FOTO A LUTHER CÍMŰ FILMBŐL

tódik. Ezért mi magunk is benne vagyunk a reformációban. Az válik döntővé, hogy a ma evangélikus egyháza mit érez, mit hisz, és ennek milyen módon ad kifejezést. A reformáció alapvető felismerései ma is érvényesek: egyedül Krisztus, egyedül a hit, egyedül a kegyelem, egyedül a Szentírás. Luther Márton közel ötszáz évvel ezelőtt elkezdett cselekedete nem egy befejezett, hanem egy ma is élő folyamat.

Pál apostol így ír: „...újuljatok meg lelketekben és elmétekben, öltösztek fel az új embert...” A belső megtisztulást, a bűnbánatot és Jézus Krisztus elfogadását egy képpel szemlélteti: Jézus követője olyan, mint aki a mocskos ruhát leveszi, és tiszta ruhát ölt magára. Nem elég tehát emlékezni és látni, miben lettünk hűtlenné, miben szennyeztük be magunkat és így a Krisztus testét, az egyházat. Engedelmeskedni kell Istennek a meglátottak fényében, levetni mindazt, ami tisztátalanná, hiteltelenné tesz, és az ige szerinti tiszta életet folytatni. Kegyelemből, hit által. Ez az új ember, akit Isten teremtett. Ez a reformáció öröksége, a keresztyén ember hétköznapiakban megnyilvánuló identitása. Nem azért vagyunk a reformáció népe, evangélikusok, mert egyházunk nagy alakjaival büszkélkedünk, hanem mert abban a Jézus Krisztusban hiszünk, akiben ők is hittek. Az ünnep az Istennel való kapcsolatunkra kérdez rá, és azt helyezi a középpontba.

Ha a reformáció üres hagyománnyá merevedik, az egyházi élet is sorvad. Hiába szeretnénk reformációt elérni az egyház törvényeiben, szervezeti hierarchiában, ha közben az egyház lelki élete, hite, Krisztussal való kapcsolata gyenge. A rendszerváltás óta sok minden változott: új zsinati törvény született, új tisztségviselőket választottunk, itt-ott új liturgiát vezettek be, építettünk, szerveztünk, konferenciáztunk, de a gyülekezetek belső élete, a templomlátogatók száma, az ifjúság részvétele nem változott; sőt!

Van a reformációnak egy olyan formája, amelyről jóval többet kellene beszélnünk, mint a struktúra és a szertartások megváltoztatásának sok kísérlete. Ez pedig a helyi gyülekezeti élet reformációja. A reformáció alulról kezdődik. A 16. században sem reformzsinatok, egyházi főpapok indították el a reformációt, hanem egy ember, egy szerzetes, Luther Márton, aki megragadta Isten kegyelmét, és egészen rábízta magát. Valahol ma is így történik a reformáció: egy gyülekezeti tag, egy lelkész, egy közösség rá meri bízni magát egészen Istenre, Jézus Krisztusra, az Igére. Ezzel lesz a reformáció nemcsak a múltba néző és a múltat ünneplő emlék, hanem élő, az ember és az egyház megújulását ma is munkáló erő.

■ BALICZA IVÁN

Forrás: Budavári Hirmondó –
a Budavári Evangélikus Egyházközség
hírlevele, 2018/3. szám

Ilyeneké az Isten országa...

Ja, akkor jó!

De jó is lenne így lenni. Hogy akkor jó. Jól van ez így, és ez így van jól. Nem tudom, ti hogy vagytok vele, de szerintem mi, felnőttek nagyon tudunk agyalni. Ez miért volt? Hogy volt az? Mi lett volna akkor? Mi lett volna, ha az vagy ez nincs? És megy az elemzés, és jön a stressz. Persze hogy jön a stressz, mert fejfel akarjuk érteni, amit fejfel nem lehet érteni. Maximum a matekot és néhány dolgot, de az igazán fontos dolgokat szerintem nem lehet fejfel érteni. Mi mégis akarjuk, hogy értsük. Megfejtjük, megmagyarázzuk, kimagyarázzuk. Tele a fejünk kis utazó gondolatokkal. Ezerrel és ezerrel. Közben meg a lelkünk nem jut levegőhöz. De jó lenne azt mondani sokkal többször, hogy ja, akkor jó!

Akkor látlak, akkor hiszem, és igazából nincs kétség. Jobban hiszem, mint tudom, és akkor ez így van! Ma ezt tanultam egy pici kislánytól, méghozzá az óvodában.

A teremtésről beszéltem nekik: állatok, csillagok, nap, ember, fények. Volt minden. Eljátszottuk, elénekeltük, megbeszéltük és elmutogattuk. Gondoltam is, hogy na, ez jól sikerült. Aztán a végén még maradtam egy kicsit, és csöpp lányka az ölembe kuporodik, és megkérdezi tőlem, mintha a világ legegyszerűbb kérdését tenné fel. Semmi extra, csak annyi volt, hogy:

– Zoli bácsi!!!! Istent ki teremtette?

Na, gondoltam, helyben vagyunk. De hogy egy négyéves kislány! Értitek? Úgy éreztem, hogy van körülbelül két másod-

percem, hogy válaszoljak neki, mert a kérdésekre válaszolni illik. Szóval pörgött az agyam, hogy akkor mit is mondjak neki. Kezdem a végtelennel? Vagy azzal, hogy Kant azt mondja, hogy azért nem fogjuk fel a végtelent, mert az agyunk véges? Vagy mit mondjak neki? Szóval erre így nem készültem. Mert ki tudtam volna fejteni szépen, hosszan, agyalva, alátámasztva. De így hirtelen egy kis négyévesnek. Hogy? Aztán hagyta, hogy jöjjön az, ami a számra szökött:

– Julcsikám! Az Isten mindig is volt.

Szóval több vagy más így hirtelen nem jutott eszembe. Erre ő kis szemével rám néz, odahajtja a fejét az ölembe, és csak annyit mond:

– Ja, akkor jó!

Ennyi. Akkor jó! Értem én, Zoli bácsi. Szóval ő mindig volt. Ezeket a szavakat már csak én teszem hozzá, de mennyire szép ez már! Elhinni és így megérteni. Nem agyalni, csak meglátni a szívvel azt, ami a lényeg. Hogy akkor én ezt most hiszem, és akkor ez elég válasz nekem. Akkor jó! Akkor a lényeg megvan.

Hú, de jó lenne így látni mindig, ahogy ez a csöppség ma megtanította nekem! Felfogni hittel a felfoghatatlant. Belehajítani a fejünket Isten ölébe, amikor azt mondja, hogy ez meg az így van, hogy szeretlek, és kész. És erre azt mondani: ja, akkor jó!

■ *Forrás: Kadlecik Zoltán evangélikus lelkész, mentálhigiénés szakember Facebook-oldala*

A Deák téri gimnázium ismét dobogós

Közzétette teljes középiskolai ranglistáját a *Legjobbiskola.hu*; a listán idén a veszprémi Lovassy László Gimnázium négy évfolyamos képzése végzett az első helyen. Az összetett rangsorban a második és harmadik helyen is a Deák Téri Evangélikus Gimnázium végzett, előbb a nyolc, majd négy évfolyamos képzésével.

A *Legjobbiskola.hu* azt írta: a rangsor jóval több egyszerű felsorolásnál, ugyanis minden iskolánál külön kiemelték a legsikeresebb érettségi tantárgyakat is, amelyeket az országos átlaghoz mértek a lista készítői. Ez jelentős segítség azoknak a diákoknak, akik tudják, hogy milyen tárgyból szeretnének felvételizni, de egyelőre még nem tudják, hova mennének, így ugyanis könnyen megállapíthatják, hogy melyik iskolában van esélyük a legjobb eredményt elérni. A lista készítői hozzátették: a rangsorban városok vagy képzési formák szerint is összehasonlíthatók a középiskolák, így azt is könnyebb eldönteni, hogy adott helyen a négy, a hat vagy a nyolc évfolyamos képzést érdemes választani.

További evangélikus iskolák az első háromszáz iskola között: 146. lett a soproni Berzsenyi Dániel Evangélikus (Líceum) Gimnázium és Kollégium négy évfolyamos képzése; 148. a soproni líceum nyolc évfolyamos képzése; 153. a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium és Általános Iskola hat évfolyamos képzése; 158. a győri Péterfy Sándor Evangélikus Gimnázium, Általános Iskola, Óvoda és Kollégium nyolc évfolyamos képzése; 164. a győri Péterfy Sándor Evangélikus Gimnázium, Általános Iskola, Óvoda és Kollégium négy évfolyamos képzése; 247. a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium nyolc évfolyamos képzése; 251. a szarvasi Vajda Péter Evangélikus Gimnázium négy évfolyamos képzése; 252. a szarvasi Vajda Péter Evangélikus Gimnázium nyolc évfolyamos képzése; 260. az Aszódi Evangélikus Petőfi Gimnázium, Általános Iskola és Kollégium nyolc évfolyamos képzése; 262. a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium négy évfolyamos képzése; 278. az Aszódi Evangélikus Petőfi Gimnázium, Általános Iskola és Kollégium négy évfolyamos képzése.

■ *Forrás: Legjobbiskola.hu*

„Azt kapom a Jóistentől,
amit nem lehet a Tescóban megvenni”

Misszionárius grófnő Dobozon

FOTÓ: INCZE LÁSZLÓ

Nyolcéves volt Jeanne-Marie Wenckheim Dickens, amikor 1944-ben családjával szekéren menekült az oroszok elől a Békés megyei Doboz községből. Több országban élt, több nyelvet megtanult. Férjhez ment a nagy író, Charles Dickens ükunokájához. 1989-ben, a rendszerváltáskor meglátogatták gyermekkorának faluját. A dobozi erdőben egy vadászházban szálltak meg. Itt döntötte el – férjének tanácsára is –, hogy életének hátralévő idejére hazaköltözik. Egy szeptemberi vasárnapon együtt hallgattuk a dobozi kápolnában a misét, azután a plébánia konyhájában beszélgettünk kávé és sütemény mellett.

A Dobozról való meneküléssel lezárult életének védett, derűs korszaka. Először Bécsbe jutottak, ahol el kellett válnia a szüleitől. Az amerikaiak bombázták a várost. Apácákhoz került vidékre, később nagymamájához ment Algériába, majd Angliába, Kanadába, Argentínába. Miután hazaköltözött, rendbe hozatta az omladozó plébániát, püspöki engedéllyel beköltözött, és elkezdte szervezni az egyházközség életét a békéscsabai plébános segítségével. Hittanórák és más programok is indultak, rendszeressé lettek a misék. A grófnő sok családon is segített. Ma, nyolcvankét évesen is aktív.

Alapítványt hozott létre, szívén viseli a gyermekek ügyét, jövőjét. Életének első nyolc évében Steib János plébános prédikációit, hittanóráit hallgatta. Egész életére elégséges lelki útravalót kapott tőle.

– Steib János plébános mit jelentett az ön számára, amikor gyerek volt?

– Gyakran jött hozzánk, és hittanórát tartott nekünk. Ez nekem nagyon fontos volt. Ültem mellette, amilyen közel csak lehetett, egy szót sem akartam elmulasztani abból, amit mond. Mindent tudni akartam a Jóistenről. Szavai a mai napig elkísérnek, akkor alapozódott meg a hitem.

– Részben az motiválta a hazatelepülésben, hogy mi lesz a mostani dobozi gyerekekkel, az új nemzedékkel. Ezért szervezte a hitoktatást?

– Igen, pontosan. Misszionárius lettem. Kerestem egy feladatot, azt, hogy mi a célja az ittlétemnek. Nem volt egyszerű, mert nem mindenki vette jó néven a kezdeményezést. A községházán akkor olyanok ültek, akik nem örültek. Volt olyan is, aki betörte az ablakot, vagy ráköpött. Amikor először találkoztam a polgármester úrral, megjegyeztem neki, hogy milyen gondozatlan a liget, amely valaha a miénk volt, most pedig a közösségé. Kérdeztem, nem lehetne-e legalább fűvet nyírni. Azt mondta, nincs fűnyíró, erre vettem egyet. Kis traktort, mert vagy öthektárnyi területről van szó. Így kezdődött, hogy nekik is segitettem valamit. Később támogattam családokat is, de ez a fűnyíró sokat segített az ügynek. Az emberek csak rosszat hallottak a Wenckheimokról, sok hazugságot, és amikor visszajöttem, tudtam, hogy csak úgy tudok valamit elérni, ha példát adok. Nehéz helyzetekben segitettem az embereknek – most van, hogy ők segítenek nekem. Ez nem mindig a pénzről szól.

– Sok országot ismer, hogyan látja az egyház helyzetét Magyarországon és Európában?

– Angliában a legnagyobb számban a katolikusok járnak templomba. Az anglikánok kevesebben. Valahogy nem divat ma templomba járni. Itt, Dobozon is volt az elmúlt években legalább kétszáz-kétszázötven gyerek, akik tízéves koruk előtt jöttek a hittanórákra, és most nincsenek sehol. Ha a szülők nem mennek templomba, akkor a gyerek sem megy. Én mindig vittem a két lányomat. Nekik sem volt mindig kedvük hozzá. Hány óra van egy héten, ebből nem tudunk egy órát Istennek adni? – kérdeztem tőlük. A lányaim még ma is járnak templomba. Az unokám most lesz tizennégy éves, ő is jár, mert ezt a példát látta. Egyszer Ausztriába, családokhoz vittem hat dobozi gyereket, abba a faluba, ahol magam gyerekként éltem. Mondtam az osztrákoknak: vasárnap van, hozzák a gyerekeket a templomba. Azt sem tudták, hánykor van a mise. Azt mondták, hogy nekik rendben van az életük, nincs szükségük templomra. Hát ez a baj. Az életünket kell Istennek szentelni és tudatosítani, hogy mindent tőle kapunk. Ebben a házban minden, amit lát, Istené,

én csak kölcsönkaptam tőle. Ha meghalok, mindenem itt marad. Ha most megint jönne valaki, aki mindent elvesz, engem már nem tud bántani.

– Ahogyan látom, Isten iránti hálával éli a napjait...

– Nem mondhatom, hogy nem fogom szeretni a Jóistent, mert annak idején mindent elvettek tőlem. Megköszönöm mindennap Istennek, hogy egészséges vagyok, és amit csinálok, neki csinálom. Az első Isten, aztán a családom, majd az emberek, akik körülöttem élnek, és segítem őket. De segíteni is okosnak kell, mert ha csak úgy ad az ember, akkor itt állnak sorban, és rosszat teszek velük, mint egy gazdag szülő, aki elkényezteti a gyerekeit. A gyerekek miért akarnának dolgozni, ha úgyis mindent megkapnak a szüleiktől?

– Van is egy ilyen mondás, hogy nem halat kell adni, hanem meg kell tanítani az embereket halászni.

– Jött hozzám egy fiatalember, és hosszasan sorolta, hogy milyen nehéz helyzetben van. Korábban vettem egy hintót, ez nála van, mert vannak lovai, és tudja használni esküvők és egyéb

rendezvények alkalmával. Azt mondtam neki, hogy jó, add el a hintómat, ami nálad van, és annak az árával tudok rajtad segíteni. Végül nem adta el, gondolkodott, és megoldotta a problémáit.

– Úgy tudom, alapítványokat is hozott létre különböző célokra. Egy időben a Pető-intézetet is segítette.

– Tizennégy évesen Istennek ajánlottam az életemet. Miután férjhez mentem, 1977-ben létrehoztam egy alapítványt sérült gyerekek számára. Ez volt az első. Angliában hozzánk közel volt lehetőség lovagoltatásra. A sérült gyerekeknek nagy öröm a pónilovaglás, és nagyon jól is tesz nekik. Tizennégy évig veztettem ezt a szolgálatot, aztán átadtam valaki másnak. Nem kell azt gondolni, hogy nélkülem nem működik, mert ha így van, akkor valamit nem jól csinálók. De amíg én veztettem, mindig arra gondoltam lovaglás közben, hogy Istenem, én ezt neked csinálom!

– Ahogy telnek az évek, egyre többet gondolunk vissza a gyerekkorunkra. Mit kapott a szüleitől?

– Azért nagyon hálás vagyok, hogy fontosnak tartották, hogy hittanórák le-

gyenek az otthonunkban. De jó példát is mutattak. Karácsony előtt édesanyám azt mondta, megyünk meglátogatni a családokat. Ők is visznek ajándékot, és mi is szedjük össze jó, használható játékokat a sajátjaink közül. Volt egy nagyon szép babám, amit nagyon szerettem, de eldöntöttem, hogy továbbadom egy kislánynak, akinek nincs babája. Az egyik családnál volt egy kislány, öt-hat év körüli, mint én. Odamentem hozzá, és nekiadtam a babát. Ma is emlékszem arra, ahogy néztem az örömet az arcán, és megéreztem, hogy milyen jó adni. Ez a babaemlék mindig velem marad.

– Az egész beszélgetésünk témája az emberi élet értelme és tartalma. Ha most egy gyerek megkérdezné, hogy miért élünk a földön, mit mondana neki?

– Hát hogy a mennyországba jussunk! Nekem nagyon fontos, hogy nem ragaszkodom semmihez. Persze, szükséges a pénz, segíteni sem tudnék, ha nem lenne, de nem az a legfontosabb. Minden, amim van, Istené, a pénz is az övé. A pénz felelősség, jól kell bánni vele. Hit nélkül nem is lennék itt.

■ SZEVERÉNYI JÁNOS

FOTÓ A SZERZŐ ARCHÍVUMÁBÓL

Kompromisszum, kollaboráció és...

Kötetbemutató beszélgetés egyházunk közelmúltjáról

Milyen lehetőségei voltak az egyháznak az egyházellenes szocialista diktatúrában? Milyen utakat jártak be az egyház egyes vezetői? Ezekre a kérdésekre keresték a válaszokat október 15-én az Evangélikus Hittudományi Egyetemen Helmut David Baer texasi teológiai professzor idén tavasszal megjelent, *Kompromisszum vagy kollaboráció – A magyar evangélikus egyház stratégiai a kommunista berendezkedés idején* című könyve alapján.

A Mika Sándor Egyesület és a Nemzeti Emlékezet Bizottsága szervezésében, a Szekfű Gyula Szabadegyetem keretében tartott kötetbemutató beszélgetésen a negyven éve elhunyt Ordass Lajos püspökről is megemlékeztek. A disputa védnöke Fabiny Tamás elnök-püspök és Pröhle Gergely országos felügyelő volt.

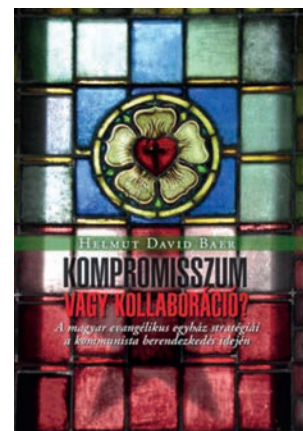
Túlélési stratégiák, korszakok. „Nem történeti munkának szántam a könyvet, azt kutattam, hogy milyen teológiával, érveléssel reagáltak az egyes emberek” – hangsúlyozta Helmut David Baer. Mint mondta, a könyv a – három éven át készített – doktori disszertációjának rövidített változata. A texasi professzor azt kutatta, hogy a kommunista rezsim idején az evangélikus egyház lelkészei milyen válaszokat adtak a „hogyan éljük túl?” és a „hogyan lehetünk egyház?” kérdésekre. Meglátása szerint négy feletípus különíthető el: a kompromisszumkész stratégia, a kollaboránsstratégia, a diakóniai stratégia és a hitvalló hozzáállás. Ez utóbbi – Baer szerint – elsősorban Ordass Lajos tevékenységéhez kötődött. E nézet szerint kompromisszum nélkül, akár a szenvedést és az elpusztulást is vállalva kell képviselni az evangéliumot.

Korányi András, a hittudományi egyetem egyháztörténet-szervezője a vizsgált időszak korszakolásának fontosságára hívta fel a figyelmet. Az 1945–60 közötti időszakot a „klasszikus lerohanó terror” korszakának nevezte, míg 1956–59 után – Vető Lajos távozásával és Káldy Zoltán térnyerésével – új korszak indult, amelyet az 1970-es évek végén egy újabb váltás követett. A nyolcvanas években „szinte minden üres frázisokká válik” – vélte.

Fabiny Tibor világi teológus, irodalomtörténész-professzor felelevenítette, hogy Ordass Lajos 1945–48 között gyakorolta püspöki szolgálatát, majd 1956–58 között ismét elfoglalta püspöki székét. „A két szélsőség – Ordass hitvalló és Dezséry László kollaboráns útja – mellett a harmadik út a Túróczy Zoltán és Szabó József püspökök által fémjelzett kompromisszumos út” – emlékeztetett Fabiny. Kiemelte, „az a tragédia, ha a kompromisszumot költő észre se veszi, hogy tette már kollaboráció”; mint mondta, „a kádárista korszak idején a kompromisszumokból sajnos fokozatosan kollaborációk lettek”.

„Nem 1948 a fordulat éve, ’45-től jelen vannak a diktatúrára utaló jelek” – fogalmazott a református egyház múltját is kutató Földváryné Kiss Réka történész. A Nemzeti Emlékezet Bizottságának elnöke az értékelésében kitért arra, hogy a múlt megértésében az evangélikus egyház – legfőképpen a tényfeltáró bizottság munkája által – példát állít a társadalom elé.

Egyedüli hitvalló? „Hitvalló kompromisszum nincs” – vélte Helmut David Baer. A könyv szerzője a beszélgetésben felvette, hogy vajon Ordass Lajos személyes hitvalló volt-e, vagy tetteivel az egyházat, annak tagjait képviselte. „Ordass Lajos személye és tevékenysége ilyen értelemben nem bonyolult” – fogalmazott a texasi egyháztörténész. Ordass magára maradásával kapcsolatban Korányi András úgy vélte, hogy a püspök magányos kiállása összefüggésben van azzal, hogy Ordass nem volt egy klasszikus magyar lelkész dinasztia tagja. Ordass tudatosan választotta a hitvalló utat, vállalva annak

Helmut David Baer: *Kompromisszum vagy kollaboráció? A magyar evangélikus egyház stratégiai a kommunista berendezkedés idején*. Kairosz Kiadó, Budapest, 2018. Ára: 2800 forint.

minden nehézségét. A magatartásminták és a személyiség kérdésének összevetése Kiss Réka szerint azért is nehéz kérdés, mert „a játékkeret a hatalom szabta meg”.

Hol tartunk a traumák feldolgozásában?

„Nagyon fontos, hogy az egyház független legyen, mert akkor tudja az evangéliumot szolgálni” – húzta alá Baer professzor. Mint mondta, úgy látja, „Magyarország ápolja a sebeit”. Korányi András rámutatott: „Ordass nélkül nem lenne ma egyházunk az, ami, de az is világos, hogy ebben a korszakban rengetegen szolgáltak úgy, hogy az üdvözülők száma mégiscsak gyarapodott.” Földváryné Kiss Réka azzal szembesítette a hallgatóságot, hogy „a mai közeg mindent akar, csak azt nem, hogy az egyház megújuljon, morálisan megerősödjön”.

„Van a megsebzettségből gyógyulás! – hívta fel a figyelmet Fabiny Tibor. – A kereszténység arról szól, hogy Krisztus teste kapott és ma is kap – kívülről és belülről – sebeket, de van gyógyulás, és ezért van reménység.”

■ GALAMBOS ÁDÁM

Mesterséges intelligencia: veszély vagy esély?

Szimpozium keresztény teológusok részvételével

A robotok egyre nagyobb térnyerésével vajon tömegek válnak majd munkanélkülivé? Vagy éppen ez a technikai forradalom lesz a munkáltatók segítségére, hogy felkutathassák a megfelelő humán erőforrást? Mikor fognak a gépek öntudatra ébredni, és milyen erkölcsi normáknak kell majd megfelelniük? E kérdéseket is megvitatták október 12-én a Fővárosi Közgyűlés dísztermében a Management by Jesus katolikus mozgalom, az Érme Üzleti Hálózat és a Szent Ignác Jezsuita Szakkollégium konferenciáján, amelynek fő témája a mesterséges intelligencia volt.

A mesterséges intelligencia kérdése több tudományágat és társadalmi réteget is izgat, illetve érint. A munkáltatókat és a munkavállalókat csakúgy, mint a fejlesztőket, akik folyamatosan feszegetik az éppen rendelkezésükre álló technológia határait. De az egyháznak is vannak kérdései, mégpedig az erkölcsi vonatkozásokat illetően. A Management by Jesus mozgalom harmadik szimpóziumán különböző szakterületek képviselői tartottak előadást a mesterséges intelligenciával kapcsolatos kérdésekről, és kerekasztal-beszélgetésre is sor került a téma etikai vonatkozásairól.

Dunder Krisztián online üzletfejlesztéssel foglalkozó szakember arról beszélt, hogy a számítógépes, okostelefonos világ milyen mértékben van jelen életünkben. Szemléltette a hang alapján vezérelt mesterséges intelligencia működését, amely egyfajta házi inasként képes a kiadott utasítások teljesítésére. A Google Duplex hangunk felismerése után zeneszámokat játszik le, kérésünkre asztalt foglal az étterembe, vagy időpontot kér a fodrászunktól.

A robotika mai állásáról beszámolva a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Információs Technológiai és Bionikai Karának adjunktusa, Koller Miklós elosztatta azt a tévképzetet, hogy tartani kellene a mesterséges lények öntudatra ébredésétől, illetve kifejtette: attól sem kell félni, hogy ezek a gépek az alkotóik ellen fordulnának. Horváth András – az információs technológiai és bionikai kar docense – az előadásában arról beszélt, hogyan is érdemes meghatározni, mi az intelligencia, valamint

FOTÓ: NAGY MIHÁLY

elmondta, hogy a mesterséges intelligenciáé nagyon gyorsan változó terület.

A következő előadó, Uzsák Éva humánerőforrás-szakember szerint a mesterséges intelligencia segíthet becsatornázni a legalkalmasabb jelölteket, valamint a pályázóknak is segíthet „minél gördülékenyebben eljutni abba a székbe, ahol aztán egy hús-vér ember fog beszélgetni velük az állásról”. A szakember itt különféle számítógépes teszteket és önéletrajzot elemző algoritmusokat hozott fel példának.

Faddi Gábor programtervező matematikus, szoftverfejlesztő a mesterséges intelligencia előnyeiről és veszélyeiről beszélt, kiemelve: nagyon fontos, hogy az embert szolgálja ki a gép, és ne fordítva.

A szimpózium egyik várva várt programpontja volt két teológus eszmecsereje. Béres Tamás professzor, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Rendszeres

Teológiai Tanszékének vezetője és Gájer László, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Kara 2. Számú Keresztény Bölcséleti Tanszékének megbízott tanszékvezető professzora beszélgetett Kiss Ulrich közgazdásznak, jezsuita szerzetesnek a moderálásával. A mesterséges intelligencia etikai kérdéseit, illetőleg helyes egyházi megközelítését boncolgatták. Egyetértettek abban, hogy az embernek kitüntetett helyet foglal el a teremtésben, olyan erkölcsi felelőssége van, amelyet egy gép nem birtokolhat.

„Hogyha az erkölcsi felelősséget úgy értjük, mint az ember sajátos tevékenységét vagy képességét, akkor nagyon nehezen találunk meg azt a vonalat, ahonnan levezethető lenne a mesterséges intelligencia erkölcsi felelőssége” – értelmezte a fogalmat Béres Tamás. Gájer László már a beszélgetés elején leszögezte, hogy a keresztény világkép emberközpontú filozófia, ezért ő a felvetett kérdések mindegyikéhez ebből a nézőpontból áll hozzá. „Ebben az összefüggésben erkölcsi felelőssége csak az embernek lehet. Erkölcsi szabályokat vonatkoztathatunk nem emberekre, gépekre vagy más élőlényekre, de azokat az ember hozza, és az ember fogalmazza meg” – hangsúlyozta a katolikus teológus.

Béres Tamás szerint elképzelhető, hogy egyszer a technológiai fejlődés képes lesz az emberhez a megtevésztésig hasonlító robotot kreálni, amelyről elmondhatjuk majd, hogy humanoid módon viselkedik. Emellett azonban szükség lesz arra, hogy a gépek alkotói, azaz az emberek etikai irányelvekkel ruházzák fel a mesterséges intelligenciát, megszabva cselekedeteinek határait.

A beszélgetést összességében nem a kétségbeesés és a félelem vezérelte, Béres és Gájer is reménykedve tekintett a jövőbe. Mint elmondták, ha mindvégig megtartjuk emberközpontú gondolkodásunkat, akkor a fejlődés nem félelmetes.

■ HARMATI DÓRA

következő gondolat: Minden gyermek első számú joga, hogy kívánt legyen, tehát minden gyermeknek kívánt gyermeknek kell lennie. Ez viszont azt jelenti, hogy ha egy személyt nem kívánnak, nincsen joga az élethez. Újfajta egzisztenciális félelmet vezetünk be a világba. Az élettem vagy a halálom attól függ, hogy valaki akar-e engem, vagy sem. Nincs saját, a természetemből fakadó jogom arra, hogy létezzem.” (Philip G. Ney – Marie A. Peeters-Ney: *Abortusztúlélők.*)

Jegyzetlapok

Akartak-e minket? Érzékeny, nehéz és fontos témáról, a magzatvédelemről beszélgettem a Bonum Tv-ben Olaj-Rabóczy Anett-tel, az *Abortusz.hu* szerkesztőjével és Albertné Görgey Zsuzsával, a *Valasszukazeletet.hu* munkatársával. Hazánkban 2017-ben 28 496 terhességmegszakítás volt. Minden harmadik megfogant élet... A világon éven-

te negyvenmillió az abortuszok száma. Fontos szempontok a téma megközelítéséhez: ima, megelőzés, felvilágosítás, felelős életre való nevelés, segítségnyújtás, lelkipozíció, törvény és evangélium, igazság és irgalom.

„A fogamzásgátlás és az abortusz révén a társadalom nagy része egy utópiát igyekszik megvalósítani, melynek alapja a

Morbus hungaricus: magyar betegség.

Évente ezer gyógyulni kívánó embert fogadnak Dömösön, a református iszákosmentő misszióban. Hazánkban évente harmincezer hálnak meg az alkoholizmus következtében. A közel egymillió alkoholbeteg a sajátján kívül még két-hárommillió ember életét nehezíti meg vagy teszi tönkre. Az alkoholizmus minden más szenvedélybetegségnél nagyobb kárt okoz személyes, családi, közösségi életünkben.

Egy napot töltöttem Dömösön, tanulmányozva a misszió munkáját. Végighallgatva történeteiket még inkább elfogadhatatlannak tartom az alkohol bármilyen reklámozását. Egyházi programokon is visszafogottabban kellene bánni a témával, hiszen gyülekezeteinket is érinti az alkoholizmus. Az egyik, egyház által hirdetett fesztiválon „korlátlan” sörfogyasztást ígértek. Az alkoholfogyasztás soha ne legyen korlátlan!

Áldja Isten továbbra is a dömösi munkatársakat! A gyógyulni akarókat is segítse meg az, aki az élő vizet adja!

Ima az elhagyottakért. Jótékonyági koncertet rendezett Budapest legkisebb református gyülekezete a kórházban hagyott kárpátjai árvákért. Az esten a főtí evangélikus Mandák kórus szolgált nagy-szerű összeállítással.

Az igehirdetés szolgálatát végeztem. „Megfeledkezik-e csecsemőjéről az anya, nem könyörül-e méhe gyermekén? De ha ő meg is feledkeznék, én akkor sem feledkezem meg rólad!” – mondja az Örökkévaló. (Ézs 49,15) Az árvák mellett ne feledkezzünk meg Kárpátjáról sem! Ma is nagy próbákat kell kiállniuk. Imádkozzunk rendszeresen értük, és tegyük meg azt, amit lehet, ahogy lehet.

A SZERZŐ FELVÉTELEI

A szenvedések festője a Nemzeti Galériában. Frida Kahlo (1907–1954) mexikói festőnő egész életében betegeskedett: gyermekbénulás, baleset, gerinc- és más csontműtétek sokasága, lábamputálás, állandó fájdalmak. Medenceproblémái miatt nem tudta kihordani magzatait, háromszor elvetélt. A betegségban kezdett festeni. Eredeti, különleges, felkavaró, őszinte képeket festett tabuként kezelt témákról. Különleges, zaklatott, időnként szabados életet élt.

Egységben a viláért. A felekezetek kialakulása mögött sok esendőség, hiány, jogos és alaptalan szembenállás húzódik. Jézus övéinek egységéért imádkozott. Megtartva felekezetünk biblikus értékeit, lehet lépnünk egymás felé. Megélhetjük a lelki egységet együtt szolgálva sokak felé. Így voltunk együtt hálaadó istentiszteleten a süllyási pünkösdi gyülekezetben. Elkötelezett, Istent és embert szerető közösséget találtam.

Zuhanyfej és evangélium. Zuhanyrózsát és gégecsövet vásároltam. A víz mindenhol spricelt, csak ott nem, ahol kellene. Nem akartam hinni a szememnek. Szolgálatunk, igehirdetésünk ne ilyen legyen! Nagy a kísértés, hogy a tiszta evangélium mellett/helyett mindenféle másról beszéljünk. A lelkész, a keresztyén ember, a gyülekezet legyen olyan vezető, amelyen keresztül veszteség, mellébeszélés, pótcselekvés nélkül Isten ígéje, jelenléte árad.

Angyalokkal az úton. Évtizedek óta járom a Kárpát-medence útjait autóval. Jóval millió fölötti a megtett kilométerek száma. Istennek hála, kisebb koccanáson kívül nem volt komolyabb balesetem. Ez számomra azt jelzi, hogy ezek az utazások őrizet alatt voltak. Vezettem hóban, ködben, jeges úton, viharban, hibás autóval, kimerülten. Egy alkalommal hajnalban Pest felé közeledve elálmosodtam. Leengedtem az ablakot, énekeltem, mozgattam a vállaimat, és még jobban megnyomtam a gázt. Százharminc-száznegyven kilométeres sebességgel men-

tem, hogy mielőbb hazaérjek. Azt vettem észre, hogy lehajlik a fejem, és valószínűleg egy pillanatra elaludtam. Még éppen időben ébredtem.

Más alkalommal erdélyi hegyi utakon vezettem éjjel, nagy esőben. Megelőztem egy kamiont. A sofőrnek ez nem tetszett. Utánam eredve nagy sebességgel megelőzött, és keresztbe fordította a hatalmas járművet az úton. Híresen vagányok a román kamionosok. Fohászzkodások közepette, fékezve sikerült megállnom néhány centiméterre a kamiontól.

Néhány héttel ezelőtt az olaszországi Genova városánál leszakadt az A10-es autópálya. Harminckilencen meghaltak, és sokan megsebesültek. A katasztrófa előtt két nappal haladtam át én is ezen a szakaszon.

A napokban éltem át az eddigi legnagyobb csodát. Dunántúli országúton előztem egy autót. Mellette elhaladva vettem csak észre, hogy a jármű áll, indexel, balra akar fordulni. A fényviszonyok, a koszos lámpák és a figyelmetlenségem miatt frontálisan belerohantam volna az autóba, ha szándéka szerint valóban befordul. Tudom, sokakat ér baleset az utakon, én sem vagyok bebiztosítva, de ezek az esetek hálaadásra késztetnek. „...megparancsolja angyalainak, hogy vigyázzanak rád minden utadon...” (Zsolt 91,11)

■ SZEVEÉNYI JÁNOS

KÉPEINK ILLUSZTRÁCIÓK

Bemutatták a Protestáns hősök harmadik kötetét

„Sorsunk emlékezetünkben van megírva: mondd meg nekem, mire emlékszel vissza, s én megmondom, ki vagy” – idézi néhai Ravasz Lászlót a Protestáns hősök című portrégyűjtemény harmadik kötetének előszavában a szerkesztő, Faggyas Sándor. A könyvet, amely ötven protestáns tudós, lelkész, művész életútját és életművét ismerteti, október 18-án, csütörtökön este mutatták be Budapesten, az Evangélikus Országos Múzeumban.

A könyv szerkesztője a bemutatón kiemelte: a három kötetben olyan lelkészek, írók, képzőművészek, zenészek, tudósok, politikusok, katonák szerepelnek, akik nemcsak kiemelkedőt alkottak, de „protestáns hitüktől vezérelve szolgálni is akarták hazájukat és egyházukat”. Felidézte: a könyv ötlete a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulója alkalmából merült fel, de egy kötet kevésnek bizonyult a „képzeletbeli protestáns panteonnak”. A három kötet összesen százötven portrét tartalmaz harminckilenc szerző tollából – tette hozzá Faggyas Sándor.

Fabiny Tamás, a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke a kötetben szereplők közül a Deák téri gyülekezethez kötődő evangélikusokat méltatta. Elmondta: a közösséget a kommunizmus idején megpróbálták ellehetetleníteni, lelkészeit, vezetőit bebörtönözték, internálták. E korban nagy bátorság kellett ahhoz,

hogy valaki vállalja a közösséghez tartozását. Így tett Andorka Rudolf szociológus, aki egész életében hűséges volt a Deák téri templomhoz. Nagybetegen is fontosnak tartotta az egyházáért végzett munkát, a rendszerváltás után az első szabadon választott evangélikus zsinat világi elnöke lett. Nemzetközileg elismert tudósként is alázattal oktatta az evangélikus lelkészhallgatókat, és a teológushallgatók áhítatán is mindig részt vett – közölte.

Fabiny szólt Keken Andrásról is, akit a Deák téri evangélikus templom lelkészeként az ÁVH letartóztatott. Előbb az Andrássy út 60.-ban, majd a kistarcsai internálótáborban raboskodott. A püspök felidézte: a később ismét Deák téri lelkész haláláig hűségesen szolgált, hiszen hűvértőfi prédikációja után, ima közben zuhant a szószék párkányára. Az elnök-püspök beszélt továbbá Szokolay Sándor zeneszerzőről, aki – méltatása szerint –

Protestáns hősök 3. – Félszáz portré az elmúlt fél évezred magyar történelméből. Szerkesztette Faggyas Sándor. Press-Pannonica-Média, Budapest, 2018. Ára: 2980 forint.

hazáját és egyházát szolgáló emberként akkor is nyíltan megvallotta hitét, amikor ezzel a karrierjét veszélyeztette.

Hafenscher Károly evangélikus lelkész, habilitált egyetemi docens, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Gyakorlati Teológiai Tanszékének vezetője, a 2013-tól 2018 januárjáig működő kormányzati Reformáció Emlékbizottság miniszteri biztosa elmondta: a bizottság utolsó üléséig háromszáztizennyolc kötet látott napvilágot, de a mai napig jelennek még meg olyan kiadványok, amelyeknek a kiadását az emlékbizottság támogatta. Hozzátette: sokféleképpen emlékeztek a reformációra, tartottak konferenciákat, rendeztek kiállításokat és koncerteket, szerveztek nagyszabású és csendes együttléteket. Az emlékezés „legméltóbb” médiuma mégiscsak a könyv, hiszen a reformáció üzenetének Gutenberg találmánya „adott szárnyakat”.

A kötetben portré olvasható – mások mellett – Görgey Artúr honvéd tábornokról, Gyóni Géza költőről, Bartók Béla zeneszerzőről, Püski Sándor könyvkiadóról, Szemere Bertalan egykori miniszterelnökről és Gyulai Pál irodalomtörténészről.

Fáma díjat kapott Pröhle Gergely

A 2004-ben alapított Fáma díjat – a Petőfi Irodalmi Múzeum (PIM) és tagintézményei munkatársainak szavazata alapján – idén Pröhle Gergely főigazgató vehette át a múzeumért végzett odaadó munkájának elismeréseként. A díjat a PIM-nek és tagintézményeinek valamennyi közalkalmazottja megkaphatja – munkakörre, szakterületre és a munkavégzés helyére tekintet nélkül – munkájának elismeréseként. A díjazottakat a múzeum közalkalmazotti státuszú munkatársai választják szavazás útján. Minden évben egy Fáma díjat adnak át.

■ Forrás: PIM

■ MTI

Reformáció, nyelv, irodalom – hiányérzettel

A *Magyar Napló* kiadásában megjelenő *Irodalmi Magazin* első számának reklámszövegében ezt olvassuk: „Az *Irodalmi Magazin* időszakos kiadványként arra hivatott, hogy klasszikus szépirodalmi szerzőket és irodalmi jelenségeket a nagyközönség számára is érdekes stílusban mutasson be. A történelmi ismeretterjesztő magazinok mellett eddig nem volt olyan irodalmi lap, amelynek fő célja a klasszikus szépirodalom népszerűsítése lett volna. A magazin gazdagon illusztrált, és szerkesztői bíznak benne, hogy tartalmában is egyre inkább a nagyközönség igényeihez tud majd igazodni.” Az öt éve megjelenő, tartalomban és külsőben valóban egyaránt igényes lap 2017/4. száma a reformációval foglalkozik.

„Reformáció, nyelv, irodalom” – hirdeti a borítón a szalagcím. Ha belelapozunk, jól láthatjuk, hogy a középpontba a reformáció történetének az a szelete került, amely nemcsak Magyarországon, de egész Európában megkerülhetetlen: miként hatottak az anyanyelven kiadott Bibliák, énekeskönyvek az anyanyelvű – hangzó és nyomtatásban megjelent – igehirdetések az irodalmi nyelvek kialakulására, a nemzeti irodalmak fejlődésére.

A magyar irodalom történetéből is kihagyhatatlan Sylvester János, Károlyi Gáspár, Heltai Gáspár vagy Bornemisza Péter, és irodalmi nyelvünk kialakulásáról sem lehet szólni életművük említése nélkül. A lapszám fókuszában az ő munkásságuk áll, miközben tartalmas kitekintést kap az olvasó az olvasási szokásokkal, az iskolázással, a gyülekezeti énekléssel kapcsolatban. S hogy mindez még tágabb összefüggésbe kerüljön: világtépről, teológiáról, lelkiségről, zenetörténetről és életmódról is szó esik egy vagy több cikk erejéig. A magazinszám száznegyven oldalát szinte egy szuszra végig lehet olvasni: az olvasó előtt megnyílik a 16. század – és az európai kultúrtörténet – egyik legfontosabb, legnagyobb hatású eseménye, irodalmi szemelvényekkel el egészen a 20. századig.

A lapszámban jobbra a téma legismertebb szakembereitől – a teljesség igénye nélkül: Kőszeghy Péter, Ács Pál, Oláh Róbert, Farkas Gábor Farkas, Szabó And-

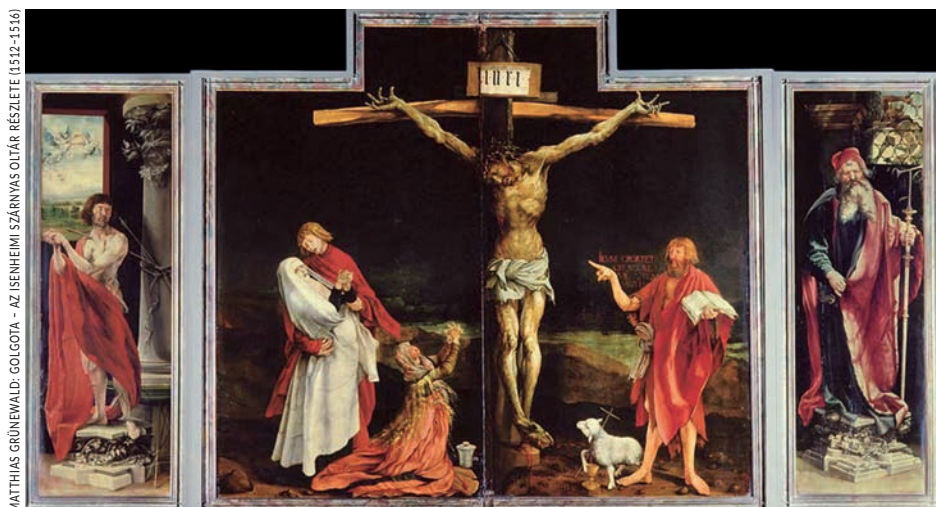
rás, H. Hubert Gabriella, Dienes Dénes – olvashatók minőségi publikációk, sajnos azonban következtelen a szerkesztés abban a tekintetben, hogy az első közlések mellett már megjelent művek részletei, köztük a *Magyar művelődéstörténeti lexikon* szócikkei (!) is megtalálhatók.

Azt – éppen a címdalton megjelölt tematika ismeretében – még csak-csak elfogadja az érdeklődő olvasó, hogy képzőművészetről, templomépítészetről, mecénatúráról nem esik szó, pedig a reformáció átalakította a szakrális tereket, megőrizve megújította a liturgikus tárgyakat, és a művészettörténetbe új korszak – a kép kora után a művészet kora – köszöntött be. De a Kárpát-medencei nyelvi-irodalmi megújulásról nyomdátörténet nélkül és a katolikus megújulás, Pázmány nyelve nélkül beszélni erős hiányérzetet kelt. Evangélikusként nem hallgathatjuk el azt sem, hogy a felekezeti arányok is meglehetősen

Irodalmi Magazin, 2017/4. szám – *Reformáció, nyelv, irodalom*. Ára 1590 forint.

reformációs tematikában – a megigazulás, a mennybemenetel és az üdvösség összetévesztése vagy a wittenbergi magyar coetus zászlajának félredatálása. És bármilyen érdekes a 19–20. század mára kevésbé olvasott szerzőinek újfelfedezésére tett kísérlet, hiányérzetet okoz a reformáció máig ható lendületét, aktua-

litását felmutató kortárs tematika, kortárs irodalom jelenléte.

Mentségül szolgálhat, hogy a jubileumi évben megjelent tanulmánykötetek, szépirodalmi művek, kiállításvezetők, folyóiratok és tematikus számok több ezer oldalnyi szövege együtt sem tudja mindazt a gazdagságot és elementáris hatást felmutatni, amelyet az egyszerű ágostonos szerzetes indította mozgalom ott és akkor – és remélhetjük csak, hogy itt és most is – elért.

■ ZÁSZKALICZKY ZSUZSANNA

Luther-kabátok a padlásról

A liturgikus öltözetet gyűjti
Hajduch-Szmola Patrik

Hogy egy evangélikus lelkipásztor szekrényében Luther-kabát is lóg, az természetes, a Pécsen szolgáló Hajduch-Szmola Patriknak azonban immár egész kollekciója van e ruhadarabokból. Amint a fiatal parókus lelkész mondja, már a hittudományi egyetemre való jelentkezése előtt érdeklődött a liturgikus tárgyak, templomi eszközök iránt. Aztán írt egy cikket az Evangélikus Életbe arról, hogy ha lelkész lesz, nagyon fogja majd szeretni a Luther-kabátját. Nos, azóta már nemcsak a sajátját, hanem másokét is szereti.

– Mikor és hogyan kezdett hozzá az evangélikus lelkész liturgikus öltözetként használt kabátok gyűjtéséhez?

– Három éve, az ordinációm előtti időszakban fogalmazódott meg bennem, hogy szeretném begyűjteni a parókiapadlásokon porosodó, régen nem használt, esetleg már viselt Luther-kabátokat, hogy méltó körülmények között őrizhessem őket, ezért megkerestem idősebb, nyugdíjas lelkészeket is, ők pedig szívesen ideadták.

– Melyik volt a legelső?

– Az első Kinczler Irénke nénitől, lelkésznetől, a kistarcsai szeretetotthon lakójától kaptam, amikor az intézményben voltam hatodéves teológus. Ez nagyon izgalmas darab, hiszen Utrechtben készült, később nürnbergi stílusúvá alakították át, aztán pedig magyar sujtások kerültek rá. Három átalakításon átesett ruhadarabról van tehát szó, érdekes díszgombokkal, gallérral, két egymásban lévő ujjal ellátva. Ordinációmra természetesen én is kaptam egy Luther-kabátot. Ezt viseltem nemrég a parókusi iktatásomon is. Aztán jöttek sorban, a következőt Krähling Dániel nyugalmazott lelkésztől kaptam. Különleges, vastag, kemény anyagból van, mintha csak téli temetésekre készült volna. De az igazi érdekessége az öt sujtás!

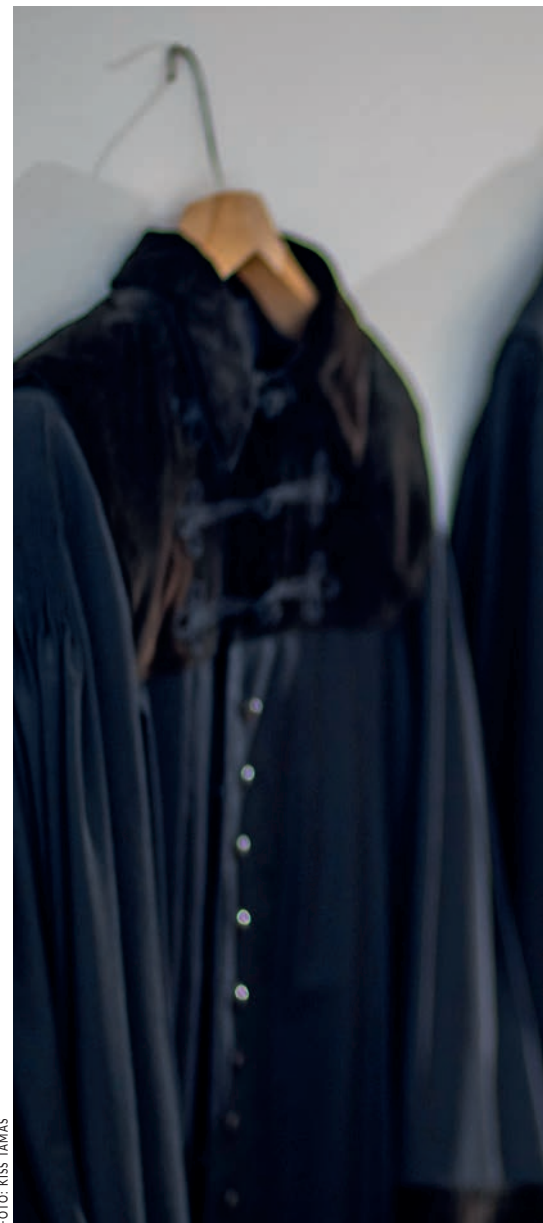
– Minden Luther-kabát egyedi, miként a benne szolgáló lelkészek is mindegyikük külön egyéniségek voltak.

– Töreksem arra, hogy be tudjak szerezni olyan Luther-kabátokat, amelyeknek „történetük van”, avagy olyan lelkészekéi

voltak, akiknek a szolgálata meghatározó volt az evangélikus egyházban. A legtöbb tudom, konkrétan kié volt, néhány kivétel van csak, ezek vagy több emberen keresztül jutottak el hozzám, vagy padlásról kerültek elő, és nem ismerjük már a tulajdonosát. Örömmel mondhatom, hogy Gáncs Péter nyugalmazott püspök fiatalabb korában hordott, már megkopott és foszladozó Luther-kabátját is megkaptam ajándékba, és Szabó Lajosnak, a teológiánk nyugalmazott rektorának pécsi lelkészsége idején, a nyolcvanas években használt kabátja is az enyém lett. Régi fényképeket nézegetve igyekszem utánajárni annak, hogy mikor is viselték őket. A sujtásokra, a ráncolásra ránagyítva hasonlítom össze a képet a nálam lévő darabbal. Megvan a gyűjteményben Ordass Lajos egyik Luther-kabátja is.

– Ez hogyan került önhöz?

– Szabó Szilárd dombóvári lelkésztől kaptam. Hozzá úgy került, hogy a kilencvenes években egy szeretetotthonban végzett szolgálatot, ahol idősebb Lupták Györgynek, a jelenlegi esperes édesapjának az özvegye lakott. Ők jó barátságban voltak Ordass Lajossal, így került ez a kabát hozzájuk, majd Szilárd megkapta az özvegytől. Ordassnak nyilván több Luther-kabátja volt, ez csupán az egyik. Ám van egy ismert fénykép a püspökről, ezen a jó felbontású képen ráncról ráncra, sujtásról sujtásra megnézve a kabátot, megfigyelve a gallér pontos alakját bizonyosodtam meg arról, hogy a képen épp ez van rajta.

FOTÓ: KISS TAMÁS

– Elmondhatjuk, hogy Hajduch-Szmola Patrik az évek alatt Luther-kabát-szakértő lett?

– Azért is élvezem a nagyobb közegházi rendezvényeket, mert ezeken sok Luther-kabátot láthatok. A kollégák Luther-kabátját mindig meg szoktam nézegetni. Nincs két ugyanolyan darab. Ahány kabát, annyiféle ráncolás, gallér, anyag, sujtás. A kollégáim gyönyörű alkotásokat viselnek, ezért elkezdtem utánajárni annak, hogy mi határozza meg a különbözőségeket. Van például egy Hamburgban készült Luther-kabátom, amelyről teljesen hiányzik a bársony, ugyanakkor tipikus, ottani stílusú ráncolást látunk rajta. Több kollégám hord ilyet.

– És mellette egy másik kabát, amely inkább palástnak néz ki... Ezt hol viselik?

– Németországból kaptam, ez tulajdonképpen egy felöltő a Luther-kabát fölé. Különleges darab a közelmúltban Svájcban elhunyt Pósfay György lelkész Luther-kabátja, több érdekessége is van. Az egyik

legkeményebb, legmasszívabb anyagból készült. Ráncolása hasonlít a többiéhez, de nincsenek rajta sujtások. Mellette látható Balikó Zoltán pécsi lelkész kabátja, ezt a család juttatta el hozzám. Némelyik darabot helyrehoztam, de ezeket nem szeretném: épp abban van az „értékük”, hogy abban az állapotban vannak, ahogyan az eredeti tulajdonosaik utoljára viselték őket. A legnagyobb ellenség a lakásunkban a moly, de figyelek...

– Nem kis helyet foglal el a gyűjtemény. Hány darabból áll?

– Tizenhét Luther-kabát lóg a szekrényekben. Ha netán eláznék egy temetés alkalmával, akkor tudnék mit magamra venni... Az én ruháimat már kiszorították a szekrényből, de nem baj, mert egészen különleges eszmei értékük van. Ha belegondolunk, hány embert kereszteltek meg ezekben, hány embert eskettek, hány embert vigasztaltak, hány embertől búcsúztak... Ezekben a Luther-kabátokban egyháztörténet van.

– Van-e olyan ideális Luther-kabát, amely minden lelkész tetszését elnyerhetné?

– Azt gondolom, ahány lelkész, annyiféle igény; mindenki más kabátban érzi jól magát. De egy idő után biztosan mindenki kötődik a sajátjához, hiszen abban ordinálják, iktatják, abban áll a szószéken, tehát fontos lesz a számára.

– A Luther-kabátokhoz óhatatlanul kapcsolódik a Mózes-tábla, a baret, esetleg az alba. Ezeket is gyűjti?

– A kiegészítőkből is gazdag gyűjteményt lehetne összeállítani. Gondolkodtam is, hogy el kellene ebbe az irányba is indulni, de annyi érdekességet tartogatnak, hogy megmaradtam ezeknél. Talán később. De nem akarom az egész lelkészi karról leszedni a Luther-kabátját. Hangsúlyozom, hogy csak a már nem használt kabátokat gyűjtöm, ugyanakkor bőven vannak még terveim. Például nagyon régóta próbálok nürnbergi stílusú Luther-kabátot szerezni.

– Mi a célja a gyűjteménynek?

– A gyűjtésben az vezet, hogy e Luther-kabátokat megőrizsem az utókor számára, megóvjam a pusztulástól, vigyázzak rájuk. Végso célon még nem gondolkodtam. Egyelőre babusgatom, simogatom őket.

– Megkerülhetetlen a kérdés: lelkészként hogy is áll ön a földi kincsek gyűjtésével, a kuporgatással?

– Eddig még csak apró jeleit fedeztem fel a gyűjtés rabjává válásnak. Most úgy gondolom, hogy ez egy történelmi munka, és teológiai vonatkozása is van a gyűjteménynek abban az értelemben, hogy emberek üdvössége, annak munkálása köthető ezekhez a Luther-kabátokhoz. Szó sincs persze arról, hogy úgy vélném, ezek a ruhadarabok visznek az üdvösség útjára, de mivel a bennük szolgáló lelkészek feladata az üdvösség munkálása, ebben közvetve a liturgikus tárgyak, öltözetek is szerepet játszanak.

■ HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA

Kompromisszumok nélkül

Ebben az esztendőben is meghirdették a 72 óra kompromisszum nélkül elnevezésű ökumenikus programot, amelynek célja, hogy országszerte minél több önkéntes tanúskodjon a krisztusi, felebaráti szeretetről, különféle segítő szolgáltatásokon keresztül. A szombathelyi Reményik Sándor Evangélikus Általános és Alapfokú Művészeti Iskola bobai tagintézménye és a bobai evangélikus gyülekezet idén is együttes erővel csatlakozott az akcióhoz. Százhuszonegy diák és huszonhét felnőtt dolgozott október 13-án délelőtt közösen, hogy megmutassa környezetének az önzetlen segítség soha nem múló értékeit.

FOTÓ: SZABADI CINTIA

Míg a bobai gyülekezet számára nem volt kérdés, hogy idén is részt vesz-e a kezdeményezésben, hiszen az ifúsági klub tagjai évek óta csatlakoztak a mozgalomhoz, addig a mindössze egy éve evangélikus intézményként működő bobai iskola részéről már egy egészen egyedi ötletből született meg az elhatározás.

„Nemcsak beszélni akarunk róla...” Bobán a lutheránus egyházközség, a Lakos Ádám Szeretetszolgálat és az evangélikus iskola kart karba öltve, egymást segítve éli mindennapjait. Az iskola most mégis egyedi célt fogalmazott meg magának, amikor csatlakozott a kezdeményezéshez. Mert hitvallása alapján az intézmény – az evangélikus nevelés keretében – egyik fő céljának tekinti a „nagy parancsolatban” (Mt 22,36–40) Krisztus által megfogalmazottak átadását.

Isten szeretetének megismerésére, a vele való kapcsolat ápolására a tanu-

lók számára az istentiszteletek, áhítatok, hittanórák, csendesnapok és egyéb lelki tartalmú programok is lehetőséget kínálnak, ám a felebaráti szeretet megélése leginkább csak szóban vagy az iskola zárt közösségén belül valósul meg. Ezért amikor találkoztak a 72 óra kompromisszum

nélkül mozgalom lehetőségeivel, megszületett az elhatározás: „Ezúttal nemcsak beszélni akarunk róla, hanem megmutatni is, hogy segíteni érték!”

Szavaktól a tettig. Az elhatározásból – az iskola és az evangélikus gyülekezet szervezésében, illetőleg a Lakos Ádám Szeretetszolgálat, a bobai katolikus egyházközség és a helyi önkormányzat segítségével – végül október 13-án délelőtt cselekedet lett: száznegyvennyolc résztvevő dolgozott azon, hogy valamilyen formában segítsen a felebarátjának. Az önkéntes munkával eltöltött délelőttöt az alsó tagozatosok – a szolgálatra indító áhítat után – kézműveskedéssel folytatták. Alkotásaikkal a devecseri, ugyancsak evangélikus fenntartásban működő idősothton lakóinak szeretnének örömet szerezni.

Felsőbb vállalások. A felső tagozatosok és felnőtt segítők eközben számos vállalat teljesítettek. Bográcsban főztek rászoruló gyerekek családjainak, újrafestették a második világháborús emlékpark kopott padjait és az iskola kerítését. Továbbá időseket látogattak, akiknek segítettek a ház körüli munkákban, rendbe tették a bobai játszóteret és a katolikus templom parkját, az evangélikus gyülekezeti háznál pedig a nagyobb fiúk a vízelvezető csatorna ásásából vették ki a részüket.

A jó hangulatú délelőttön példaértékű volt a gyerekek munkája, akik immáron nemcsak hallgattak a felebaráti szeretetről, hanem meg is cselekedtek.

■ HEGEDŰS GÁBOR

A 72 óra kompromisszum nélkül elnevezéssel tizenegyedik alkalommal megrendezett önkéntes ifúsági akcióban október 11–14. között közel kilencezer magyar fiatal vett részt az ország határain innen és túl. A Jó Pásztor Nővérek által üzemeltetett Családok Átmeneti Otthonában október 12-én megtartott sajtótájékoztatón az akciót szervező három történelmi egyház képviselője mellett Széles Csongor, az Emberi Erőforrások Minisztériuma Ifjúságügyi Osztályának főosztályvezetője és dr. Szeneczey Balázs főpolgármester-helyettes is köszöntötte a fiatal adakozókat. A 72 óra fővédnöke, Bőjte Csaba ferences szerzetes videóüzenetben üdvözölte az akcióba bekapcsolódókat, hangsúlyozva, hogy elindulni az önzetlen szeretet útján „nagy kaland”. Lackner Pál nyugalmazott evangélikus tábori püspök, a püspöki tanács titkára a tavalyi reformációi emlékévre utalva elmondta: fontos, hogy a fiatalok életében jelenjen meg az igény az aktív segítségnyújtásra.

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

„...angyalokat vendégeltek meg”

A csengetés hosszából tudom már, hogy ők keresnek. Valami mindig hiányzik... Hol a receptet mutatják, amelyet jó volna kiváltani, hol az üres reklámszatyrot. Lehet, hogy a gázmelegítőhöz kellene palack. Vagy meleg ruha, cipő. Ha vasárnap délidőben jönnek, pontosan tudom, hogy az ő asztalukon semmi nincs. Asztaluk sincs.

Egyikük élettörténetét ismerem is. Az elején nem volt sok ital. Csak néha, hogy ne lógjon ki a sorból ezzel is meg a – szinte hihetetlenül – még egyben lévő házasságával. Aztán valahogy mégis összejött a megcsalás, és az utcán találta magát. Ő számontartja, hogy mennyivel tartozik. Ha lesz munkája, én leszek az első, akinek visszaadja. Amúgy rendes

vagyok – ezt ő mondja –, mert beszélgetek is vele. Magamban olykor sokallom mégis, amit rájuk költök. Nem jutnak eszembe az angyalok...

Néhány évvel ezelőtt fiatal presbiterünk keresett fel azzal a kérdéssel: mit gondolok, kockázatos volna-e egy hajléktalant befogadnia? Presbiterünk családosa, három kislányt nevelnek. Laci a Bosnyákról ismeri. Feltűnt neki, hogy Bibliát olvas. Pakolás közben beszélgetni is szoktak. Laci vagy húsz éve élt már az utcán, de amikor az a kevés mindene is odalett, egyszerre rettenetesen fáradtnak érezte magát. Túl idős volt már, hogy újból berendezkedjen az utcai életre. Presbiterünknel a melléképület fűthető, vízzel is ellátott helyisége lett az övé.

Aztán megismertük a gyülekezetben is. Könyveket kapok tőle. Olykor röviden leírt gondolatokat. Számontartjuk a karácsonyi ajándékozáskor is. Amikor először térdelt le az úrvacsorai oltárnál, nem húzódtak el mellőle a mieink.

Most ők csengettek. Elmondták, hogy annyi év után Lacinak van lakcíme, lakcímkártyája, még a bank is megkötötte vele a szerződést. Hozzájutott csekélyke nyugdíjához. Sőt egy réges-régi örökségéhez is. Örültünk. Lassan derült ki, hogy miért is jöttek. Adakozni szeretne. Az örökségét, mind az egymilliót. Hiszen van fedél a feje fölött, étele, itala is megvan, befogadtuk. Ennél többre nincs szüksége.

Angyalokkal ülök egy asztalnál.

■ DR. CSERHÁTINÉ SZABÓ IZABELLA

Röptetés, játék, meglepetés

Gondolatok egy szívbéli konferenciáról

Ha a női létezés lényegét mindössze néhány szóba kellene belesűrítenünk, talán így is fogalmazhatnánk: „A gyengédség ereje, a kedvesség áldása, a szépség varázsa.” Ez a „definíció” megpróbálja a nőiség esszenciáját nyújtani, és ahogyan izlelgetjük a szókapcsolatokat, képek, arcok jelennek meg, találkozások élményei... A nő szíve a családban és a társadalomban... nem csak nőknek címmel rendezett szakmai napot október 18-án segítő hivatásúak számára Börönte Márta evangélikus lelkész, a Csillaggyertyafény Alapítvány kuratóriumának elnöke. A Budapest XVI. Kerületi Önkormányzat házasságkötő termében gyűlt össze ötvennyolc résztvevő és tizenöt előadó, akik a családok évének jegyében gondolkodtak a női létről és a nők hivatásáról.

A konferenciasorozat állandó védnökének, Kovács Péter polgármesternek a dicsőítő szavai és Bereczky Szilviának, a Szegedi Nemzeti Színház énekművész tagjának dalban felhangzó köszöntése adták meg a rendezvény alaphangját. Nagy várakozás előzte meg Schäffer Erzsébet írónak, újságírónak, a szakmai nap fővédnökének előadását, amelynek ő – Gyurkovics Tibor szép megfogalmazásából kiindulva – a *Mi nők, röptető* címet adta. Erzsébet valójában történeteket hozott ajándékba. Női történeteket, amelyekben megcsillan az a mélységes életszeretet, találékonyság, gondoskodás és játékoság, amely nélkül nem lehetnének nők a nők, és nem röptethetnék magasba a férfiakat sem.

Egy történet a kerek világról, a megelégedésről és játékról szólt, egy következő az érintésről, simogatásról, megint egy másik a mosdatás rituáléjáról. És végül az utolsó történetek egyike arról győzött meg, hogy az is nagyon szép és rendben lévő, ha hazakísérhetünk valakit, akitől lassanként veszünk búcsút, újra és újra mellé bújva a betegágyán – még akkor is, ha mindez fáj, és összeszorítja a szívünket. A gyász fájdalmaiban lehet a mennyországi pillanatait átélni.

Az igaz mesék után a Meglepetés Színház improvizációs előadása következett. A résztvevők kérései alapján két bibliai történet elevenedett meg: a kánai menyegző és a világ teremtésének elbe-

FOTÓ: FODOR LÁSZLÓ

Börönte Márta, Schäffer Erzsébet és Tagai Péter

szélése. A színészek spontán kreativitásukkal a megszokottól eltérő valóságteremtést ajándékoztak a közösségnek.

Az este hajló délutánon azután kisebb csoportokban beszélgethettek a résztvevők mindarról, amit a látott-hallott élmények előhívtak bennük. A konferencia nemzetközi alkalommá vált. Nagy Irma tréner-terapeuta Svájcól,

Cserkúthy Balázs, a „gyógyító kód”-ról előadásokat tartó coach a Fülöp-szigetéről érkezett a műhelymunka vezetésére, a hazai kiscsoport-vezetők, Blatniczkyné Hammersberg Ganczstuckh Júlia evangélikus lelkész, drámapedagógus, Takács Ottília természetgyógyász, life-coach, Benkóczy Péter evangélikus lelkész, mentálhigiénés szakember és e cikk írója mellé.

A konferencia utolsó részében a „Veled vagyok, fogom a kezéd!” című, gyászolóknak készült film rövid részlete kapcsán Kovács Imre hallássérült baptista lelképásztor és Bokros Andrea jelnyelvi tolmács, a Magyarországi Baptista Egyház speciális missziójának vezetője beszélt az evangélium, a vigasztaló szó „akadálymentesítésének” felelősségéről. A film hallássérülteknek készült DVD-kiadását – Bokros Andrea jeltolmácsolásával – ünnepélyesen átadták az érintetteknek.

E vigasztaló filmet Börönte Márta könyve nyomán Tagai Péter álmodta meg, készítette, rendezte; sokat tett a konferencia létrejöttéért, és egyben a délután házigazdája is volt. A szakmai nap minden résztvevője ajándékba kapta a film alapjául szolgáló könyvet, az annak hangzó szövegét tartalmazó CD-t, illetve a Dobó Bobó nevet viselő négygenerációs önismereti társasjátékot is. Mindegyiket a Csillaggyertyafény Alapítvány adta ki.

A konferenciát támogatta a Magyarországi Evangélikus Egyház Déli Egyházkerülete, az Emberi Erőforrások Minisztériuma, a Miniszterelnökség Nemzeti Együttműködési Alapja, Budapest Főváros XVI. Kerületének Önkormányzata, a Barankovics István Alapítvány, a hollandiai Szent István Alapítvány és sokan mások.

A nap zárásaként a résztvevők nagy kört alkottak, és egy-egy szót adtak ajándékba egymásnak áldásként, útravalóként, miközben továbbdobtak egy fonalgombolyagot. Az így létrejött különös háló jelezte az összekapcsolódásunkat: az áldás terét, amelyben egymást hordozhatjuk ezután is.

Zárszóként Börönte Márta és Tagai Péter közösen olvasta fel Aranyosi Ervin *Játék az élet* című versét, utána pedig – játszótársakat keresve – a vendégeket körtáncba invitálták.

Újabb játszótársakat keresve:

■ DR. VARGA GYÖNGYI

FOTÓ: KRISTINA TRIPKOVIC / UNSPLASH.COM

Ne legyen tabu a gyász

Önsegítő csoport segít feldolgozni a veszteséget

„Amennyiben szeretetteljes közeg veszi körül a gyászolót, az már a gyógyuláshoz vezető jó út” – fogalmaz Miklósné Jancsó Hanna mentálhigiénés szakember. Mit jelent jól megélni a gyászunkat? Hogyan osztozhatunk egymás gyászában? Mit kezdünk az eltávozott hiányával? E kérdéseket is feltettük interjúalanyunknak, a győri Péterfy Sándor Evangélikus Oktatási Központ, Gimnázium, Általános Iskola és Óvoda tanárának, aki a városban önsegítő gyászfeldolgozó csoportot és veszteségfeldolgozó egyéni beszélgetéseket vezet.

– A 20. század első felében még elfogadott volt a halál. Vidéki településeken még akár a múlt század ötvenes éveiben is összegyűltek a háznál az elhunyt körül. Ma mintha ez tabu lenne. Miért félünk a haláltól?

– A haláltól való erősödő félelmet én is érzékelem, de azt is látom, hogy azok számára, akik hozzám fordulnak, megkönnyebbülés, hogy őszintén lehet róla beszélni. Polcz Alaine szerint korunkban „intézményesült” a halál. Valóban, felgyorsult világunkban a fiatalok egyre többet dolgoznak, a szülők gondozására

nem marad idejük. Így a kórházba szorul az elmúlás. Gyakorlatilag el vannak szigetelve az elmenők a családtól, és ez egyre elfogadottabbá válik. Mára kiveszték a hagyományok, így nincsenek már meg azok a technikák, amelyek a veszteség feldolgozását segítenék. Sok esetben a gyermekeket a hozzátartozóik temetésén sem engedik jelen lenni, hogy kíméljék a lelküket. Ezzel viszont elveszik tőlük annak a lehetőségét, hogy megtapasztalják az élet rendjét és természetes végességét, valamint hitünknek azt az alapvetését, hogy az elmúlás életünk egy állomása.

– A gyászfolyamat nem a másik elvesztésekor, hanem az elmúlás jeleinél kezdődik. Hogyan éljük meg közösen az elmúlás folyamatát?

– Magam is megtapasztaltam, és azt tartom a legmegnyugtatóbbnak, hogy amennyi időt csak tud valaki az elmenővel tölteni, annyit legyen mellette, vele! Használjuk ki a még meglévő közös lehetőséget, ne mulasszuk el! És ez igaz gyermekekre és felnőttek egyaránt. Hadd érezze az eltávozó a közelségünket! Fontos továbbá, hogy kérdezzük a beteget, hogy megtudjuk, milyen gondolatok foglalkoztatják őt, aki a halál küszöbén áll. Látom, hogy az eltitkolt információk nagyon félrevezetők. Aki halálos beteg, általában tisztában van azzal, merre tart. Ha körülveszik őt egy – minden bizonnyal jó szándékú – óvó, betegségtitkoló légkörrel, ha mindenki azt próbálja sugallani, hogy „nincs semmi baj, minden rendben lesz”, bármennyire furcsának tűnik is, az inkább ártalmas. ►

Ellenben ha meghallgatjuk, hogy mi foglalkoztatja igazán elmenőféltben levő szerettünket, hagyjuk elmondani vívódásait, akkor tudunk hathatósan segíteni.

– **A haldokló meghallgatása azonban sok esetben nem működik, mintha nem tartanánk erre képesnek magunkat...**

– Valóban. Úgy látom, hogy az esetek túlnyomó részében ez attól függ, hogy milyen a családi légkör. Ha őszinteségen alapuló, akkor általában tud működni. Amikor ez hiányt szenved, akkor van a nehezebb helyzet, mert a legtöbb esetben ilyenkor nem tud a haldokló megszabadulni a lelkét terhelő súlyos gondolatoktól.

– **Bármennyire felkészülünk is a szerettünknek az elvesztésére, a veszteség akkor is űrt hagy a lelkünkben. Mit kezdjünk a másik hiányával?**

– Személyiség- és tapasztalatfüggő, hogy kinek-kinek milyen megküzdési módszerei alakultak ki az élete során. Folyamatos változásban vagyunk, mindig vannak kisebb-nagyobb veszteség-megtapasztalásaink. A kérdés az, hogy ezekkel mit kezdtünk. Ha korábban szereteteli kapcsolat volt köztünk, akkor óhatatlanul sokkoló űr keletkezik bennünk. Jó, ha tudjuk, hogy ez természetes, a másik elvesztése bénító fájdalom! Egy idő elteltével ennek azonban oldódnia kell. A gyász folyamat hátterében ott húzódik az is, hogy ha hívó az ember, akkor tudja, hogy jó helyen van a másik; ha nem így gondolkodik, akkor általában nagyobb az űr. A fájdalom ugyanolyan mélységű, csak a reménység másfajta. Amennyiben szeretetteljes közeg veszi körül a gyászlót, az már a gyógyuláshoz vezető jó út. Látnunk kell azonban, hogy egy családban mindenki másféle kötődéssel ugyan, de gyászol. Ilyenkor nagyon fontos a családtagok összefogása, a felborult egyensúly helyreállítása. Az is megtapasztalható, hogy a veszteséget megélt ember számára igen komoly segítséget jelent egy sorstárs, aki hozzá hasonló veszteséget élt meg. Ha tudunk valakivel beszélni, aki előbbre jár, mint mi, az reményt ad, hogy túl lehet élni a veszteséget. „Az Isten a tenyerén hordoz minket” – mondják sokan. Jó felismernünk, hogy akitől a földön búcsút veszünk, azt Isten átveszi a másik tenyerére. Az a kérdés, hogy ezt az űrt, távolságot hogyan és mivel töltjük ki. Először is tudatosítsuk, hogy a halál és a gyász normális folyamat. Sajnos ma hiányoznak azok a szokások, amelyek régen

FOTÓ: NÉMETHNÉ SÁHÓ ÉVA

segítették a feldolgozás folyamatát. Érzékelhető, hogy egy idő után tabutémává válik a gyász, és a környezet jelzi, hogy lépünk tovább. Ez nagyon fájdalmasan hat vissza. A türelmes társas kapcsolatok fontosak ilyenkor. Ezt kellen elsősorban vissza- és nem leépíteni. Ne féljünk körülvenni és újra és újra meghallgatni a gyászolókat!

– **Ebben nagyon nagy segítség lenne a gyülekezet és a gyülekezeten belüli gyászfeldolgozó csoport is. Utóbbira azonban nem tudok sok példát mondani...**

– Sajnos azt tapasztalatom, hogy Magyarországon valóban nincs sok gyülekezeti gyászfeldolgozó csoport. Igazság van abban, hogy ne úgy sirassuk az elmentet, mint akinek nincs reménysége. Azt gondolom, ott kereshető a válasz, hogy

sokan úgy érzik, mintha a gyász megélésével, emberi segítségkéréssel az ember hite gyengéne tűnne. Holott a legerősebb hit megélése közben is előfordulhat, hogy az ember a gyászában elveszettnek érzi magát. A csoportunkba hívó emberek is jelentkeznek, akiknek általában nem a hitük rendült meg, hanem a fájdalmuk bizonyul túl erősnek.

– **Az Ó- és Újszövetség is rámutat, hogy a gyász nem Isten hiányát jelenti, hanem az itt maradt egy részének az elvesztését...**

– Jézus is megrendült a szívében, és megsiratta Lázárt, mielőtt segítette rajta. A mélyen hívó ember érezheti magát a gyászában elveszettnek, de ettől még az Urstén nem hagyta el őt.

– **Hogyan épül fel az önsegítő gyászfeldolgozó csoport?**

– A csoportfoglalkozás lényege, hogy megerősödve vezessük vissza a hétköznapiakba a résztvevőket. Mentálhigiénés módszertani háttérrel követünk, a kétórás együttléteknél meghatározott belső szerkezetük van. Kétheti rendszer-

hez. Az önismereti jellegű és csoportépítő feladatok során egyre inkább megtaláljuk az életünkben a helyét annak, akit elvesztettünk.

– **A beszélgetésen túl más technikákat is alkalmaznak?**

Ha hívó az ember, akkor tudja, hogy jó helyen van a másik; ha nem így gondolkodik, akkor általában nagyobb az űr.

rességgel tíz alkalommal gyűlünk össze. Singer Magdolna hospice- és gyásztanácsadónak, a gyászolókat segítő Napfogyatkozás Egyesület elnökének a képzésén tanultam meg ennek a működtetését. A csoportfoglalkozásokon olyan beszélgetési módszereket alkalmazunk, amelyek által a csoport tagjai közelíteni tudnak az elhunyt emlékének felidézésé-

– Az összejövetelek alapvetően beszélgetősek, de csoportjátékok is vannak. Utóbbi talán furcsán hangzik, de az a lényege, hogy a résztvevők rájöjjenek, miként tudják megerősíteni magukat a sorstársaik segítségével, és hogyan lehet egy bizakodóbb jövőképet felépíteniük. Ehhez viszont játékos foglalkozásra is szükség van. A csoportfoglalkozás

minden nehézséget nem old meg, képes azonban a nehéz időszakon átsegíteni a csoporttagokat. Azért vagyunk ott, hogy a gyászsal kezdjünk valamit, ezért ebben a körben nyugodtan lehet beszélni a halálról. Itt mindenki elmondhatja azt, amit máshol esetleg már unnak, teherként élnek meg. Kölcsonösen gazdagító találkozások ezek. Az elmúlt évek pozitív tapasztalata, hogy a csoport tagjai általában a későbbiekben is tartják egymással a kapcsolatot.

– **Az önszorgatás közösségépítés is, amelyhez közben a Szentírás vigasztaló szava is társul. Kik csatlakozhatnak a csoporthoz?**

– Szeretettel várjuk azokat, akik szeretnék a gyászukat megélni és feldolgozni. Vannak, akik nem hívóként érkeznek. Az ismerkedés alkalmával mindig elmondom, hogy a gyászcsoporthoz hívó emberként vezetem, ami azt is jelenti, hogy ahol úgy érzem, hogy fontos, hitalapú mondanivalóm van, ott én azt elmondom. Ezt mindenki el szokta fogadni.

■ GALAMBOS ÁDÁM

FOTÓ: ROSIE FRASER / UNSPLASH.COM (KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ)

Múlt századi merengő

November: elmúlás

A ravatalozó építése

Európában sok helyütt, így hazánkban is általános szokás minden-szentek napjára felvirágozni a sírokat és egy-egy szál gyertyát gyújtani elköltözött szeretteinkre emlékezve. Ezért már a mindenszenteket megelőző napokban is sokan keresik fel hozzátartozóik sírját. Merengjünk most az elmúlásról, a gyászról és a feltámadás reményéről nagytarcsai emlékeimmel.

A csípős hajnalok már jelzik, hogy a sírokra szánt krizantémokat este be kell takarni, nehogy lefagyjanak, mielőtt végső helyükre kerülve pályafutásuk beteljesedne. Az idei első dér látványa izgalommal tölt el: ma van halottak napja! Talán furcsa, hogy örülök ezen a napon, amikor sokaknak elszorul a szívük elköltözött szeretteikre gondolva. Ám bennem, az egykori nagytarcsai kisgyermekben a halál és a körülötte lengő érzületek között olyan emlékek dominálnak, amelyekre szeretettel gondolok. Amikor a sírhalmokon melegsárga fényű gyertyalángok ezrei világítják meg az emlékező arcokat, elém állnak sorra, akiket ide a feltámadás reményében kísértem ki két emberöltő során.

Másfél éves múltam, amikor csecsemő öcsém, Tamáska elköltözött. A temetés alatt pótnagymamánk, a „Szentvég”-ben lakó Kis Kati néni vigyázott rám, így a házunk előtt felravatalozott kis koporsót és

a gyászmenetet sem láthattam. Hogy mi történt pólyás testvéremmel, fel nem foghattam, de később, amikor édesanyámmal kimentünk a síron levő virágokat meglocsolni, kérlelve kiáltottam a hantok felé: „Tamáska! Gyere játszani!”

A temetőkert még használaton kívüli felében volt a harangozó János bácsi kaszálója, itt hancúroztunk gyakorta Temető utcai pajtásaimmal. Az elhagyatott sírhalmok szélén heverve szedtük-ettük a vadsósákat, és itt gyűjtöttük a hatalmas orgonabokrok leveleit rágcsláló, márványszínben csillogó rózsabogarakat is. Gondtalan életünk természetes része volt az is, hogy időnként meghalt valaki.

Azóta János bácsi kaszálója megtelt. Ő maga is e kertben kapott helyet, s mint minden nagytarcsait, őt is méltó szertartással búcsúztatták. Aznap délelőtt a nagyharanggal három versszakot húztak – jelezvén halála híret. Így a határban dolgozók is egyből tudták: más kezében van a harangkötél. Mire az összharang megszólalt, Agárdi néni már végiggondolta magában, melyik énekeket éneklik majd János bácsi vigíliáján.

Egyes vidékeken fizetett siratóasszonyok „műkönyvekkel” kántálva siratják el a halottat. Nálunk ez nem így volt. Az ott-hon felravatalozott halott körül esténként a családtagok, szomszédok, rokonok, barátok

serege együtt virrasztott. Az énekek és imádságok sorrendjét egy arra elhivatott néni vagy bácsi vezette. A staféta természetes módon öröklődött nemzedékeken át. Volt ugyan külön katolikus és evangélikus temető, de a két felekezet tagjai gyakran részt vettek egymás virrasztásain.

Később már a templomban tartották a búcsúzást. Csak a nem vallásosokat ravatalozták fel a régi „hullaházban”, mely már rogyadozott, és életveszélyessé vált. Lelkész édesapám 1967-ben megszervezte, hogy adományokból és önkéntes munkával építsék fel az új ravatalozót. Természetesen én is ott sertepertéltem a Sinka bácsi kőműves vezetésével készülő ravatalozó körül. Az épület még el sem készült, amikor leszedették a tetejéről a keresztet, hogy senki identitását ne sértse. Emlékeztetőül ma is ott áll az evangélikus templom bejáratával szemben.

Ebben az időben a temetés még templomi istentisztelettel kezdődött. Innen vult át harangszóra a feltámadás zászlóinak kíséretében a gyászoló sereg a temetőbe, az új ravatalozóhoz. Hamarosan ezt is megszüntették „karhatalmilag”, ennek ellenére igaz az a mondás, hogy Nagytarcsán még meghalni is érdemes, mert a temetéseken szinte minden falubeli részt vesz. Így volt ez drága édesanyám halálakor is. A megtelt templomban özvegy Horváth Mihályné vezette a virrasztást. Másnap, amikor heten testvérek ott álltunk a koporsó mellett, a ravatalozó hűvös, nehéz levegőjében a rokonok és ismerősök mellett gyászunkban osztozva körülölelt az egész gyülekezet.

Most, amikor elődeim sírjain nézem a gyertyák imbolgó lángját, megszólal bennem a fájdalmasan szép énekünk:

*Csillagvilágokat elhagyva már,
Elfáradt lelkem is hazatárl.
Hozzád ha eljutok,
Lábadhoz roskadok,
Ott majd megnyughatom
Örökre én!*

(EÉ 521,5)

■ GYÓRI ANDRÁS TIMÓTHEUS

Kapcsolatban

A Harvard Egyetem professzorai szerint a hosszú élet és az egészséges öregkor titka az erős emberi kötelékek megléte. A híres amerikai oktatási intézmény tanárai 1938-ban egy hosszú kutatásba vontak be 268 másodéves egyetemi hallgatót. A projekt első finanszírozójáról, William Thomas Grant áruházlánc-tulajdonosról (1876–1972) elnevezett Grant-tanulmányban azt vizsgálták, mi szükséges az egészséges és boldog élet megalapozásához.

Az elmúlt nyolcvan esztendőben az egykori diákok fizikai és mentális állapotát követték nyomon. A kutatás résztvevői két évente töltötték ki egy kérdőívet, amelyben egészségükre, házasságukra, karrierjük alakulására és egyéb fontos, a mindennapi életükre vonatkozó kérdésekre válaszoltak, valamint öt évente orvosi vizsgálatokra kellett menniük. A kutatást az első harminc esztendőben vezető pszichiáterprofesszor az eredményeket egy mondatban a következőképpen foglalta össze: „A boldogság a szeretet, pont.”

Ugyancsak ő fogalmazta meg azt is, hogy „mély kapcsolatokat kell építeni a családban – természetesen az édesanyával, az édesapával, a testvérekkel, az unokatestvérekkel, a nagyszülőkkel és minden egyéb családtaggal – és a családon kívül is, sok igaz barátal”.

Tudományosan bizonyítottat tehát, hogy a boldog, szeretetteljes emberi kapcsolatok jelentik a boldog és egészséges élet alapját. A tanulmány adataiból az is kitűnik, hogy a magány olyan veszélyes a szervezetre, mint az alkohol vagy a cigaretta.

Nosza, legyünk hát kapcsolatban! Hogy könnyű ezt mondani? Hogy nem mindenki olyan szerencsés, hogy megadassék neki egy szeretetteljes és elfogadó családi, baráti légkör...? Nos, ez sajnos igaz, ám a fenti fájó hiány mellett (vagy épp annak ellenére) is kinek-kinek megvan a lehetősége arra, hogy szoros és élő, erőadó kapcsolatot alakítson ki – az Istennel.

Tapolyai Emőke klinikai és pasztorálpszichológus *Harmóniában múltunkkal, jelenünkkel, jövőnkkel* című, a Harmat Kiadó gondozásában tavaly megjelent könyvében hasznos tanácsokkal látja el olvasóit ezzel kapcsolatban. Egyebek mellett így ír:

„...az egyik legnagyobb ellensége annak, hogy előbbre tudjunk lépni, a valóság elleni harc. Szembe kell néznünk veszteségeinkkel. Nem tagadni tovább. [...] A múlt feldolgozásának része sebzett identitásunk elengedése.”

Csak egyetérteni tudok a szerzővel. Ha nem próbáljuk meg elfogadni a múltat és az akkor kapott lelki sebeket, az innen eredeztethető szomorúságot, elhagyatottságot, magányt, reménytelenséget és fájdalmat, hanem ragaszkodunk hozzá, akkor áldozatszerepben ragadva – vagy egyenesen abban tetszelegve – folyamatosan újraéljük mindazt, ami már elmúlt. Abban reménykedni pedig, hogy

sainak megfelelni, hiszen mindenkinek az istenkeresése és Istenre találásának útja más és más. Egyszerűen csak tegyük meg az első lépést, és hagyatkozzunk az Úr felvétel nélküli szeretetére. És ha már felébredt bennünk a vágy Isten és az ő közelsége után (ha nem, még ezt is kérhetjük), már csak el kell indulnunk a magunk módján és a magunk tempójában a felé vezető úton, amely – személyes tapasztalatom szerint – egyúttal a megelégedettség és a belső béke elérésének útja is.

Isten megtartó ereje és a tudat, hogy a minket szerető Atya, amiként a múltban is velünk-mellettünk volt, úgy a jelenben is velünk-mellettünk áll, és a jövőben is

KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ

előbb-utóbb csak sikerül „kijavítanunk”, megváltoztatnunk mindazt, ami történt, hiábavalóság. Ez a törekvés nem csupán teljességgel értelmetlen, de meggátol abban is, hogy a jelenben valóban jelen lehessünk, és bizakodhassunk a jövőben.

Meg vagyok győződve arról, hogy minden boldog és szeretetteljes emberi kötelék – az önmagunkkal és másokkal való megelégedett, jó viszony – alapja az istenkapcsolat kiegyensúlyozottsága. Ám véleményem szerint nem helyes, ha az ember receptet keres arra, hogy ennek a nagyon mély és személyes kapcsolatnak „milyennek kell lennie”. Úgy vélem, az a legjobb, ha nem akarunk mások elvárá-

így kíván tenni, lehetővé teszi, hogy mai, sokszor zaklatott világunkban nyugodt és kiegyensúlyozottá válhassunk, egyfajta belső tartásra tehezzünk szert. Miként Tapolyai Emőke írja: „Mi a jelen elégedettségének titka? Az a bizonyosság, hogy annak, akiben hiszek, megtartó ereje örök.”

Ha Isten segítségével és persze a magunk odaszánása révén törekszünk arra, hogy megváltoztassuk negatív hozzáállásunkat és helytelen gondolkodásmódunkat, akkor éltető remény ébredhet bennünk. És akkor a „válaszunk a múltra a hála lehet, a jelenre a megelégedés, és így tekinthetünk a jövőre bizalommal”.

■ GAZDAG ZSUZSANNA

Az embereknek közösségre van szükségük

Találkozás Philip Yancey keresztény íróval

A Harmat Kiadó meghívására október közepén feleségével együtt hazánkba látogatott, és két előadást is tartott – Hol van Isten, amikor fáj? címmel – Philip Yancey amerikai író, újságíró, akinek könyvei a hazai keresztény körökben is nagy népszerűségnek örvendenek. Az Evangélikus.hu szerkesztője első benyomásairól kérdezte őt.

– Interjúnk előtt megnéztem a honlapját, melyet igen informatívnak találtam. Olyannyira, hogy el kell áruljam önnek: annyi kérdésre válaszolt ott, olyan részletesen és mélységekbe menően, hogy zavarba jöttem, úgy éreztem, alig akad már olyan kérdés, amelyet ne tettek volna fel önnek, és ne válaszolt volna rá. Ezért aztán mindenképp ajánlani fogom olvasóinknak, mert betekinhetnek az ön egész munkásságába. Úgy tudom, másodjára jár Magyarországon. (Előszőr 2012-ben az Ez az a nap! rendezvényére jött el. – A szerk.) Hogy érzi, a műveiben megfogalmazott üzenet el tudja érni a magyarokat is, ahogyan az amerikai nyelvjárást?

– Azt gondolom, hogy a könyveimben megfogalmazott témák emberi kérdések. Úgy érzem, bizonyos területeken nagyon is az európaiság a meghatározó az életemben. Így sokszor inkább európainak érzem magam, mint amerikainak. Például csak klasszikus zenét hallgatok, szeretek klasszikus irodalmat olvasni, filozófiát, táncoskönyveket. Szeretem a szépséget, a művészeteket, a kultúrát, és az Egyesült Államokban sokszor azt hiányolom, hogy nincsen meg az állandóság, hiszen félévente változik a divat, egyszer a rap a menő, aztán a hiphop, én meg úgy vagyok vele: ne mások diktáljanak nekem, ezért inkább a 19. század zenéjét hallgatom. Ezért vagyok a könyveimmel is úgy, hogy inkább univerzális, mindenkire vonatkozó kérdéseket vetek fel. Mielőtt Magyarországra érkeztem, Ukrajnában és Fehéroroszországban jártam, és ott azt tapasztaltam, hogy az emberek, akik immáron tíznél is több könyvemet tudják oroszul olvasni, azonosulni tud-

tak azzal, amit leírtam. Én Amerika déli részén nőttem fel, ahol egy ugyancsak törvényeskedő, fundamentalista egyház tagjai voltak a szüleim. Kontroll alatt akartak tartani, nem a kegyelmet, csak a szabályokat hirdették. Azt gondolhatnánk, hogy ez a kontextus különbözik attól, amelyben mások élnek. De a magam kontextusában egyetemes érvényű tapasztalataim voltak, ezért remélem, hogy meg tudom szólítani, el tudom érni a magyar embereket is. Annak ellenére, hogy egészen más körülmények között nőttem fel, mint én, mégis ahhoz hasonló kérdések fogalmazódnak meg bennük, mint amilyeneken én magam gondolkodom.

– Rengeteg témát feldolgozott már, sok könyvével hatalmas sikereket ért el. Mi a jövőbeli terve? Milyen témán dolgozik jelenleg?

– Van két könyvem, amelyeket évekkel ezelőtt írtam, nem tudom, ezek magyarul elérhetőek-e. Egy dr. Paul Brand nevű tudóssal együtt készítettem őket, de a tudományos háttér annyit változott azóta, hogy elhatároztuk, a két könyvet egymással kombinálva, a legjobb részeket egybeszerkesztve, az újabb eredményeket is belevéve, kiegészítve megjelentetünk egy újabb kiadást. Ezenkívül dolgozom a memoáromon, amelyben a saját életem történetét írom le, és minden olyan titkot elárulok majd magamról, amelyet még nem hoztam nyilvánosságra.

– Van jó pár könyve, amelyeket nem fordítottak még magyar nyelvre. Ezek közül melyiket ajánlaná fordításra?

– Ha jól tudom, tíz könyvem jelent már meg magyarul...

– A Harmat Kiadónál tíz, de egy másik kiadónál is jelent meg egy könyve.

– Nos, azért ez már elég tetemes mennyiség, hiszen összesen huszonöt könyvet írtam. Most azt mondanám, hogy azt ajánlanám majd fordításra, amelyen éppen dolgozom. Igen izgalmas könyv lesz.

– Könyveiben őszintén ír gyermekkori egyházi tapasztalatairól, amelyek később kételkedővé tették, és oda vezettek, hogy megcsömörlött az egyháztól. Milyen a mostani egyházi tapasztalata? Hová jár gyülekezetbe? Van-e most közössége?

– Amerikai mértékkel mérve egészen kicsi közösségbe járunk a feleségemmel. Egy vasárnapi istentiszteleten úgy húszan lehetünk. Így aztán mindenki ismer mindenkit. Tudjuk, kivel mi történik, imádkozunk egymásért, most is imádkoznak értünk, az utazásunkért, mi pedig rendszeres beszámolókat küldünk, hogy tudják, miken megyünk keresztül. Ha valaki egy ilyen kis gyülekezetbe jár, akkor nehéz minőségi elvárásokat támasztani. A zene nem túlságosan színvonalas, a prédikáció oké, de sokszor már előre lehet tudni, mit akar a lelkész mondani. Ez nem olyan, mintha egy kétezer embert számláló, hatalmas templomba járnánk, ahol nagyszerű, erős zenekarok, szórakoztató megszólalók, nagy prédikátorok vannak – ott viszont igen nehéz mások közelébe kerülni. Bár rengeteg a program egy ilyen gyülekezetben, az embernek mégis mindig az az érzése, hogy valamiből kimarad, lemarad, valamiben nincs benne. Mi azonban a családommal úgy vagyunk vele, hogy szeretünk azokkal az emberekkel máskor is együtt lenni, akikkel együtt teszünk vallást a hitünkről. Ők az életünk része. Számomra az egyházban vagy a gyülekezetben a közösség megélése a legfontosabb. Azt hiszem, az olvasóim nagy többsége nem tudja, milyen az ideális egyház, én sem tudom megmondani, milyen. Chicagóban is jó közösségbe jártunk, de egészen mások

A SZERZŐ FELVÉTELE

voltak a viszonyok. Most egy kisvárosban élünk.

– Híres keresztény újságoknál dolgozott, szerkesztői tapasztalata is van. Az egyházi média mit tehet a kereszténység propagálása érdekében?

– Tudomást szereztem olyan felmérésekről, amelyekben az emberek arra a kérdésre, hogy járnak-e templomba, nemmel válaszoltak, majd amikor istenhitükről kérdezték őket, igent mondtak. Mire megkérdezték tőlük, hogy akkor meg miért nem járnak templomba. Erre az volt a válasz, hogy mert ott állandóan csak pénzt kérnek tőlük, nem érzik magukat komfortosan, és nem szeretik az ott hangzó zenét. Erre mi lehetne a válasz? Mondjuk, ki kellene cserélni a székeket, vagy azt lehetne mondani, hogy a vendégeink vagytok, nem kell a pénzetek, érezték jól magukat. Tehát azt gondolom, hogy meg kell találni a gátakat, és le kell őket bontani. Az emberek szeretik a stimuláló igehirdetéseket, amelyek érintik az életüket, szeretik, ha párhuzamot tudnak vonni a családi életükkel, baráti körükkel. Nem kell doktori dolgozatokat írniuk az

igehirdetőknek, csak jól kell megformálni a szavakat az emberek számára. Ha nincs családjuk, jólesik egy jó szó, egy érintés, valami, amely önmaguktól mások felé fordítja őket. Az egyház közösség lehet számukra.

– Az ön életének is volt olyan szakasza, amikor egyházellenes volt. Mi hozta vissza mégis a keresztény közösségbe?

– Nem alapvetően az egyházellenesség volt a meghatározó, hanem át kellett jutnom, át kellett verekednem magam azon a tényen, hogy Istent rosszul mutatták be nekem. Isten nem egy egyeduralgó valahol a magas égben, aki trónusán ülve néz lefelé, és pöffeszkedve utasításokat, törvényeket szab nekünk. Ő sokkal inkább olyan Atya, aki ajándékokat készít, aki teremtett bennünket, és gondoskodik rólunk, aki szépséggel töltötte meg a világot, olyanokkal, mint például számomra a klasszikus zene, a természet szépsége vagy a romantikus szerelem. Fel kellett ismernem tehát, hogy akit megismertettek velem, az egészen más. Meg kellett ismernem azt az Istent, aki Isten valójában. Az utam

visszafelé nem prédikációkon keresztül vezetett, sokkal inkább Isten suttyogásain keresztül.

– Mi motiválja a könyvírást?

– Vannak dolgok, amelyeket ha felismerem, akkor egyszerűen szeretem őket írásba foglalni. Sok ember azért ír könyveket, mert szakértője egy területnek, vagy legalábbis annak képzele magát. Én azért írok, mert nem vagyok szakértő. Mi mindannyian kérdezők vagyunk. Ki tudja a választ? A válaszok Istennél vannak. De mit értettünk meg bizonyos dolgokból? – ezt akarjuk továbbadni. A Biblia olvasása közben számos igazságra ébredhetünk rá. Pár éve írtam egy könyvet az imádságról, mert rájöttem, hogy sok mindent nem tudok róla. Ezért kitaláltam, hogy körbejárom a témát, hátha megjavul a saját imádságos életem is, és ezzel másoknak is tudok segíteni. Miközben utánajártam, sok emberrel találkoztam, akiknek hozzám hasonló kérdéseik voltak a témáról. Egyre mélyebbre kerültem tehát, és éreztem, hogy ezzel sokat tudok majd segíteni magamnak és másoknak.

■ HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA

A szeretet nem árt

Krízisambulancia-hálózat a kapcsolati erőszak áldozataiért

Gyakran fordul elő, hogy a kapcsolati erőszak áldozatai megpróbálják fenntartani a látszatot, hogy boldogságban, szeretetben élnek, miközben valahol mélyen ez teljesen felemészti őket, és szenvednek. Ezt a külső látszat és a belső feszültség közötti ellentétet szimbolizálják az Ökumenikus Segélyszervezet most induló kampányában a matrjoskababák, amelyek a következő időszakban az összes olyan városban meg fognak jelenni, ahol krízisambulancia nyílt, ráirányítva a figyelmet az elérhető segítségre.

Országsszerte hét krízisambulancia nyitotta meg kapuit a közelmúltban a kapcsolati erőszak veszélyeztetettjeinek és áldozatainak megsegítésére, köztük négy intézménnyel bővült az Ökumenikus Segélyszervezet országos intézményhálózata. A krízisambulanciák elsődleges célja, hogy a szakemberek minél előbb hatékony segítséget nyújthassanak az érintetteknek, megelőzve így akár súlyos krízishelyzetek kialakulását is.

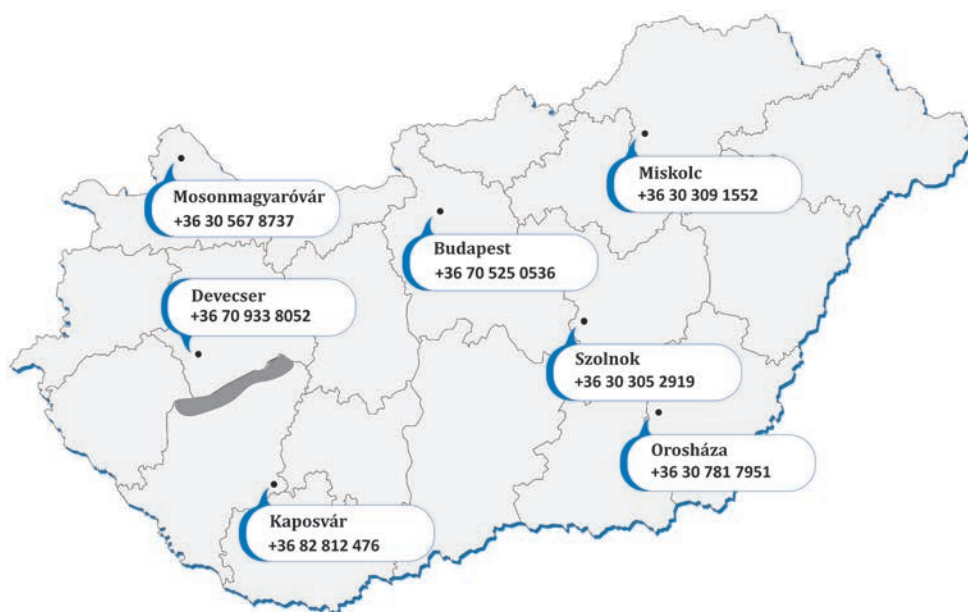
A krízisambulanciákon szociális szakember, pszichológus és jogász segít feltérképezni a helyzetet, adott esetben kilépni a bántalmazó kapcsolatból. A tanácsadás mellett csoportos foglalkozásokat és tréningeket is szerveznek.

A krízisambulanciák az érintetteknek kívül igyekeznek támogatást nyújtani azoknak – hozzátartozóknak, rokonoknak és ismerősöknek – is, akik tudnak valakiről, aki bántalmazást él át, és szeret-

szak vagy akár a másik fél anyagi zsarolása is. A baj sok esetben megelőzhető, ha az érintettek időben megtalálják a megfelelő fórumot, ahol bizalommal beszélhetnek problémáikról” – mondta el Rácsok Balázs az október 24-én Budapesten tartott kampányindító sajtótájékoztatón. Az Ökumenikus Segélyszervezet szakértője szerint a bántalmazó kapcsolatok nagy részében a nők, férfiak, gyermekek és olykor az egész család őrzi a titkot, a valóságot, mely a színpalak mögött zajlik. A most induló kampány fő üzenete, „a szeretet nem árt” mottó azt üzeni: a kapcsolati erőszak semmilyen körülmények között nem fogadható el. „Ezzel együtt azt is szeretnénk – tette hozzá a szakértő –, ha a közeljövőben minél többekhez eljutna, hogy van hova fordulniuk az érintetteknek.”

A figyelemfelhívó akciók és preventív munka mellett az Ökumenikus Segélyszervezet több mint tíz éve segíti ellátásokkal a kapcsolati erőszak áldozatait, krízisközpontokat és titkos menedékházat működtet. Az EFOP-1.2.5-16 Biztos menedék felhívás keretében, az Európai Unió támogatásával most létrejött krízisambulancia-hálózat pedig lehetővé teszi, hogy a bántalmazás áldozatai mellett a bántalmazás veszélyeztetettjeinek is segítséget nyújthasson a szervezet. „Tesszük ezt közösen az Emberi Erőforrások Minisztériumával, az ellátórendszer más szereplőivel szoros együttműködésben. Elkötelezett vállalati partnereink, a Vodafone Magyarország Alapítvány és az Avon támogatásának köszönhetően folyamatosan tudjuk javítani a szolgáltatások minőségét is” – mondta Lehel László, az Ökumenikus Segélyszervezet elnök-igazgatója.

A konzultációk és szolgáltatások előre egyeztetett időpontban vehetők igénybe. A személyes segítségnyújtást jelentő krízisambulanciák mellett a segélyszervezet új honlapot is indított. Az Aszeretetnemart.hu oldalon továbbra is elérhető lesz az elmúlt években nagy érdeklődéssel kísért online tanácsadó szolgáltatás, ahol az érintettek név nélkül kérdezhetnek a segélyszervezet szakértő munkatársaitól. ■

A Miskolcon, Szolnokon, Orosházán, Budapesten, Devecseren, Mosonmagyaróváron és Kaposváron működő ingyenes tanácsadó szolgálatok azoknak szeretnének segíteni akár anonim módon, akiknek a kapcsolatában jelen van a félelem, tehetetlenek párjuk agresszivitásával szemben, vagy többet szeretnének megtudni arról, hogy mit tehetnek, ha bántalmazó kapcsolatban élnek, de olyanoknak is, akik nem tudják, hogy normális-e egyáltalán az, ami a kapcsolatukban történik.

nének neki segíteni. A tanácsadás azok számára is elérhető, akik nem célzottan kívánnak segítséget kérni, ugyanakkor szeretnének többet tudni a bántalmazás típusairól, a veszélyeztető jelekről, a kapcsolódó jogi szabályozásról, vagy szeretnének tájékozódni az elérhető segítő helyekről és szolgáltatásokról.

„Amikor bántalmazásról beszélünk, a legtöbbeknek a fizikai vagy a szexuális erőszak jut eszébe, pedig éppannyira lehet bántalmazás az érzelmi, a lelki erő-

ÖKUMENIKUS
SEGÉLYSZERVEZET
HIA-HUNGARY

a szeretet nem árt

Ne tartsd magadban, ha bántanak.
Nyiss felénk, hogy segíthessünk.

aszeretetnemart.hu

EMBERI
ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

AVON
the company for women

Vodafone
Magyarország
Alapítvány

Egy délután

– Mi a nyavalya? – mordult fel összeszűkült szemekkel a nagydarab felsős.

– A nyavalya kórságot, betegséget jelent. Nem tudtad? – felelt zavarba ejtő természetességgel a cingár, szőke kislány.

– Hát, mi a frász, te kötekedsz velem? – magasodott fölé félelmetesen a túlkoros vagány.

– Nem kötekedek. Válaszolok a kérdéseidre. Valakinek nem válaszolni udvariatlanság. Ja, és a szemedbe is nézek közben. Az embereknek fontos, hogy beszéd közben a szemükbe nézzünk.

A nagy már szemmel láthatóan iszonyatosan dühös volt. Haverjai röhögve figyelték a jelenetet, a kicsi meg szemrebbenés nélkül pimaszkodott vele, pedig alig feleakkora volt csak, mint ő. Ezt nem tűrhette tovább, már ökölbe szorult a keze, de a kislány ebből mit sem érzékelt.

– A frász pedig... – folytatta elszántan, de a választ már nem mondhatta végig.

Igencsak vészterhes volt a pillanat, közbeléptem.

Köszöntem a nagyoknak, kézen fogtam a kicsit. Jött velem örömmel, és lelkesen mesélt. Nagyon boldog volt, mert a „nagyfiúk barátkoztak vele”. Azt nem értette, miért kérdezték meg tőle, hogy kötekedik-e. Ezt én sem tudtam elmagyarázni. Végül a kislány arra jutott, hogy azt a mondatot nem neki mondták.

Séta közben odafutott néhány fához. Gyengéden simogatta meg sima vagy érdes kérgüket, beleremegett a boldogságba, hogy milyen szépek. Szedett néhány falevelet is, aztán megkért, hogy fogjam meg őket, míg a lehajló ágakat kicsit a magasba emeli, hogy ne legyenek olyan szomorúak. „Most megvigasztaltam őket!” – ujjongott és ugrándozott mellettem.

Az utcán lábbal hajtható kismotorján egy óvoda legényke száguldott el nagy robajjal. A kislány rémülten kapta a két kezét a fülére. Amikor a dübörgés eltávolodott, ő még mindig megszeppenve simult oda hozzám. Megsimogattam.

– Ez páratlan simogatás volt – nézett rám szemrehányóan.

Mindig elfelejtem, hogy ő csak a páros számokat szereti. Gyorsan helyretettem a dolgot: kapott még egy simogatást.

Az előbbi száguldó ovis után lihegve, kifulladásra futott egy anyuka. A kislány közelebb húzódott hozzám.

– Ő most csúfol engem? Nem fog bántani? Te megvédsz?

– Ne félj, nem bánt, ne félj – nyugtatam meg, és újra megsimogattam a fejét, ezúttal páros számú simogatással, most már figyeltem rá.

– Gergő, állj meg, lassíts! – kiabált újra a motoros ovis anyukája.

A legényke végre meghallhatta, mert hátrafordult, és ezzel a mozdulattal bele is hajtott egy jókora gödörbe. A motor kifordult alóla, ő pedig hatalmasat esett. Önkéntelenül felszisszentem. Ez bizony fájhatott. A kislány azonban csengő hangon felcacagott mellettem.

– Gergő elesett! Hú, Gergő hogy elesett – ismételte nevetve.

A pórul járt legényke anyukája rosszszallóan nézett vissza ránk. A kislány azonban ebből mit sem értett. Tetszett neki ez a bukfenc. Oda is kiáltott az anyukának vidáman:

– Láttad, Gergő hogy elesett?! – és csak rázta a fékezhetetlen jókedv.

– Pszt! – suttoztam neki. – Gergő most biztosan megütötte magát. Ez fájhat neki. Nézd, már sír is.

A nevetést mintha elvágta volna, úgy szakadt vége egy pillanat alatt. A kislány tekintete elborult. Aggódó lett, aztán kétségbeesett. – Nem, nem sír Gergő! Nem akarom, hogy sírjon Gergő! – most már kiabált, kis teste görcsösen rángatózott a tehetetlenségtől. Tenyerével az arcát csapkodta.

– Nem akarom, nem akarom, nem akarom! – üvöltött, és képtelen volt abahagyni.

Húztam, vonszoltam el, minél messzebb onnan. Párosunkat értetlen tekintetek követték. Jó tíz perccel és egy utcával odébb jártunk, mire lecsillapodott egy kicsit a kislány lelkének vihára.

– Holnap reggel mi lesz? – kérdezte, mint mindig, ha elfáradt, vagy felzaklatta valami.

Mert a reggelek jók. Mind ugyanúgy indulnak: felkelünk, megmosakodunk, felöltözünk, reggelizünk. Csak ezek után bonyolódik be úgy az élet, ezek után jöhetnek váratlan találkozások, előre nem kiszámítható fordulatok, megjósolhatatlan események, amelyek őt bizony-

talanná, elveszetté, szorongóvá teszik. Próbál persze készülni rájuk, de ez nem egyszerű.

De a holnap reggel, az biztosan jó lesz. Akkor felkelünk, megmosakodunk, felöltözünk, reggelizünk, és Gergő félelmetes motorozása, fájdalmas elesése és elviselhetetlen sírása már tegnap lesz. Tegnap, vagyis jó messze.

– Siessünk haza aludni – mondta a kisfiú. – Legyen hamar másnap.

Kézen fogva, szó nélkül lépegetünk tovább együtt hazafelé.

Talán rájöttetek már, hogy a különös kisfiú közel áll a szívemhez. Jól ismerem, próbálom segíteni, igyekszem megérteni, mi zajlik le benne, és igyekszem támogatni nehezített útján, mert számomra nagyon fontos. Ő az én kisfiam. De van jó néhány hasonlóan különös gyerek a tanítványaim között is. Szeretem őket, sokat gondolkodom rajtuk, imádkozom értük, bölcsességet kérek Istentől, hogy jól tudjak melléjük szegődni, élhetőbbé tehessem az életüket. Ha megértem, mikor mi megy végbe bennük, gyakran könnyebben tudjuk együtt megoldani a bajos helyzeteket is.

A kisfiú, akinek egy délutánját leírtam nektek, autizmus spektrumzavarral született. Ő és a hozzá hasonló furcsa gyerekek nem akarattal bosszantók. Ahogy láttátok, igazán nagy szíve van, hiszen még a fák lehajló ágait is meg szeretne volna vigasztalni, de hogy mi jár a másik ember fejében, azt el sem tudta képzelni. Mindenféle teljesen magától értetődőnek tűnő dologra külön meg kellett tanítani, például hogy nézzen rá arra, akihez szól, válaszoljon, ha kérdezik.

Sok mindent nem ért, amit neki mondanak. Nem érti pontosan a gúnyt, a csúfolódást, a rosszalló tekinteteket. A mosolyt és a vigyort sokszor nem tudja megkülönböztetni. Összekeveri, hogy játszottak vele, vagy bántották. Valaki kicsavarta a karját, vagy rosszul segített neki. De nem buta, csak éppen ezeken a területen komoly hiányosságai vannak. Inkább a rövid, konkrét mondatokat érti meg, mint a tekervényesen megfogalmazott szöveget.

Ugyanakkor nagyon igyekszik beilleszkedni, mindent jól akar csinálni. Eszébe sem jutna csálni, nem elkészíteni egy feladatot. Mindig megbízható; ha valamire emlékezni kell, ő biztosan képben van. Ha a nevén szólítják, és úgy kérnek tőle valamit, biztos, hogy lehet számítani rá.

Nehezen viseli a túl hangos, túl élénk, túl gyorsan mozgó tárgyakat, viszont szíve mélyéből, rajongva szereti a csendes, kiszámítható dolgokat. A jámbor állatokat, a békésen egy helyben maradó növényeket.

Ha van a környezetetekben hasonló kispajtás, figyeljétek meg, miben szorul segítségre, hogyan lehet jól szeretni őt. Meg fogtok lepődni, milyen kedves baráttal gazdagodhattok a személyében.

Akit szeretünk, az sem mindig egyszerű és könnyen érthető, de azt láttam, hogy Jézus a nehéz esetekre – betegek-re, magukkal vívódókra, fájdalmakkal küszködőkre, kiközösítettek-re – mindig szánt időt. Aki fontos a számunkra, azzal

törődünk. Törjük a fejünket is, hogyan segíthetnénk őket. Törjük magunkat is, hogy megtegyük, ami rajtunk áll. Akár velük együtt gyötrődünk, hogy kinyíljon és életben maradjon köztünk a szeretet virága. ■

RAJZOK: BÓDI KATALIN

Ha megfejted, melyik hiányzó betűnek mi a jele, összeolvashatod az igeverset

Meghívó a Mevisz 30. Bárka-karácsonyára. A Mevisz-Bárka csapata szeretettel várja jubileumi Bárka-karácsonyára mindazokat, akik kapcsolatban voltak/vannak a szervezettel. Időpont és helyszín: december 8., 10–16.30, Lágymányosi Ökumenikus Központ (1117 Budapest, Magyar tudósok körútja 3.). A várható program megtalálható a honlapon: Mevisz.hu. Jelentkezési határidő: november 17. Jelentkezni lehet a honlapon (Mevisz.hu/jelentkezés) vagy postai úton a 1085 Budapest, Üllői út 24. címen. A továbbiakról érdeklődhettek Gyulai Ágnes irodavezetőnél a mevisz@mevisz.hu e-mail-címen.

A budavári evangélikus szabadegyetem következő alkalmára november 12-én, hétfőn 19 órai kezdettel várjuk az érdeklődőket a Bécsi kapu téri evangélikus templom kápolnájába (1014 Budapest, Táncsics Mihály u. 28.). A rövid áhítat után dr. Nagy Zoltán tart előadást *Neuroesztétika, a festmények befogadásának neurobiológiája* címmel. A belépés ingyenes.

50 ÉVE HARANGÖNTÉS
ÓRBOTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranykoszorús
harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk (harangjátékokat is) a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

harangontes.hu – harangontode.hu

Levél cím: 2162 Órbottyán, Rákóczi u. 134. Pf. 10.

Telefon: 28/360-170, 30/948-9575, 30/728-8161.

E-mail: gombosmi@harangontes.hu, info@harangontode.hu.

Hallhatóan evangélikus!

A Magyarországi Evangélikus Egyház félórása

Kéthetenként
hétfőn, 13.30-kor
a Kossuth rádió műsorán
Interneten: Mediaklikk.hu

Evangélikus közéleti blog

- Társadalom és egyház
- Kereszténység és közélet
- Krisztus és a 21. század
- A világ (nem csak) lutheránus szemmel

Kötőszó – Rákérdez, következtet, összekapcsol.

Olvassa, kövesse és ossza meg!

kotoszo.blog.hu

Kövessen bennünket
az interneten is:
evangelikus.hu

Naponta aktuális tartalommal,
lelki táplálékkal, friss hírekkel,
érdekes interjúkkal, véleményekkel,
videókkal és képekkel várja Önt
a Magyarországi Evangélikus Egyház
hivatalos honlapja.

Egy kattintásra vagyunk Öntől!

EVANGELIKUS.HU

Durr, csattan szegény drótszamar az aszfaltút szélén, kerekei tehetetlenül pörögnek az ég felé. Biciklizni tanul éppen a fiam, és megígértem neki, ha végigteker az utolsó házig, bemehet játszani a pajtásaihoz. De hogy ilyen ívben hajítja majd el a mit sem vétett kétkezőt, arra nem számítottam. Felemelem a szerencsétlenül járt kis bicajit. Alig lehet függőlegesbe egyengetni. A sárhányón olyan csavar van, mint egy gyökerkenyér. A sarkával pont a kereket szabdalja, ha tolom. Nem, hát ez képtelenség.

Szeretném, ha visszajönné a fiam, és látná, mit csinált. De bentől hallom, a medencéből kurjongatnak vidáman. Szívesen szitkozódna egy kicsit, hogy kiadjam a mérgem, de egy lélek sincs a közelben, hogy meghallgassa. És most látom, hogy a láncvédő is elhajlott. Csak vonszolni lehet a nyomorult kerékpárroncsot, mert még nagyobb lesz a kár, ha rendeltetésszerűen akarom előre juttatni. Nézem az eldeformálódott lemezdarabokat. Semmi kétség, javítás nélkül ezzel nem jutunk el sehova.

Sóhajtozva próbálom valahogy kézzel visszahajtogatni a helyükre az alkatrészeket. A kezem már csupa kosz és olaj. Valahonnan ismerős ez a kép. Kiskoromban apukám hajolt így az én itt-ott gyorsan elhajított biciklim fölé. Fejcsóválva igazgatta az elformátlandó részeket, igaz, ő nálam könnyebben boldogult vele. És közben talán ő is visszagondolt az édesapjának egy hasonló javító, helyreállító kézmozdulatára.

Amióta világ a világ, a dolgok elromlanak, elállítódnak, kificamodnak, meghajlanak, és olyan nagy szükségünk van rá, hogy valaki helyreállítsa őket. Az az igazság, hogy nem is tanulunk a hibáinkból. Nincs az a gyerek vagy felnőtt, aki egy ilyen eset után már annyira tudna figyelni, hogy többet elő ne forduljon hasonló. Ha nem a biciklivel, akkor a leckével, az órarend szerinti bepakolással, a hangnemmél, amelyet használ, a kapcsolatok terén. Hibázunk újra meg újra meg újra. Vagyis segítségre, jóindulatra, kegyelemre szorulunk újra meg újra meg újra. Mindig adunk munkát földi és égi helyreállítóinknak.

Valaki azt mondta, nincs ezzel semmi baj, hiszen mindenki hibázik. Rendben, elfogadom, hogy így van, mégsem vagyok lelkes, amikor például a felmosás után sáros lábbal végigcaplat egy családtagom a tiszta előszobán. Értem én, hogy úgylis piszkos lesz, ismét helyreállításra szorul majd, de azért figyelhetünk rá egy kicsit. Igyekezhetünk, hogy vigyázzunk az ajándékba kapott tisztaságra, életre.

A bicikli elgörbült részei valamelyest helyrehúzza, nagyjából haza lehet vele tekerni. Fiam és két kis barátja kiszaladnak a kapun csöpögő fürdőnaciukban, vacogósan, nevetgélve.

– Hú, te meg eddig szereltél utánam? – néz rám ámulva a sárhányógörbítő kölyök.

– Apám, nézd, tiszta olaj az anyukád – vágja oldalba a cimborája.

DEFORMÁCIÓ

KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ

Talán Isten is így hajol le hozzánk. Eligazgatja deformálódott dolgainkat, tiszta szívvel és új lehetőségekkel ajándékoz meg, aztán ha észre is vesszük ezt, akkor mi hálásabbak, boldogabbak leszünk, ő pedig gyönyörködik bennünk. Igen, tudja jól, hogy hamarosan újra rászorulunk majd a kegyelem ajándékára, a helyreállításra, a re-formációra. Meg is fogja adni, amikor szükségünk van rá, ez rendben, de áldott, aki ezt soha nem veszi természetesnek, mindig megélli ennek ajándék voltát.

Pedig a csomagtartóm már tele van a ronggyá dörgölt papír zsebkendők maradványaival. A másik srác csak elismerően bólogat.

– Az én anyukám nem nyúlt volna hozzá – mondja.

A fiam elpirul. Odafut, és úgy, ahogy van, vízesen átölel.

– Anya, kösz. Nagyon kösz. Mászor jobban vigyázok, jó?

Istenem, köszönöm szépen! Mászor én is próbálkozom majd jobban odafigyelni...

■ FULLER TÍMEA

Pamiatka reformácie (2Kor 6,1–10)

„Ktorých moc Božia zachováva vieru na spasenie pripravené zjaviť sa v poslednom čase...“ (1Pt 1,5)

Charakteristické črty osobnosti evanjelika alebo čo je typicky evanjelické. Apoštol Pavel predstavuje korintským kresťanom kresťanský spôsob života. Taký, ku ktorému sa nanovo prihlásila reformácia a ktorý sme si osvojili ako evanjelický. 1. Úplne prvým znakom je vzťah k milosti Božej. Evanjeliik vie, že žije z nej ako chudobný z bankového účtu, ktorý mu otvoril Otec nebeský (svoj dávno premrhal). Účtu, na ktorom sú vložené také hodnoty ako láska, radosť, pokoj, zhovievavosť, nežnosť, vernosť, zdržanlivosť. To ho vedie k pokore a vylučuje pýchu. Nikdy túto milosť nezneužíva, neberie ju nadarmo, ale rozhojňuje a rozdáva ju. Vie, že je to drahá

milosť, poznačená utrpením a krvou Božieho Syna. 2. Jeho správanie sa nesie v znamení slov „teraz je čas príhodný“. Na slová „predtým“ a „potom“ zabudol. Žije aktívne v prítomnosti v moci Kristovej. 3. Nikomu v ničom nedáva dôvod na pohoršenie, a predsa vznáša rozruch všade tam, kde je mŕtvo, spánok, nedbalosť, povrchnosť, nevera... 4. V ďalších veršoch predstavuje apoštol podrobný a obšírnený opis evanjeliiových vlastností. Spomeniem aspoň jednu: ako smutní, ale vždy veselí. S kresťanom-evanjeliikom je radosť spolunažívať, lebo je vždy veselý, dokonca aj vtedy, keď mu srdce smúti a plače. To neznamená, že má ústa neustále rozťahnuté do širokého úsmevu, ale jeho správanie je plné radosnej nádeje, pretože vidí „za horizont“ prítomných dní. (Zj 21,3–5)

■ JOZEF GREXA

Čo je reformácia?

Legenda hovorí, že v elsasskom Mühlhausene stála kedysi slávna kaplnka, v ktorej Božie slovo kázali samí významní kazatelia. No, raz, keď vytrhli do Elsasska Francúzi, kaplnku spolovice zrúcali. Keďže nebola vôľa obnoviť ju, tak ju predali. Nový majiteľ bol usilovný človek. Uskladnil si v nej slamu a seno a zriadil kováčsku dielňu. V nej pracoval, predmety predával a zarábala. Po rokoch si jeden farár spomenul, že niekedy to bol kostol a nedalo mu to pokoj.

Šiel za kováčom a bývalú kaplnku odkúpil. Povyhadzoval z nej slamu a seno. Zrušil kováčsku dielňu, odstránil odtiaľ všetko, čo tam nepatrí, a obnovil oltár i kazateľňu. Opäť sa v nej začalo kázať a veriaci tam spievali a slúžili Hospodini. Tento príbeh možno pripodobniť k cirkvi a reformácii. Starokresťanskú apoštolskú cirkev ľudia poškodili. Miesto Božieho slova ju naplnili slamou a senom ľudských bludov a pápežských výmyslov. Namiesto sviatosti Večere Pánovej, v ktorej sa ľuďom dostávalo spasiteľnej Božej milosti, zriadili v nej dielňu na dobré skutky a za peniaze predávali odpustenie hiechov.

Martin Luther zistil, že z cirkvi sa stal len obchod prestáva slúžiť pôvodnému účelu. Nepostavil však novú cirkev, len ju obnovil a očistil od ľudských bludov a výmyslov. Na základe Božieho slova z nej povyhadzoval všetko, čo do nej nepatrilo-seno i slamu ľudskej múdrosti, kováčsku dielňu dobrých skutkov a obnovil kazateľňu, aby sa z nej kázalo čisté Božie slovo a oltár, pri ktorom mohli veriaci dostať odpustenie hriechov z milosti skrze vieru.

Hrad prepevný je Pán Boh náš

Luther túto pieseň napísal – a to slovami i melodiou, niekedy medzi rokmi 1527 a 1529. Základný námet prevzal zo Žalmu 46. V ôsmom a tiež v záverečnom dvadsiatom verši stojí: „Hospodin zástupov je s nami, Boh Jákobov, hrad náš nedotknutý.“ Na konci stredoveku, keď Luther žil, si všetci uvedomovali vojenskú moc

J. POTÚČEK

Lutherova modlitba

*Hľa, Hospodine, cirkev hnije,
kol tela ovíja sa had
i vlci draví, mnohé zmije
zožierajú telo, polnoc bije
pastieri zlí, nepasú stád.*

*A vraha krutá ruka všade
rozsieva svoju smrtnú sieť,
ach, koľké duše hynú v hlade
po Slove prahnúc žízňa v smäde,
tmy obklúčili celý svet.*

*Čo činiť, Hospodine, Bože,
keď duša v žiali zovretá?
Vzkries, pomôž v tejto smrti hrôze,
v ohnivom zjav sa, Pane, voze,
by prišla Tvoja odвета.*

*Daj sily k boju, Tvojho Ducha
podopri svojím ramenom,
do Slova pravdy obleč rúcha,
by vstala mnohá duša hluchá,
zasiahni pravdy plameňom.*

*Môj život v Tvojej ruke, Pane,
tak idem smeľ s šelmou v boj,
len Tvoja vôľa nech sa stane,
hoc pôjdem v súžení a hane,
o, Pane, všetky rany zhoj.*

kamenných pevností a hradov (pretože už v tej dobe poznali strelný prach i kanon). Luther sa sám po wormskom sneme v roku 1521 musel ako vyhnanec pod kliatbou skoro rok skrývať na hrade Wartburg. Je pravdepodobné, že neskôr, keď skladal pieseň Hrad prepevný, sa mu vybavoval obrázok vysokých a masívnych hradieb Wartburgu, za ktorými vtedy našiel bezpečný úkryt pred nepriateľmi evanjelia. Luther vo svojej piesni trefne premietol všetky pozemské hrozby a útrapy, o ktorých hovorí 46. žalm do duchovnej oblasti. Kresťanovým nepriateľom totiž nie je ani tak prírodná pohroma alebo politický prevrat, i keď fyzické nebezpečenstvo, choroby, nehody a ďalšie spoločenské nepríjemnosti

človeku strpcujú život a vyvolávajú v nás pocity neistoty a ohrozenia. Predsa však, najväčším nepriateľom ostáva „ten starý nepriateľ“, satan.

Keď sa mal Luther stretnúť v Augsburgu s tými, ktorí mali moc a svoju pravdu postavili nad evanjelium, jeho priatelia ho varovali, že ho odsúdia a upália. No Luther našiel pevnú pôdu pod nohami v uisteníach svojho Pána. Odpovedal: „I v Augsburgu, uprostred svojich nepriateľov, kraluje Kristus.“ Luther mohol prísť o život i o česť. Ale nemohol prísť o vieru, ktorú mu dávalo evanjelium a vďaka ktorému mal podiel na večnom živote.

Hrad prepevný je Pán Boh náš. U Neho je ochrana pred „kniežaťom tohto sveta, ktorého i len slovíčko“ Písma porazí.

Lutherova ruža

Vlastný erb Martina Luthera prijala Evanjelická cirkev augsburgského vyznania za svoj inštitucionálny znak. Tvorí ho čierny kríž v červenom srdci, lebo kríž síce umrtvuje, ale ponecháva srdcu jeho farbu. Srdce je ponorené v bielej ruži, lebo viera dáva pokoj, radosť a potešenie. Biela symbolizuje farbu anjelov a Ducha Svätého. Ruža sa nachádza v belasom poli, symbolizujúcom priestor nebeskej oblohy, lebo radosť v Duchu a vo viere je počiatkom nebeskej radosti. Belasé pole lemuje zlatá obruč, dokumentujúca nebeské blahoslavenstvo, ktoré je večné, bez konca a vzácne ako zlato. Znak je výrazom vyznania: Spravodlivý z viery bude žiť.

■ M. KOVÁČIKOVÁ

Országos koráléneklési verseny

Az alberti Roszík Mihály Evangélikus Általános Iskola tizennegyedik alkalommal rendezte meg október 13-án, szombaton az országos koráléneklési versenyt. A részt vevő diákok – összesen harmincnégyen – Albertiből, Aszódraól, Kiskőrösraól, Menderőraól, Nyíregyházaaraól, Orosházaaraól, Soltvadkerőraól és Szarvasraól érkeztek.

A szervezők nem titkolt szándéka a koráléneklésnek mint lutheri örökségnek az ápolása és erősítése. A versenyen a gyermekek – négy kategóriában – egy előírt kötelező és egy szabadon választott

evangélikus gyülekezeti éneket énekeltek. Az egyenként elhangzott „produkciókat” Wulfné dr. Kinczler Zsuzsanna, a Károli Gáspár Református Egyetem Tanítóképző Főiskolai Kara Hittanoktató és Kántorképző Intézetének főiskolai docense, Stargl Szilvia, a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium tanára, ének-zene szaktanácsadó és Kostyalik Katalin helybeli kántor értékelte.

A program kezdetén a versenyzőket és kísérőiket Mányi Sándorné igazgató köszöntötte, és Györgyi Zsolt helyi lelkész bátorította az *Útmutató* aznapi igéivel:

„Menjünk eléje hálaadással, ujjongjunk előtte énekszóval! Mert nagy Isten az Úr.” (Zsolt 95,2–3); „...egy szívvel és egy szájjal dicsőítsétek a mi Urunk Jézus Krisztus Istenét és Atyját.” (Róm 15,6)

A verseny levezetését Hepp Éva, az alberti iskola énektanára irányította és segítette úgy, hogy a különböző korcsoportokban izguló gyermekek a feladatra teljesen ráhangolódva mérhessék össze tudásukat. (A versenyeredmények az *Evangélikus.hu* honlapon olvashatók.)

■ KUSTRA CSABA

„Nagyobb van itt a templomnál”

Jubileumi gyülekezeti nap Angyalföldön

Raffay Sándor püspök 1938. október 30-án szentelte fel az éppen abban az évben létrehozott budapesti XIII. kerület, Angyalföld evangélikus templomát, amely Sándy Gyula tervei alapján épült, most október 14-én, vasárnap pedig Kondor Péter, a Déli Egyházkerület püspöke mondott templomszentelési emlékdíást. A nyolcvanadik évforduló jegyében megrendezett gyülekezeti napon minden korosztály megtalálhatta az ünneplés módját.

FOTÓ: IFJ. BALOGH IMRE

„De mondom nektek, nagyobb van itt a templomnál!” (Mt 12,6) A templomszentelési hálaadás meghívóján szereplő íge, Jézus Krisztus Urunk szava meghatározta a gyülekezet ünneplését. Kondor Péter püspök ennek alapján hirdette Isten igéjét. Kiemelte, hogy az igeválasztás akár ünneprontó is lehetne, de sokkal inkább a mindenkor gyülekezet hitvallását szövegezte meg. Nem épületet, nem falakat ünneplünk, hanem azt a Megváltót, aki az elmúlt nyolc évtizedben számos alkalommal ajándékozta meg jelenlétével,

igéjével, áldásával, vigasztalásával az angyalföldi evangélikusokat istentiszteletek, esküvők, keresztelek, konfirmációk alkalmával. A templom azért épült, hogy a nagyobb találkozhassanak, akik belépnek kapuján. Aki nagyobb a mi terheinknél, kérdéseinknél, bűneinknél, gyászunknál és magányunknál.

Az istentisztelet liturgiájában Grendorf Péter helyi lelkész, e sorok írója vett részt. A zenei szolgálatban Szarka István trombitaművész és id. Németh Csaba magánénekes vállalt szerepet. A templom Peskó-Szé-

kács-organáját Németh Csaba orgonaművész szólaltatta meg.

Az istentiszteletet követő közgyűlést Gaál Jánosné, a gyülekezet felügyelője vezette Székács Dóra jegyzővel. A templom első ötven évét Reuss András, az Evangélikus Hittudományi Egyetem professor emeritusa ismertette, aki 1984 és 1989 között a gyülekezet lelkésze volt. Utána angyalföldi utódja, Kendeh György idézte fel emlékeit személyes hangú hozzászólásában. Ő 1989 és 2008 között volt az angyalföldi evangélikusok lelképásztora. A sort a jelenlegi lelkész zárta.

Az istentisztelet alatt a hittanos és gyermek-bibliakörös gyerekek – összesen harmincnégyen – Grendorf-Balogh Melinda másodlelkész és segítői vezetésével a templomkertben játékos vetélkedőn vettek részt. A közgyűlés után a templomkertben ebéddel folytatódott az ünneplés, majd a jelenlévők a gyülekezet asszonyai által készített süteményeket fogyaszthatták el, köztük Aradi Mihályné tiszteletbeli presbiter már hagyományosnak mondható ünnepi tortáját és a Karácsony Tiborné és lánya, Ágnes által készített különleges születésnapi cukrászsüteményt.

A hálaadó nap orgonakoncerttel zárult, Bán István, a budavári evangélikus templom orgonistája játszott romantikus és posztromantikus szerzők műveiből.

■ GRENDORF PÉTER

Istentől kapott idő

Hálaadó hétvége a kilencvenéves kelenföldi hajlékért

Változatos programokkal emlékezett meg a Budapest-Kelenföldi Evangélikus Egyházközség október 19–21. között a Schulek János tervei alapján felépült Bocskai úti templom kilencvenedik születésnapjáról. A hálaadó hétvége minden eleme az Istentől kapott múlt és a gyülekezet élő valósága között épített hidat.

FOTÓ: SCHERMANN ÁKOS

A folytonosságról tanúskodik a gyülekezet kisebb csoportjainak és szolgálattevőinek személyes történeteit és az asztalukra kerülő recepteket egybegyűjtő könyv, akárcsak a kilencven év történetét bemutató képek. „Istennek az Izráel népéhez való sokféle jótéteményei és csapásai” (a 78. zsoltár régi felirata) megjelennek a gondos kezek által megőrzött és összeállított fotókon és dokumentumokon, és ott vannak a gyülekezeti hétköznapi képen nem ábrázolható, de nagyon is átélhető világában is. A feszültséggel terhes időszakok hangulatát éppúgy nem őrzi meg a kamera lencséje, mint a gyülekezeti élet olyan alapvető pillanatait sem, amikor a lelkész elmélyülten készül az igehirdetésre, vagy a kántor a vasárnapi előjátékot gyakorolja.

A könyv szerkesztőinek, Bence Juditnak és Simonné Bencskó Katalinnak a beszélgetését Ittész Szilvia moderálta, a Harmati Béla László és Schermann Ákos által összeállított kiállítást Ittész András nyitotta meg.

Múlt és jelen kapcsolódott össze a tízállomásos gyülekezeti játékban. A résztvevőknek játékos és informatív feladványokat kellett megoldaniuk: köszöntőlevelet írtak, amelyet majd átadhat a gyülekezeti közösség a negyvenes években az épületben működött gyülekezeti óvoda egykori óvónőjének, Olgi néninek; megtudhatták, hogy születésük napjának környékén mit énekelt a gyülekezeti énekhar; egy időkapcsolásban üzenetet küldhettek a jövőbe, a templom 2028-ban esedékes százéves ünnepére, és elgondolkodhattak azon is, hogy zsebpénzük hány százalékával lenne érdemes támogatni a gyülekezetet. Az izgalmas játékot számos önkéntes segítő támogatásával Szontagh Tamásné Kotsis Dorottya és Tóth Ferencné Bence Ágnes állította össze.

A szombat délelőtti program térképes menetlevelét a szervezők nagy öröme több mint ötven játékos vette át – a gyülekezet jól ismert tagjai mellett erdélyi és finn testvérek és a lelkészek által oktatott

hittanos gyermekek is bekapcsolódtak a játékba.

A Bence Gábor karnagy-kántor által megálmodott ünnepi hangverseny is az időre irányította a figyelmet, az időre, amely hol könnyeden ketyeg, máskor ránk nehezedő súlyával rettent, míg nem kivételes pillanatokban ünneppé válik. A zenekar Joseph Haydn Óra-szimfóniájának 2. tétele mellett Felix Mendelssohn Bartholdy Reformáció-szimfóniájának 4. tételében is emlékezetes szerepet vállalt.

Kivételes ajándék volt Szontagh Márton gyülekezeti tag előadásában Haydn C-dúr csellóversenye Benjamin Britten kadcenciáival. A kibővített ének- és zenekarba Németh Sándor helyettes kántor a főtí kántorképző júliusi tanfolyamának hallgatóit és előadóit is bekapcsolta. Sulyok Imre zeneszerzőnek, a gyülekezet egykori kántorának, Kodály-tanítványának a 84. zsoltára mellett Mendelssohn Hör mein Bitten (Halld meg imádságom) című nagyszabású kórusműve hangzott el Szklenár Roberta szólójával. A kórusművek újbóli előadása a vasárnapi istentiszteleten is emelte az ünnep fényét.

A hétvégén a gyülekezet lelkészei – Gáncs Tamás, Blázy Árpád és Blázy Árpádné – mellett a sepsiszentgyörgyi és a herttoniemi testvérgyülekezet lelkészei, Zelenák József és Kersti Rantasalo szolgáltak.

Kondor Péter, a Déli Egyházkerület püspöke a hét igéje alapján tartott igehirdetésében figyelmeztetett, hogy nem vagyunk kész keresztények: legyünk nyitottak Isten formáló hatásaira, ha azok embertársainkon keresztül, esetleg számunkra fájdalmas módon érkeznek is hozzánk. Legyünk ajtónyitók, a cselekvő szeretet művelői – buzdított a vendég-igehirdető.

A „kelenföldi asztalok körül” működő sokszínű közösség a hétvége igei mottójával választott 90. zsoltár alapján megérthette, hogy múlt és jelen személyes történetei a mi hajlékunk, a mi Atyánk közös asztala körül nyerhetnek igazán értelmet: így lehettek egyek a gyülekezet tagjai a vasárnapi istentiszteleten – a templomszentelés napra pontos évfordulóján – Urunk asztalánál.

■ PAP KINGA MARJATTA

Álhírek helyett örömhírt

Evangélikus egyházak változó európai környezetben

Teológia-misszió-kommunikáció – ez volt a témája annak a konferenciának, amelyen a Lutheránus Világszövetség európai tagegyházainak kommunikációs szakemberei konzultáltak október legelején Lettország fővárosában, Rigában. A találkozó most első ízben azzal a céllal jött létre, hogy a résztvevők megvitathassák és tapasztalataik megosztásával felfedezzék, miként használható az egyházi kommunikáció valódi közösségek építésére.

Korábban az Európai Kisebbségi Lutheránus Egyházak Kommunikációs Bizottsága (KALME) és az európai nagyobb evangélikus egyházak szakemberei külön tartották találkozóikat. Az összevonás azért is volt időszerű, mert „nincs olyan nagy egyház, amelyik ne tanulhatna valamit a kicsiktől, és nincs olyan kis egyház, amelyiknek ne lenne mit megosztania a nagyokkal” – mondta a találkozó első napján Árni Svanur Daníelsson, a Lutheránus Világszövetség (LVSZ) kommunikációs igazgatója.

Háttérkülönbségek

Az első közös európai találkozón az LVSZ húsz tagegyházának – Oroszországtól Írorszáig – kommunikációs szakemberei vettek részt. Az eltérő háttér kedvezett a vitáknak és a beszélgetéseknek. Érdekes volt például körüljárni, mit jelent a keresztény nemzet vagy kereszténydemokrácia fogalma skandináv és mit jelent-közép-európai politikai környezetben. Hogyan teljesíthetik az egyházak „egyházszerpüket” a változó európai környezetben? Hogyan veheti fel az egyház a küzdelmet a mindent elárasztó manipulációval és hazugsággal szemben? Hogyan tudja az egyház hatékonyan kommunikálni a szeretet kétezer éves üzenetét?

„Elküldelek titeket”

A találkozó mottója János evangéliumának 20,21 szakasza volt: „Jézus erre ismét ezt mondta nekik: »Békesség néktek! Ahogyan engem elküldött az Atya, én is elküldelek titeket.«”

Ahogy a misszió és a kommunikáció összeér ebben az igében, úgy ért össze a konferencia első előadójának,

dr. Chandran Paul Martinnek, az Amerikai Evangélikus-Lutheránus Egyház (Evangelical Lutheran Church in America – ELCA) ázsiai lelkipásztorának – Skype-on egyenesen Indiából érkezett – üzenetében is.

Az idézett igeszakasz alapján felvette, hogy a misszió és kommunikáció szempontjából fontos látnunk, ki küld, miért és hová bennünket, illetve hogy a teológia, amelyet képviselünk, kirekeszti vagy eléri az embereket. Ugyanakkor arra is figyelmeztetett, hogy a kiküldetés megbízatása mindig a helyi környezetünkhöz kell, hogy szóljon. „Nem a nemzet határain kívül, hanem azon belül vagyunk felelősek az ige terjesztéséért, de a kiszolgáltatottakért is” – hangsúlyozta. Kiemelte: „A misszió önmagában nem lehet az egyház célja. Fontos, hogy cél helyett olyan eszközként használjuk, amellyel el lehet érni az embereket, és el lehet vezetni őket az egyházhoz.”

Az Indiában szolgáló evangélikus lelkész ezzel a kérdésbe burkolt bátorítással búcsúzott az európai hallgatóságtól: „Az evangéliumot kétezer éve ti hoztatok el nekünk ide, Indiába. Most Európának kívülről lenne szüksége az evangéliumra?”

Falak helyett hidakat

Jolyon Mitchell, az Edinburghi Egyetem kommunikáció-, bölcsész- és vallástudományi professzora az emmausi tanítványok bibliai történetét használta az igazság utáni (*post-truth*) és tények utáni (*post-facts*) társadalmak helyzetének illusztrálására. Ahogyan a tanítványok elvesztették a reményt, majd Jézus közelében az igazságot látva megnyílt a szemük és megmelegedett a szívük, úgy reménykedhetünk mi is Krisztus igazságának erejében, amely szemeket nyit és szíveket melegít fel. Előadásából az is kiderült, hogy az elmúlt öt évben hatezer mérföld kerítés épült világszerte. Kitért arra is, hogy bár hidat építeni építészeti szempontból is nagyobb kihívás, mint kerítést, közösségeinknek mégis hidakra van szükségük, nem falakra.

Dr. Nieke Vos, az Amszterdami Egyetem tanára a korai kereszténység kommunikációs technikáit mutatta be a mai

FORRÁS: LUTHERANWORLD.ORG

SZENT PÉTER EVANGÉLIKUS TEMPLOM, RIGA

infokommunikációs helyzetre vonatkozóan is rendkívül tanulságos előadásában. Ahhoz, hogy az egyház kezdetektől „nemzetközi szervezatként” működhesen, szükség volt szervezett keretekre, utazásra és kommunikációs formára is, amely összetartotta a hívek közösségét. Utóbbinak a leghatékonyabb módját a levelek jelentették.

„A levélírók voltak koruk influencerei: egyszerre voltak személyesek, és ismerték saját környezetüket” – emelte ki az előadó. Kitért arra is, hogy a kommunikációs eszközök drasztikusan megváltoztak az elmúlt két évezredben a tekercsektől a kódexeken át a nyomtatásig, majd napjaink digitális forradalmáig. Ez utóbbi következtében a leírt szó már nem olyan értékes, mint a korai kereszténység idején, amikor papírra vetett mondatok limitáltan álltak rendelkezésre. Habár sok minden nagyon más volt, észrevehetők a párhuzamok: a korai keresztények is használták koruk hálózatoságát és kommunikációs eszközeit, ezeknek a segít-

ségével építették közösséget, és védtek meg őket a tévtanításoktól. Az is hasonló, hogy valódi közösséget csak valódi élménnyel, személyes tapasztalatok alapján, valódi közösségi térben lehet építeni.

Nyitott templomok éjszakája

A találkozó helyszínét és a szűk keretek között is változatos szabadidős programokat a Lett Evangélikus Egyház biztosította. Az egyház néhány évvel ezelőtt azaz a zsinati döntéssel került a nemzetközi figyelem középpontjába, hogy eltörölte a nők lelkesszé szentelésének lehetőségét. Vendéglátóink nyilvános beszélgetések során nem tértek ki arra, hogy mindez okozott-e törést vagy változást egyházuk életében, de utaltak arra a tapasztalatra, hogy a helyi szekuláris média inkább szítja és mélyíti a konfliktusokat.

A vendéglátók részéről Pavils Bruvers püspök olyan kommunikációs modelltől számolt be, amelyben a személyes talál-

kozás szintén fontos szerepet kap. Nagy népszerűségnek örvendő imareggelikek tartanak, június utolsó vasárnapjára pedig – a múzeumok éjszakájának mintájára – meghirdették a templomok éjszakáját, amelyen a lett főváros evangélikus templomai várták az érdeklődőket. Püspökök és lelkészek magyarázták el, mi micsoda egy templomban, milyen tér és eszköz milyen funkciót tölt be, vagy hogy mi a liturgikus öltözködés szerepe, a színek jelentése.

Kultúra és egyház kapcsolata nagy hagyománynak örvend és – rövid, kétnapos látogatásunk alapján legalábbis úgy tűnt – ma is virágzik Rígában. A Hanza-kereskedővárosok stílusában épült belváros (evangélikus) dómtemplomában neves művészek tartanak hétköznapi déli órákban rövid, mintegy félórás orgonakoncerteket; a konferencia résztvevői október 2-án Larisa Carjkovának – aki többször fellépett hazánkban is – a koncertjét hallgathatták meg.

A város legmagasabb, Szent Péter nevét viselő templomának tornyából olyannyira lélegzetelállító kilátás nyílik a városra, hogy emiatt a szovjet éra alatt is folyamatosan nyitott kapukkal várhatta a látogatókat, igaz, szigorúan turisztikai célból.

Kis béke, nagy igazság

A „kis” egyház jelzőjéhez és élményéhez szokott magyarországi evangélikusként elérzékenyülhetünk attól, ha külföldön hatalmas, a városarculatot egyértelműen meghatározó evangélikus templommal, dómmal találkozunk. Bensőséges, kis közösségekhez és terekhez szokva furcsa is lehet ez a lépték és gazdagság. Riga óvárosában ráadásul egymást követik az evangélikus templomok, dómok és katedrálisok. Találkozónk második estéjén a résztvevők mégis megélték a „kicsiség” biztonságos és benőses közösségét a Szent Jánosról elnevezett, kisebb belvárosi templom terében. Ez volt úrvacsorás istentiszteleti liturgiánk helyszíne, ahol a találkozó mottójául választott igeszakaszról Árni Svanur Daniélsson prédikált. Mondandóját arra hegyezte ki, hogy nem beszélhetünk Krisztus békességéről igazságosság nélkül, és ennek hiányában nem is kommunikálhatjuk azt hitelesen, mert csak az igazság hozhat békét, még ha mindennap meg kell is küzdenünk érte.

■ LABORCZI DÓRA

Genderdilemmák

A Társadalmi nemek és a hit címmel a Kötőszó blogon szeptember 12-én megjelent cikk azt próbálta körüljárni, hogy „a jézusi utat kereső keresztényeként hogyan kell viszonyulnunk” a gendertanulmányok kérdéséhez. Ehhez kapcsolódóan a párbeszéd jegyében szeretném személyes tapasztalataimat megosztani a blog olvasóival, illetve a cikk vitatható állításaira is reagálnék. Végigjárva egy féléves, nyolcvan százalékból LMBTQI- (leszbikus, meleg, biszexuális, transznemű, queer, interszex – a szerk.) témákat felölelő „társadalmi nemek” kurzust az Eötvös Loránd Tudományegyetemen, beleásva magam a nemzetközi szervezetek genderrel kapcsolatos irányelveibe, majd a témában számos ENSZ- és Európai Unió-szintű ülést végighallgatva megbizonyosodtam róla, hogy a genderelméletek kritizálásakor nem félreértésről van szó, hanem egy létező tendenciára való figyelmeztetésről.

A gendernek nincsen lefektetett definíciója, ahány intézmény, dokumentum, kutató, annyi meghatározás létezik, így olyanról, hogy „gender kifejezés”, nehezen lehet vitatkozni. Érdemes viszont megvizsgálni a gender által elindított lavina társadalmi következményeit és gyümölcseiről megítélni őket. „Azt gondolom, hogy keresztény, Isten előtt egyenlő, Isten szeretetére egyenlően méltó emberekként tudunk mit kezdeni ezzel a fogalmi kerettel” – véli Laborczi Dóra teológus, a Kötőszó blog elindítója, aki leír egy keretet, figyelmen kívül hagyva, hogy a gendert ezer helyen ezerféleképpen definiálják, nincs konkrét meghatározása. Pont ez az egyik legaggasztóbb benne.

„Előfordulhat, hogy a *gender studies* bizonyos részterületei vizsgálnak olyan jelenségeket, amelyek keresztény-konzervatív szempontból nem tetszetősek” – látja be Laborczi Dóra. Tisztázzuk, hogy nem a keresztény szempontból nem tetszetős témák tanulmányozása aggályos (ha ez így lenne, akkor például a kriminológiát is elleneznünk kellene keresztényként), hanem azok egyoldalú vizsgálata és előíróvá tétele. A *gender studies*okon viszont számos esetben nem leíró, hanem előíró megállapítások hangoznak el, amelyek később a nemzetközi jelentések és szerződések vagy a nemzeti törvények alapját is adják. Ezen változások egy részét Nyugaton már egyre kevésbé lehetséges megkérdőjelezni anélkül, hogy ne illethné az embert egy-egy „fób” utótagú jelzővel. Sőt többen elvesztették az állásukat, mások ellen pedig büntetőeljárás indult a genderirány kritizálásáért.

Egyetértek Orosz Gáborral, az Evangélikus Hittudományi Egyetem docensével abban, hogy „az egyház és a teológia számára elengedhetetlen feladat a nemek egymáshoz való viszonyának, az ezzel kapcsolatos tudományos vitáknak a kísérése és kiértékelése”. Végezzen az egyház valódi, körületekintő kiértékelést, és mérettesse meg a vizsgált folyamatokat keresztény értékekkel! Az egyházi vezetők fogalmazzanak egyértelműen, és ne hagyják figyelmen kívül a nyugati társadalmakban és már az egyházban is megjelent aggasztó jelenségeket, hanem adjanak rájuk válaszokat!

„Van annyira magabiztos a kereszténység teológiai és társadalmi tanítása és gyakorlata, hogy ne kelljen eleve eluta-

sítónak lennünk a szakterület egészével, különösen pedig a tartalmi kérdéseivel szemben amiatt, hogy a gender fogalma alatt megjelennek számunkra szélsőségesen elfogadhatatlan nézetek vagy aktivitások” – véli Fábri György, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Karának docense. Ha valóban ilyen magabiztos a kereszténység teológiai tanítása és gyakorlata, akkor hogyan váltak ilyen megosztottá ilyen rövid idő alatt a gender szakok által felöltött témákban a keresztény egyházak? Miért javasolja a svéd evangélikus klérus vezetése, hogy a hitvallásban ne említsék meg az Atyát, hanem egy „gendersemleges” verziót mondjanak? Hogy történhet olyan, hogy egy amerikai lutheránus gyülekezet lelkészénője a szolgálata alatt nemet és nevet vált – Jennifer helyett most már Péternek kell, hogy hívja a gyülekezetet –; vagy mi a helyzet a leszbikus, párjával együtt élő svéd evangélikus püspöknővel? Rendben van-e, hogy az Evangelical Lutheran Church in America, az Amerikai Evangélikus-Lutheránus Egyház az azonos neműek házasságát akadályozó törvények megváltoztatására szólít fel? De nem is kell ilyen messzire menni: hogyan változhatott meg a Németországi Protestáns Egyház álláspontja is az azonos neműek házasságának ügyében? Nem pont a genderérzékenyítésekkel indult el és vett ilyen irányt ott is a diskurzus?

„Attól pedig végképp értelmetlenség volna tartanunk, hogy például hittanos gyermekeink nemi identitását veszélyezteti, ha a társadalmi nem fogalmáról halolnak” – mondja Fábri György. Látva, hogy a legmagasabb szintű nemzetközi szervezetek milyen irányelveken és szabályozásokon keresztül befolyásolják világszerte a gyermekek oktatását, jogosnak tartom az elővigyázatosságot. Az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezetének, az UNESCO-nak a 2018-as, a szexuális nevelésről szóló nemzetközi technikai útmutatója szerint például a kilenc-tizenkét éves gyermekeknek képessé

A cikkben hivatkozott kutatások: Zuger, B. (1978): *Effeminate Behavior Present in Boys from Childhood: Ten Additional Years of Follow-Up*. Comprehensive Psychiatry, 19., 363–369. • Wallien, M. S. C. – Cohen-Kettenis, P. T. (2008): *Psychosexual Outcome of Gender-Dysphoric Children*. Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry, 47., 1413–1423. • Drummond, K. D. – Bradley, S. J. – Peterson-Badali, M. – Zucker, K. J. (2008): *A Follow-Up Study of Girls with Gender Identity Disorder*. Developmental Psychology, 44., 34–45.

kell válniuk többek között „elmagyarázni, hogy hogyan nem egyezhet valakinek a genderidentitása a biológiai nemével”.

Természetesen nem arról van szó, hogy hirtelen lánynak fogja gondolni magát egy kisfiú, amint a „társadalmi nem” fogalmát (melyiket is?) megismeri. Ha viszont megnézzük, hogy mi történik azokban az országokban, amelyekben már évek óta folyik az óvodai és iskolai „genderérzékenyítés”, vagy csak elolvassuk a *National Geographic* magazin genderről szóló számát, világossá válik az érintett szülők aggodalma. Hogy csak két példát hozzak: Angliában egyre több tinédzser gondolja magát a másik nemhez tartozónak; Amerikában radikálisan megnőtt a pubertást megállító kezelések száma. (Pedig a tudományos kutatások szerint a gyermekkorban magukat más neműnek érzők felnőtté válásuk során hatvan-kilencven százalékban természetesen visszatérnek az eredeti nemükhöz, így felelőtlenség hormonokat adni nekik serdülőkoruk környékén, belenyúlva ezzel természetes fejlődésükbe.)

Nem hiszem, hogy Magyarország egy sziget lenne, amelyre nincsenek hatással a nyugati folyamatok. Mivel a genderelméletek egy külföldről hazánkba érkező csomag részei, nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy más országokban hova vezetnek. Bár nem venném a bátorságot, hogy megmondjam, „jézusi utat kereső keresztényekként hogyan kell viszonyulnunk” a kérdéshez, a következőt javaslom: társadalmi és egyházi vonatkozásban egyaránt foglalkozzunk a férfiak és a nők helyzetével, szerepeivel és problémáival, ugyanakkor vegyük tudomásul, majd vizsgáljuk meg és utasítsuk el a hitünkkel és a józan ésszel sem összeegyeztethető jelenségeket.

■ ZAYMUS ESZTER

A szerzőről. Zaymus Eszter életvédő aktivista, szociálpedagógus. 2015-től az Emberi Méltóság Központ igazgatóhelyettese, 2016-tól a CitizenGO Alapítvány kampányfelelőse, 2017-től a Magyar Bioetikai Társaság elnökségi tagja. Az emberi életért a fogantatástól kezdve kiáll, és fontosnak tartja megőrizni a házasságot mint egy férfi és egy nő egységét. Jelenleg a Pécsi Tudományegyetem szociálpolitika szakának mesterszakos hallgatója.

Szemelvények az Evangélikus Élet 1956. november 4-i számából

A budapesti evangélikus lelkészek, teológiai tanárok és teológiai hallgatók nyilatkozata

Mi, budapesti evangélikus lelkészek, teológiai tanárok és teológiai hallgatók az evangélikus egyház tanításához és hagyományaihoz hűen teljes szívvel azonosítjuk magunkat a magyar nép hősies szabadságharcával, amelyet hazánk függetlenségéért vív.

Örömmel vesszük tudomásul, hogy népünk szabad választásokon dönthet életformája felől.

Készek vagyunk részt venni a rend helyreállításában, a megbékélés előmozdításában és népünk jövődjének építésében.

Kegyelettel emlékezünk meg a szabadságharc áldozatairól. A fájdalmas se-

beket a szeretet cselekedeteivel és Isten vigasztaló ígéjének hirdetésével igyekszünk gyógyítani. Részt veszünk mindenfajta segítő tevékenységben, amely a gyászolók, sebesültek és kárvallottak szenvedéseit és gondjait enyhíti.

Meg vagyunk győződve arról, hogy a magyar nemzet kívívott függetlenségével együtt a teljes vallásszabadságot is elnyeri, és az egyháznak teljes szabadság biztosítatik arra, hogy Istentől rendelt mindenfajta szolgálatát korlátozás nélkül végezhesse.

Felhívjuk egyházunk minden tagját, hogy velünk együtt könyörögjenek a hazáért, a népért, annak boldog és békés jövődjéért Jézus Krisztus nevében, aki út, igazság és élet minden ember és minden nép számára.

Budapest, 1956. október 31.

D. Ordass Lajos püspök igehirdetése október 31-én a Deák téri templomban (Részletek gyorsírói jegyzetek alapján)

Lk 4,16–21. Szeretett Gyülekezet! Vér, gyász, könny és kétség között talál minket egyházunknak ez a drága ünnepe. De ugyanakkor kivirágzó reménységek között is. Félő, hogy lelkünket annyira eltölti az, ami a jelenben játszódik le, hogy képtelenek vagyunk arra, hogy megértjük, mi az üzenete ennek az ünnepnek, amely a gyülekezethez és mihozzánk szól. De ez csak egyik oldalra tekintve a helyzet. A másik oldalról nézve talán jó reménysége lehet az igehirdetőnek, hogy amikor nemzedékek utélagázásához érkezett, nyilván jobban meg tudja érteni azt, ami Isten hatalmas műve és munkája a történelmi utélagázások pontjainál.

[...]

Az evangélium kezdete mindig annak a hangsúlyozása, hogy először az Isten szeret. Isten elengedi a tartozást. [...] Azt szeretném kiáltani egész magyar népünk felé, hogy Isten olyan gazdag a bűnbocsánat adásában, hogy egész magyarságunk bűneit haladéktalanul, az utolsóig megbocsátja.

Van bűnünk. Ne vakítson el bennünket a mostani mámor, ne vakítson el ben-

nünket nemzeti bűneink meglátásában. Tengeri bűne van a magyarnak, de a bűn tengerénél nagyobb az Úristen kegyelmének a tengerárja. Jézus, Luther után ma én, szegény szolga ezt az evangéliumot prédikálom. Abban az ésaiai idézetben, amelyet Jézus felolvasott, az első mondat így hangzik: Az Úr lelke van énrajtam. Isten Szentlelkének hatalmával oldozott bűnből embereket. Ez a Lélek volt az, amely a keresztyénséget győzelmes útra bocsátotta el. Ez volt az, amely a reformációt munkálta. Mi a reformációval kapcsolatban sokszor emberi nevet emlegetünk. Jól van ez így. Szabad nekünk hálás szívvel megköszönni, hogy Luthert adta nekünk. Azonban nem szabad elfelejteni, hogy nem emberek végezték el a reformáció munkáját. Ahol reformáció indul meg emberek, gyülekezetek, népek életében, ott mindig Isten Szentlelke van munkában.

[...]

Még néhány rövid szót. Az elkergetett és meggyilkolt Isten mellett nekünk és egész népünknek nem jut más, csak vér, könny, borzasztó kétségbeesés. Kivirágzott reménységünk, hitünk csak akkor marad meg, ha megengedjük Isten Szentlelkének, hogy ő reformálja életünket.

Magyar dallamok csendültek fel a magdeburgi dómban

A Lutheránia énekkar kétnapos látogatáson járt a németországi Magdeburgban. Az együttes dr. Kamp Salamon Liszt- és Kossuth-díjas karnagy vezetésével koncertet adott a dómban, és énekelt a gyülekezet vasárnapi istentiszteletén is.

Mivel a program a CulturElle Alapítvány által szervezett, *Magyar kulturális napok Magdeburgban* elnevezésű, szeptember 28–30-i rendezvényhez csatlakozott, a műsoron főként magyar szerzők művei szerepeltek. Az Esterházy Pál, Mosonyi Mihály, Liszt Ferenc, Kapi Gyula, Kodály Zoltán és Szokolay Sándor által szerzett darabok mellett Jeney Zoltán – Kamp Salamonnak ajánlott – *Nunc autem manent* című, szoprán-szólóra, kórusra és vonósokra írt darabjának ősbemutatójára is sor került. A műsort Krum Enikő szoprán-szólólista éneke, Mekis Péter orgonajátéka és egy vonósnégyes (Krähling Dániel, Pintér Balázs, Surján Katalin, Surján Péter) közreműködése is színesítette.

A sok évszázados gótikus falak között adott koncert mellett a kórus tagjai egy rövid séta keretében megtekinthették Magdeburg fő nevezetességeit, és élvezhették a dómgyülekezet vendégszeretetét is.

A 12–13. században épült magdeburgi dóm Németország legrégebbi gótikus katedrálisa. A reformáció nyomán 1567-ben került protestáns használatba, és a történelem viszontagságait túlélve jelenleg a Közép-németországi Tartományi Egyház székhelyeként szolgál.

■ BALICZA KLÁRA

Evangelikus Élet

A Magyarországi Evangélikus Egyház lapja

Megjelenik kéthetente

- E-mail: evelet@lutheran.hu
- EvÉlet online: www.evangelikuselet.hu
- Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu
- Előfizetés: kiado@lutheran.hu
- Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-20/824-5519. Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.balla@lutheran.hu)
- Megbízott felelős szerkesztő: KÉZDI BEÁTA (beata.kezdi@lutheran.hu)
- Hírszerkesztő: T. PINTÉR KÁROLY (karoly.pinter@lutheran.hu)
- Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu)
- Korrektor: MÁTÉ TÓTH ZSUZSANNA (matetot@gmail.com)
- Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu)
- Rovatvezetők: BALLA MÁRIA – Oratio oecumenica (maria.balla@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu),

FÜLLER TÍMEA – Gyermekneknek

(f.timea.71@gmail.com),

TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem

(tamytam@t-online.hu),

DR. ECSEDI ZSUZSA – Cantate

(ezsu@lutheran.hu),

KOVÁCS ELEONÓRA – Thesaurus

(eleonora.kovacs@lutheran.hu),

STIFNER-KÖHÁTI DOROTTYA – Életem igéje,

Tallózó (evtallozo@gmail.com)

- Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu),

1085 Budapest, Üllői út 24.

Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518

- Felelős kiadó: KENDEH K. PÉTER

(peter.kendeh@lutheran.hu)

- Nyomdai előállítás: Konsilo Kft.

(1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.)

- Felelős vezető: NAGY ZOLTÁN

- Árusítja a kiadó.

- Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési

ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt.

Hírlapüzletg telefonszámán:

06-1/767-8262 és a Luther Kiadónál.

- INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

- Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön

(illetve Románia és Szlovákia területén)

negyedévre 3900 Ft, fél évre 7800 Ft, egy

évre 15 600 Ft, más európai országba egy

évre 52 500 Ft (167 euró), egyéb külföldi

országba egy évre 61 400 Ft (195 euró).

Csak a minden hónap 15-ig beérkező

lemondásokat tudjuk az azt követő hónap

elsőjével regisztrálni, ellenkező esetben még

egy hónapig jár az újság.

- Beküldött kéziratokat nem őrzünk meg

és nem küldünk vissza.

- Címlapfotó: FAITHWRITERS.COM

ORATIO OECUMENICA

Mennyei Atyánk! Szent Fiad keresztje által megmutattad nekünk örök szeretettedet, ezért az ő közbenjárásában bízva fordulunk hozzád imád-ságunkban.

Irgalmas Isten! Erősíts minket szent ígéddel, hogy az egyre közele-dő utolsó időre ne rémülettel, hanem bizalommal és reménységgel tekint-sünk, hiszen számunkra az a nap nem a harag napja, hanem „kedves ítéleted” napja lesz! Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

Kegyelmes Isten! Szentlelked erejével vezess minket utadon, hogy senki meg ne tévesszen és el ne tán-torítson minket üres beszédével. Add, hogy mindig készen álljunk szá-mot adni a bennünk élő reménység-ről. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

Gondviselő Isten! Könyörgünk hozzád a segítségre szorulóként, az üldöztetést elszenvedőkért és a be-tegegekért. Emlékeztess őket és mind-nyájunkat, hogy mi nem az ítélet, hanem az ígéret gyermekei, vagyis országod örökösei vagyunk. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

Békesség Istene! Ajándékozz meg felelős élettel minket és veze-tőinket, hogy földünk, amelyet te egykor szépnek és jónak teremtet-tél, ám ma háborúk és más kataszt-rófák emésztenek, egyre több embernek lehessen újra elérhető otthona. Vonj magadhoz, hogy áldó atyai kezed oltalmában élhessünk! Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

Szerető Atyánk! Emlékeztess minket szent ígéd által e mulandó és ítélet alatt álló világunkban is az igazi és örök öröme, hogy soha ne feledjük: a nevünk – az Ő Jézus ér-deméért – fel van írva a mennyben.

Ámen.

Szentháromság ünnepe után utolsó előtti megelőző (ítélet-)vasárnap – Zof 1,14–18

A jogos harag

Emlékszem, amikor egy jó ismerősöm egy hosszú, közös autóúton mesélt arról, hogy születés előtt már megfigyelhetők a babákon az alapérzelmek. A düh, a szomorúság, a boldogság és a félelem. Ultrahangos képalkotó rendszerrel készült felvételek bizonyítják: már úgy jövünk a világra, hogy hozzuk magunkkal a képességet az alapvető érzelmek megélésére és kimutatására. Ezek száma körül vannak még viták, mert a düh és az undor arckifejezése elég hasonló, ahogy a meglepetés és a félelemé is. A düh vagy harag azonban elég egyértelműen alapérzelem.

Dühös embereket szinte naponta látni, csúcsforgalomban az autókban, a közlekedési eszközökön, a postán, a kormányhivatalban, a tüntetésen, a meccsen, a presbiteri ülésen és még ki tudja, hol. Van, amikor inkább derűtlenséget kelt a düh, mert indokolatlannak tartjuk, de van, amikor a harag jogos, ilyenkor felkészülünk a viharra.

George Bernard Shaw a maga idejében megfogalmazott egy gondolatot: „Ha megütsz egy gyereket, ügyelj arra, hogy dühödből fakadóan, indulatból tedd. Az érzelmek nélküli verést nem lehet megbocsátani.” Shaw gondolatát nem nevelési tanácsként kell érteni. A düh nélküli fenytetés embertelen és elfogadhatatlan. Maga a harag, ha jogosnak ítéljük meg, elfogadhatóvá teszi a büntetést is.

Emlékszem, gyerekkoromban, negyedik elemistaként hárman rossz fát tettünk a tűzre, és a tanítónőnknek tudomására jutott. Az elé a választás elé állított minket, hogy vagy elmondja a szüleinknek, vagy kapunk egy-egy hatalmas pofont. 1973-at írtunk, akkor még nem volt tiltva az iskolákban a testi fenytetés. Mi gondolkodás nélkül a pofont választottuk. De erre csak akkor kerülhetett sor, amikor a többiek már mind elmentek. A pofonokra az előtérí öltözöben került volna sor, de több óra múlva már a tanárnő haragja elpárolgott, és nem került sor pofonra, még kicsire sem, csak egy alapos fejmosásra, mely nálam elég hatásos volt, a másik két fiúnál annyira nem, mert folytatták nélkülem tovább apró, majd kevésbé apró csínytevéseiket, törvényszegéseiket. De ha időben szerét ejti a tanárnő a büntetésnek, és tényleg elcsattant volna az a pofon, nem éreztem volna másnak, mint jogosan elszenvedett verésnek.

Zofóniás Isten haragját írja le; talán az egész Szentírásban nincs még egy ilyen ijesztően megfogalmazott szakasz. Mi volt az oka a sötét és fenyegető prófécia megírásának? A vallási élet terén JHWH csak egy volt a sokféle isten között, és a kánaáni gyakorlat szerint tisztelték, a Napot, a Holdat, a csillagokat, a „mennye se-

regeit” pedig a földi események mozgatóiként. Jeruzsálemben a lapos háztetőkön végezték a füstölő- és italáldozat bemutatását a csillagoknak. Az ammoniták utálatos Molok-kultuszát is gyakorolták: gyermekeket áldoztak. Megromlott az Úrhoz való hűség, mert nem keresték és nem követték parancsolatait.

Ilyen körülmények között hangzik Zofóniás igéje: Isten haragszik ezért! Isten haragjáról hallani nem jó, megrémít minket, de a félelmünk mozgósít is, kétségbeesés környékezik. Ha ez a

JOHN MARTIN: ISTEN HARAGJÁNAK NAPJA (1851–1853)

megrémítő szó az utolsó, akkor nincs menekülés. Ne áltassuk magunkat azzal, hogy mi jobbak vagyunk Zofóniás kortársainál! Ez hamis biztonságérzetet és fals reménységet szülne. Azonosítani kell magunkat velük. A harag irántunk is megnyilvánul, ha langyos vallási életünket, hétköznapi – ökológiailag feltétlenül bűnös és fenntarthatatlan – rutinjainkat vesszük szemügyre.

De mindezt nem nézhetjük az Újszövetség üzenetétől függetlenül. Az ítélet jön, vagy pontosabban már tart. Minden pillanatban történik, és zajlik bennünk magunkban is. Ám az ítélet számunkra Jézus Krisztussal azonos. Így a félelmet felválthatja bennünk a bizalom és a remény, hogy ha nem is érdemeink szerint, hanem irgalmat és kegyelmet gyakorolva ítél felettünk, akkor nem a haragját fogjuk megismerni, hanem megbocsátását és örök szabadítását, de csak akkor, ha halálosan komolyan vesszük az Isten jogos haragjáról szóló próféta szót.

■ RÉZ-NAGY ZOLTÁN

Imádkozzunk! Istenünk! Jogos haragodban ne vess el minket, hanem Jézus Krisztusért könyörülj rajtunk! Ámen.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (november 11.) *Én, az Úr vagyok a te Istened, aki kihoztalak téged Egyiptom földjéről, a szolgaság házából.* 2Móz 20,2 (ApCsel 16,40; Lk 17,20–24[25–30]; Róm 14,7–9; Zsolt 52) Voltál-e már úgy megkötözve, hogy mozdulni sem tudtál? Ebből a helyzetből az ember nem tud a saját erejéből kiszabadulni. Izráel népe sem tudott saját erejéből kiszabadulni a szolgaság házából. Csak az Úr segítségével. Pál és Szilász is nagyon örvendtek, amikor kijöttek a börtönből, és találkozhattak a testvérekkel (ApCsel 16,40). Vágyakozol-e a szabadságra, vágyakozol-e Isten országába? Akkor bízz Jézusban, mert ő elhozza a szabadságot és az Isten országát úgy, hogy mindenki meglátja.

Hétfő (november 12.) *Ki akar még önként, bőkezűen adakozni ma az Úrnak?* 1Krón 29,5b (2Kor 9,6; 1Pt 4,7–11; Jel 21,1–8) Olyan világban élünk, hogy nap mint nap halljuk: adakozz, támogass ilyen vagy olyan rászoruló közösséget vagy egy bizonyos betegségben szenvedőket. Újabb meg újabb adományvonalak jönnek létre, csak hogy adakozz. Semmit nem változott ilyen téren a világ. Mindig is lesznek rászoruló, szegények, koldusok. Ha adakozol, milyen lélekkel teszed? Úgy adakozz, hogy amit adsz, azt az Úrnak adod, még ha egy koldust látsz is magad előtt. Sose mérlegeld, hogy adományod jó helyre ment-e, vagy nem. Lényeg az, hogy az Úr nevében tedd az adakozásodat. Mert így leszel valóban Isten gyermeke; Isten szereti a jókedvű adakozókat.

Kedd (november 13.) *Így szól az Úr: Ti láttátok [...], hogyan hordoztalak benneteket sasszárnyakon, és hogyan hoztalak ide benneteket.* 2Móz 19,4 (Ef 3,20–21; Jer 18,1–10; Jel 21,9–14) Milyen csodálatos madártávlattól vagy egy magas hegyről nézni a teremtett világot és gyönyörködni benne! Milyen szépek teremtette Isten ezt a világot, amelyben élünk! Mindennel el lát bennünket, gondoskodik rólunk. De vajon mi látjuk-e Isten gondviselését, azt, hogy nap mint nap ő hordoz bennünket, a mi kérésünk nélkül is munkálkodik bennünk Szentlelke által az egyházban, a Krisztus Jézussal való közösségben, nemzedékről nemzedékre? Isten kezében vagyunk, és ő úgy formál bennünket napról napra, mint a fazekas az edényt: nem vet el, ha elsőre nem sikerül. Ő türelmes, újrafarmál tetszése szerint, addig, míg meg nem látjuk a Bárány felségét, és beragyog bennünket Isten dicsősége.

Szerda (november 14.) *Egek, harmatozzatok a magasból, hulljon igazság a fellegekből! Táruljon fel a föld, és teremjen szabadságot, sarjadjon igazság is vele! Én, az Úr teremtettem mindezt.* Ézs 45,8

(2Kor 6,2b; Zsid 13,1–9b; Jel 21,15–27) Mindenki tudja, ha nincs harmat és eső, akkor a föld nem hozza meg a termését. Éppígy lenne, ha Isten nem küldte volna el az ő Fiát, aki maga az igazság. Ezért a föld lakója epedve várja az igazságot. Jöjj el, édes Üdvözítő, és hozd el a szabadságot is! Csodálatos ígért Istentől, hogy ha szeretetben maradunk, egymásra odafigyelünk, és tiszta életet élünk, akkor ő velünk van, és nem marad el tőlünk.

Csütörtök (november 15.) *Az Úr az ő népének erőssége.* Zsolt 28,8 (1Kor 15,57; 1Jn 2,18–26[27–29]; Jel 22,1–5) Két gyermek beszélget. Az egyik így szól a másikhoz: „Az én apám olyan erős, hogy egy kézzel felemel háromszáz kilót.” Mire a másik gyermek így válaszol: „Az én apám olyan erős, hogy tenyerében hordozza az egész világot.” Hálát adok, hogy Isten az én erősségem, aki mindennap diadalt ad nekem Jézus Krisztus által. Amelyre szükségem van, hogy az ő ereje által mindig megmaradjak benne, mert körülvesznek bennünket a tévutatók. Nagy szükségünk van Isten erősségére, hogy diadalt arassunk általa.

Péntek (november 16.) *Nincs olyan köszikla, mint a mi Istenünk.* 1Sám 2,2 (Mt 7,24; 2Kor 6,1–10; Jel 22,6–15) Csodálatos biztonságtétel hangzik el Anna ajkáról, amely a szívéből fakad, amely tele van hálával, mert aki mondja, meg van győződve arról, hogy Istentől kívül nincs más köszikla, amelyre az ember egész életét ráépítheti. Nincs isten rajta kívül, egyedül ő az igaz Isten, nincs hozzá hasonló, aki mindent megtehet. Ez az Isten elküldte Fiát, hogy hallgassuk beszédét, és cselekedjünk azt. Akkor mi is bölcseskedünk, és Krisztusra, a kösziklára építhetjük életünket. Akkor történhet bármi velünk, jó helyen van az életünk. Aki megtartja és cselekszi azokat, amiket Krisztus tanított, ahhoz hamar eljön az Úr, és vele jön az ő jutalma.

Szombat (november 17.) *Letelnek a gyászod napjai.* Ézs 60,20 (Jel 7,17; Mk 13,1–8; Jel 22,16–21) Nagyon szép vigasztalás egy gyászban szenvedő részére, hogy eljön egyszer az öröm és a vígság. Nincs egyetlen olyan pillanat sem, amikor valaki valahol a világban ne gyászolna férjet, feleséget, gyermeket, édesapát vagy édesanyját. A gyász alkalmával az ember sírással fejezi ki a fájdalmát, de jön Isten, és letöröl a szemünkről minden könnyet. Amíg ő el nem jön, addig ott van a szenvedés, a gyász és a vajúdás. A lélek és a menyasszony így szól minden gyászolóhoz: „Jöjj! Aki csak hallja, az is mondja: Jöjj! Aki szomjazik, jöjjön! Aki akarja, vegye az élet vizét ingyen!” (Jel 22,17)

■ LÁNG PÁL

Kövessen bennünket a Facebookon is: facebook.com/evangelikus
Magyarországi Evangélikus Egyház – Életközeli vagyunk

LUTHER II.

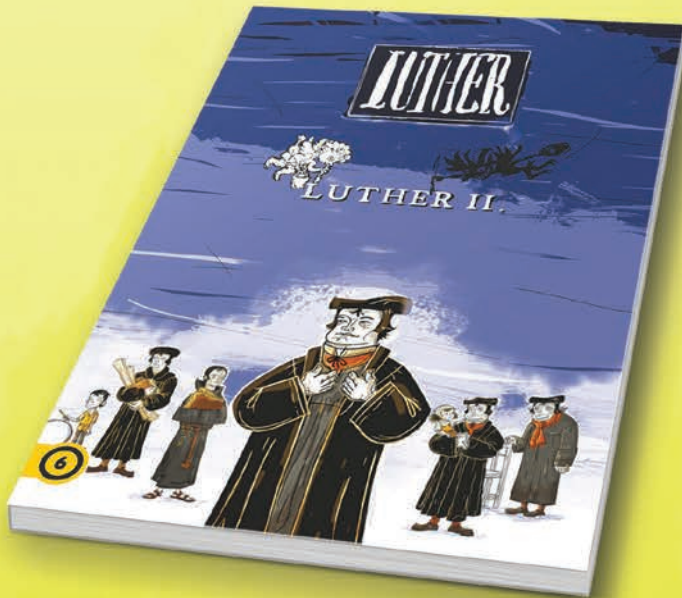
SZÍNES MAGYAR ANIMÁCIÓS FILM

Játékidő: 5×13 perc

Képarány: 16:9 | LKF 002

136 × 190 mm | DVD-tokban

ISBN 599-954-9909-00-2

6. Kenyértörés

7. A lelkiösmeret szava

8. A wartburgi vár titka

9. Vér, vér, vér

10. Szerelem és halál

A LUTHER ÉLETÉT FELDOLGOZÓ

10 részes rajzfilmsorozat **MÁSODIK 5 EPIZÓDJA**

Richly Zsolt rendezésében,

Lackfi János forgatókönyve alapján

Luther, amint gyermekként diót csen a kamrából. Luther, az eminens diák. Luther, az éjszakai átvagyór. Luther, a lángoló szavú igehirdető. Luther, a tisztességes családfő, aki nemcsak népes családját, de a wittenbergi diákságot is maga köré vonzza...

A kalandos életút állomásait végigjárva szembesülhetünk a korabeli drámai eseményekkel, elgondolkodhatunk a máig ható tanulságokon, a sorozat humorának és friss grafikai stílusának köszönhetően pedig tartalmas szórakozásra is számíthat a néző. Családi moziként, iskolai tanórára és gyülekezeteinknek egyaránt szeretettel ajánlom ezt a nagyszerű sorozatot, amelyben minden korosztály megtalálhatja a maga nézőpontját. | **Fabiny Tamás püspök**

A Luther életét feldolgozó tízrészes animációs sorozat 6–10. részét tartalmazó

DVD 2500 Ft-ért megvásárolható a Luther Kiadó webáruházában.

Evangélikus könyvesbolt: 1085 Budapest, Üllői út 24.

Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 9–17 óra között.

www.lutherkiado.hu/bolt • kiado@lutheran.hu • +36 1 411 0385 • +36 20 824 5518

Levelezési címünk: Luther Kiadó, 1085 Budapest, Üllői út 24.

LUTHER KIADÓ
Webáruház

Webáruház | Könyvek ▾ | Folyóiratok ▾ | Kiadó | Könyvklub | Információk ▾ | Kapcsolat | Letöltés ▾ | Események ▾

A Luther Kiadó webáruházában egyszerűen, könnyen és gyorsan vásárolhat, és teljeskörűen veheti igénybe a kiadó online szolgáltatásait.

- Kényelmesen vásárolhat a kiadó könyvkínálatából néhány kattintással.
- A hagyományos fizetési módok mellett augusztustól közvetlenül bankkártyával is fizetheti rendelését.
- Előfizethet a kiadó lapjaira, folyóirataira (Evangélikus Élet, Lelkipásztor, Credo) az előfizetési űrlapok kitöltésével.
- Beléphet a Luther Könyvklubba a tagsági nyilatkozat űrlapjának segítségével, hogy törzsvásárlóként igénybe vehesse a klubtagsággal járó előnyöket és kedvezményeket.
- Első kézből értesülhet a kiadó új kiadványairól, kedvezményes akcióiról, könyvvásáraitól, rendezvényeiről.
- Online vásárlásai során érvényesítheti kedvezményre jogosító kuponkódjait.
- Hozzáférést nyer a kiadó letölthető anyagaihoz.

Regisztráljon a Luther Kiadó webáruházában!
<https://bolt.lutherkiado.hu/>

Legújabb termékek

3500 Ft

A lutheri reformáció 500 éves öröksége
Tanulmányok a lutheri reformáció 500 éves történetének örökségéből

4990 Ft

Szavak és hallgatások az imádságban
Tanulmányok az imádság témakörében

4900 Ft

Kapcsolat

Luther Kiadó

1085 Budapest, Üllői út 24.
Telefon: 1/317-5478
Mobil: 20/824-5518
E-mail: kiado@lutheran.hu

Könyvvásárlás, rendelés

Személyesen

Evangélikus könyvesbolt

1085 Budapest, Üllői út 24.
Telefon: 1/411-0385
E-mail: kiado@lutheran.hu
Nyitva hétfőtől péntekig 9.00 és 17.00 között

Megrendelés

Webáruház:
<http://www.lutherkiado.hu/bolt>
E-mail: kiado@lutheran.hu